

Møte tirsdag den 19. desember 2006 kl. 10

President: T h o r b j ø r n J a g l a n d

D a g s o r d e n (nr. 37):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. S. nr. 101 (2006-2007))
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge (Innst. S. nr. 18 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 77 (2005-2006))
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2005, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. S. nr. 27 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 19 (2005-2006))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Finn Martin Vallersnes og Inge Lønning om støtte til opposisjonen i Hviterussland (Innst. S. nr. 44 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:104 (2005-2006))
5. Interpellasjon fra representanten Finn Martin Vallersnes til utenriksministeren:

«Etter lengre tids forsinkelser brøt WTO-forhandlingene sammen i sommer. Det synes lite sannsynlig at organisasjonen vil lykkes i å nå frem til en ny avtale med det første. Situasjonen som er oppstått, er meget uheldig, både for norske offensive eksportinteresser og for utviklingslandenes bestrebelser på å oppnå bedre adgang til markedene i industrilandene. Parallelt arbeider bl.a. EU med å inngå bilaterale handelsavtaler, ikke minst med asiatiske land.

Hvordan vurderer Regjeringen mulighetene for en WTO-avtale og konsekvensene av de parallelle EU-frihandelsavtalene for Norge, hvilke alternative handelspolitiske strategier eller virkemidler vurderer Regjeringen å utvikle og benytte, og hva gjør samtidig Regjeringen for å møte utviklingslandenes behov i situasjonen som er oppstått?»
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endring i bevilgninger under Kultur- og kirkedepartementets budsjett for 2006 (Innst. S. nr. 83 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 25 (2006-2007) unntatt kap. 310, 342 og 3342)
7. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endring i bevilgninger under Kultur- og kirkedepartementets budsjett for 2006 (Innst. S. nr. 71 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 25 (2006-2007), kap. 310, 342 og 3342)
8. Forslag fra stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 15. desember 2006 (jf. Innst. O. nr. 15):

«Stortinget ber Regjeringen om å innføre et forbud mot visning av reklame i forbindelse med filmer for barn fra 7 år og nedover.»
9. Forslag fra stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 15. desember 2006 (jf. Innst. O. nr. 15):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Medietilsynet får hjemmel i forskrift til å kunne gripe inn og forby visning av filmer som strider mot film- og videogramlovens § 13a eller straffelovens § 204 og § 382.»
10. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunn Berit Gjerde, Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny finansieringsmodell for kulturbygg i Norge (Innst. S. nr. 34 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:72 (2005-2006))
11. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet 2006 under Barne- og likestillingsdepartementet (Innst. S. nr. 86 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 18 (2006-2007))
12. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 2006 m.m. under Olje- og energidepartementet (Innst. S. nr. 93 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 22 (2006-2007))
13. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2006 under kapitler administrert av Miljøverndepartementet (Innst. S. nr. 88 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 24 (2006-2007))
14. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 87/2006 av 7. juli 2006 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle systemet vert nytta til kvitvasking og finansiering av terrorisme (Innst. S. nr. 97 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 6 (2006-2007))
15. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen, Robert Eriksson og Gjermund Hagesæter om å halvere meirverdiavgifta på strøm og fjerne elektrisitetsavgifta (Innst. S. nr. 103 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:3 (2006-2007))
16. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Petter Løvik og Torbjørn Hansen om en samlet strategi med konkrete tiltak for å sikre rammebetingelsene for små og mellomstore bedrifter (Innst. S. nr. 98 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:7 (2006-2007))
17. Innstilling fra finanskomiteen om ny saldering av statsbudsjettet 2006

(Innst. S. nr. 85 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 31 (2006-2007), St.prp. nr. 16 (2006-2007) kap. 5545, 5571 og 5651, og St.prp. nr. 26 (2006-2007) kap. 571, 572, 3571 og vedtak II)

18. Referat

Presidenten: Fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe foreligger søknad om at den innvilgede fødselspermisjon for representanten Lena *Jensen* forlenges til å gjelde til og med 5. mars 2007.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Ole-Anton *Teigen*, fortsetter å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Jan Tore Sanner vil framsette et representantforslag.

Jan Tore Sanner (H) [10:01:00]: På vegne av representantene Ulf Leirstein, Hans Olav Syversen, Lars Sponheim og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om skattefritak for arbeidsgiverbetalte behandlingsutgifter og sykeforsikringer.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden vil framsette et representantforslag.

Borghild Tenden (V) [10:01:30]: På vegne av representantene Øyvind Halleraker, Trond Helleland, Jan Sahl og meg selv har jeg den ære og glede å framsette et representantforslag om at nye Lysaker stasjon tilpasses prinsippene om universell utforming.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad vil framsette et representantforslag.

André N. Skjelstad (V) [10:02:04]: På vegne av representantene Gunnar Kvasheim, Gunvald Ludvigsen og meg selv har jeg den glede å framsette et representantforslag om gjennomgang av regelverket for kompensasjon til kommuner som rammes uforholdsmessig hardt av flom, ras og naturskade.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen vil framsette et representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:02:39]: På vegne av Torbjørn Andersen, Tord Lien, Børge Brende, Ivar Kristiansen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om en energipolitisk handlingsplan.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet – om nødvendig – fortsetter utover den reglementsmessige tid, kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. S. nr. 101 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 1644)

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge (Innst. S. nr. 18 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 77 (2005-2006))

Finn Martin Vallersnes (H) [10:03:54] (ordfører for saken): Rammeavtalen mellom Norge og USA om forhåndslagring og forsterkning ble undertegnet i fjor sommer, og erstatter den tidligere avtalen fra 1981. Under komiteens behandling har en merket seg at den nye rammeavtalen er klar på at det materiellet som lagres, må være i overensstemmelse med norske folkerettslige forpliktelser, at norske myndigheter skal ha innflytelse på hva som lagres, og at lagrene fortsatt bemannes med norsk personell og vil være under daglig norsk kontroll og ettersyn.

Avtalen medfører ikke endringer i norsk basepolitikk eller selvpålagte restriksjoner vedrørende ikke-stasjonering av atomvåpen på norsk jord.

Nå er det slik at den strategiske og militære situasjonen rundt oss og i verden for øvrig endres gjennom årene, og komiteen er innforstått med at utstyret skal kunne brukes til oppgaver som inkluderer fredsoperasjoner, humanitær bistand, konsekvenshåndtering ved terroranslag og evakueringsoperasjoner.

Avtalen er viktig for Norge, ikke minst fordi den er et vesentlig ledd i Norges strategiske partnerskap med USA. En er innforstått med at utstyret bør tilpasses de nye sikkerhetspolitiske utfordringene og oppgavene, herunder krise- og beredskapsoppgaver utenfor Norge. Det ligger implisitt at den nye avtalen åpner opp for utstrakt amerikansk øvingsaktivitet i Norge.

Avslutningsvis sier komiteen seg meget tilfreds med den betydning en fra amerikansk side tillegger samarbeidet med Norge. For min egen del vil jeg legge til at enstemmigheten i komiteen er en god forsikring om at forankringen og samarbeidet med vår viktigste militære og sikkerhetspolitiske samarbeidspart, USA, ligger fast.

Marit Nybakk (A) [10:06:08]: La meg først slutte meg til saksordførers innlegg.

Bakgrunnen for at Norge i 25 år har hatt amerikansk forhåndslagring, var selvfølgelig opprinnelig for å legge til rette for amerikanske forsterkninger ved et eventuelt angrep fra det tidligere Sovjetunionen. I dag er, som vi vet, de sikkerhetspolitiske rammebetingelsene vesentlig endret. Etter den kalde krigens slutt har det for flere regjeringer vært en viktig målsetting å sikre videre forhånds-

lagring i Norge. Daværende forsvarsminister Jørgen Kosmo forhandlet i 1995 fram en ny avtale om å opprettholde et betydelig amerikansk nærvær i form av en mer framskutt forhåndslagring.

Norge har de siste årene mistet en god del NATO-infrastruktur, bl.a. som følge av ny kommandostruktur i alliansen. Den revisjonen av avtalen om forhåndslagring som vi i dag behandler, ble sett på som særdeles viktig både i det politiske miljøet og ikke minst i berørte lokalsamfunn. Lokalpolitikkerne var da også aktive lobbyister mot bl.a. Stortinget våren 2005 – det var særlig forsvarskomiteen som fikk besøkene – for å sikre infrastruktur og arbeidsplasser. Den reviderte avtalen er i større grad – la meg understreke det – tilpasset dagens sikkerhetsutfordringer, både militært og når det gjelder sivilt beredskap. Det går fram av proposisjonen at utstyret skal kunne brukes til bl.a. fredsoperasjoner, humanitær bistand, assistanse ved katastrofer, konsekvenshåndtering ved terroranslag og evakueringsoperasjoner. Jeg synes personlig at det er viktig at det forhåndslagrede utstyret er ment å skulle brukes innenfor en bred sivil-militær ramme, også til sivil beredskap.

Så skal materiellet sikre amerikansk deltakelse i øvelser i Norge, herunder aktiviteter som springer ut fra NATOs senter på Jättå ved Stavanger, Joint Warfare Centre.

Lagringen skal være, som også saksordføreren understreket, i samsvar med norske folkerettslige forpliktelser, og norske myndigheter skal ha innflytelse over hva som skal kunne lagres. Lagrene skal ha norsk bemanning og være under daglig norsk kontroll og ettersyn. Det er det norske forsvaret som har ansvaret for dette. Det er også viktig at norsk basepolitikk står ved lag. Det gjør også selvpålagte restriksjoner om ikke-stasjonering av atomvåpen på norsk jord. Det amerikanske utstyret var tidligere utplassert ved fem norske flystasjoner. Nå er virksomheten effektivisert og konsentrert til Værnes og Sola.

Jeg vil også legge til at det er en enstemmig komitee som slutter seg til avtalen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:09:22]:

Jeg er tilfreds med at komiteen enstemmig slutter seg til Regjeringens forslag om å videreføre samarbeidet med USA om forhåndslagring. Jeg er enig i betydningen av at enstemmighet blir trukket fram her.

Det har vært viktig for Regjeringen å videreføre forhåndslagrene. Den nye avtalen bidrar til styrket amerikansk oppmerksomhet om spørsmål av betydning for vår sikkerhet og sikrer fortsatt nærvær i våre nærrområder.

Som komiteen anfører, vil forhåndslagringen gjøre det naturlig for amerikanske styrker å øve i Norge. Opprettholdelse av amerikansk og alliert øve til å operere i Norge er et prioritert mål for Regjeringen. Avtalen om forhåndslagring bidrar også på det punkt til å bygge opp under norsk forsvarsstrategi.

Som komiteen peker på, gir avtalen norsk innflytelse over og innsyn i hva som lagres. Tilpasningen av utstyret reflekterer endringene i de internasjonale sikkerhetspolitiske rammebetingelsene og de nye behov USA, Norge og

NATO står overfor, inkludert krise- og beredskapsoppgaver utenfor Norge.

Regjeringen legger vekt på at det lagres materiell som er i overensstemmelse med norske folkerettslige forpliktelser. Det er enighet mellom Norge og USA om at eksisterende klasevåpen i lagrene skal fjernes og destrueres. Destruksjonen vil være fullført innen juni 2007. Det vil til enhver tid være norsk bemanning og daglig norsk kontroll med lagrene. Det er viktig at materiellet også kan brukes i allierte øvelser i Europa. Det vil bidra til å styrke troverdigheten i NATOs sikkerhetsgaranti.

Videreføringen av avtalen betyr at materiellet også i framtiden vil bidra til alliansens overordnede mål om effektiv krisehåndtering i operasjoner, som f.eks. i Afghanistan og på Balkan, økt evne til humanitær bistand og evakueringsoperasjoner og håndtering av konsekvensene av eventuelle terroranslag.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:11:23]: Som det har blitt nemnt her, ligg det i det gamle dobbeltvedtaket at dette er dei beste sjølvpålagde restriksjonane Noreg har hatt. Dei har vore vellykka, spesielt overfor Sovjetunionen. Å ha sjølvpålagde restriksjonar var det beste vi kunne gjere i forhold til å balansere situasjonen under den kalde krigen.

I den nye situasjonen ser vi no at behovet i nordområda ikkje er så stort. Det begynte med Keflavikbasen. Sannsynlegvis vil det også komme opp i samband med våre førehandslager, for trusselen står ikkje i forhold til kva ein eventuelt skal lagre.

Dei eventuelle problema som kan komme opp i framtida, er om det som blir førehandslagra, blir brukt f.eks. i krigar eller konflikhtar som vi politisk sett ville ha vanskar med å støtte. Det kan vere situasjonar som f.eks. ikkje er godt nok legitimerte i FN, osv. Dette vil vere ei problemstilling som vil liggje ved det førehandslagra materiellet i framtida. Eg ser ikkje akkurat i dag at dette er noko politisk problem, men det kan oppstå situasjonar i framtida. Det synest eg at Stortinget også bør vere klar over når vi no godtek dette framlegget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 1644)

S a k n r . 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2005, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. S. nr. 27 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 19 (2005-2006))

Øyvind Vaksdal (FrP) [10:13:13] (ordfører for saken): Produksjon og eksport av forsvarsmateriell utgjør en ikke ubetydelig verdiskaping i Norge. Denne type industri har gjennom mange år bidratt til teknologiutvikling som også kan brukes sivilt.

Eksporten av forsvarsmateriell var i 2005 på hele 2,9 milliarder kr, en betydelig økning i forhold til 2004, men om lag på samme nivå som i 2003.

Det viser seg at det er variasjoner i verdien av eksporten fra år til år. Dette skyldes i hovedsak variasjoner i enkeltleveranser. Norge praktiserer en streng håndheving av eksportkontrollregelverket. Før utførselstillatelse innvilges, stilles det krav til tilfredsstillende dokumentasjon. Dette vil ofte være en sluttbrukererklæring, der mottaker erklærer at vedkommende er endelig bruker av materialet, opplyser om installasjon og bruk samt forsikrer om at videresalg av materialet ikke vil finne sted uten samtykke fra norske myndigheter.

Eksport av våpen og annet forsvarsmateriell mellom NATO-land foregår imidlertid uten krav om reeksportklausul eller sluttbrukererklæring. Dette er en praksis som er utviklet gjennom mange år, og som er basert på tillit mellom partene i forsvarsalliansen.

Multilateral eksportkontroll er et stadig viktigere virkemiddel i arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og oppbygging av konvensjonell militær kapasitet som kan true sikkerheten og stabiliteten i mange områder. De senere årene har det blitt stadig viktigere å styrke samarbeidet for å hindre at terrorister får tilgang til utgangsstoffer for kjemiske og biologiske våpen eller produksjons- og spredningsutstyr. Det er avgjørende å hindre at våpen og teknologi havner i hendene på grupper eller personer som har sivile liv som mål for å fremme sin sak. Det er derfor viktig at det føres en restriktiv politikk når det gjelder salg av våpen og teknologi, og at vi er tilsluttet internasjonale kontrollorganer som samarbeider i dette viktige arbeidet. Det finnes i dag en rekke uregistrerte og ulovlige våpen, som utgjør et stort problem i mange konfliktområder. Utvikling av tiltak mot ulovlig våpenhandel, som f.eks. styrking av grensekontrollen i konfliktfylte områder, er et tiltak som kan påvirke dette. Det er også viktig at norske våpenlagre sikres tilstrekkelig slik at ikke våpen fra disse faller i hendene på kriminelle eller terrorister.

Under behandlingen av stortingsmeldingen har komiteen mottatt flere innspill. Norges Fredslag, PRESS – som er Redd Barnas ungdomsorganisasjon – og Kirkens Nødhjelp har alle bidratt i så måte. Det som går igjen i disse innspillene, er et ønske om å innføre en obligatorisk sluttbrukererklæring for alle mottakere av norske våpen eller annet forsvarsmateriell – nettopp for å styrke kontrollen med hvor norsk forsvarsmateriell faktisk ender opp. De to førstnevnte organisasjoner ønsker at vi i Norge skal innføre sterkere parlamentarisk kontroll med våpen, og viser til den svenske modellen for dette, som de mener fungerer bra.

En enstemmig utenrikskomite mener at spørsmålet om en eventuell parlamentarisk kontroll av eksport av forsvarsmateriell må behandles i et samspill mellom storting og regjering, og ber derfor Regjeringen vurdere ulike sider ved økt eksportkontroll og drøfte dette med Stortingets organer på egnet måte.

Det uttrykkes også tilfredshet med og støtte til norsk deltakelse i det omfattende internasjonale arbeidet som er etablert på eksportkontroll- og ikkespredningsområdet. Dette samarbeidet er svært viktig for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og for å hindre ulovlig våpenhandel.

Jeg vil til slutt takke komiteens medlemmer for et svært godt samarbeid i denne sak, noe som har ført til at vi i dag behandler en innstilling som er enstemmig på alle punkt, noe jeg er svært tilfreds med.

Marit Nybakk (A) [10:17:41]: La meg kvittere ut det siste som saksordføreren sa, og takke saksordføreren for et veldig konstruktivt samarbeid. Det er kanskje den viktigste grunnen til at vi har en enstemmig innstilling liggende her nå.

Jeg synes at St.meld. nr. 19 på mange måter er mer interessant enn de tidligere årlige meldingene om eksport av forsvarsmateriell og rustningskontroll, og jeg vil gi utenriksministeren ros for det.

- Meldingen beskriver endringene i den multinasjonale forsvarsindustrien.
- Meldingen er opptatt av å gi økt innsyn i spørsmål knyttet til eksport av norsk forsvarsmateriell.
- Meldingen er opptatt av et internasjonalt samarbeid for å komme videre i det multilaterale kjernefysiske nedrustnings- og ikkespredningsarbeidet.
- Meldingen understreker at kontrollen med våpeneksport også tar sikte på å hindre at varer og teknologi for framstilling av norske masseødeleggelsesvåpen utføres i strid med norsk regelverk.

Komiteen slutter seg til meldingen og tilføyer at det er viktig å styrke samarbeidet for å hindre terrorister i å få tilgang til teknologi som kan brukes til å utvikle masseødeleggelsesvåpen, og at en mulig sterkere parlamentarisk kontroll av våpeneksport må behandles i et samspill mellom storting og regjering.

Når det gjelder forsvarsindustrien, er den over noe tid blitt mer og mer multinasjonal. Komponenter til et helikopter eller en stridsvogn kan produseres i en rekke land, noe som vanskeliggjør identifisering av hvor materialet er laget. I økende grad er også konkurransen blitt hardere, bl.a. på grunn av omfattende strukturendringer eller såkalt transformasjon av forsvaret i alle NATO-land – og langt utover det. De enkelte lands forsvar blir mindre i omfang, men mer målrettet og teknologisk. Det går fram av meldingen at også norsk forsvarsindustri har utviklet et tett samarbeid med internasjonale partnere. De mest aktuelle partnerne for norsk forsvarsindustri er lokalisert i USA og EU. Jeg vil for øvrig også vise til at norske Nammo på Raufoss, som for lengst er blitt et transnasjonalt selskap, nylig kjøpte amerikanske Talley Defense Systems, et selskap som Nammo for øvrig har samarbeidet med i 25 år. Dette viser også hvordan internasjonal forsvarsindustri nå opererer, og vi bør være veldig bevisste på det.

Det er ellers prisverdig at Regjeringen er opptatt av både økt innsyn i og økt kontroll med eksporten av norsk forsvarsmateriell. Jeg merker meg at Regjeringen vil videreføre praksisen med å konsultere og informere Stortinget om saker av særlig omfang og viktighet. Komiteen ber i den forbindelse Regjeringen vurdere ulike sider ved økt eksportkontroll, også mulig parlamentarisk kontroll, men dette må drøftes med Stortingets organer på egnet måte, og er ikke noe vi kan ta stilling til her og nå. Det er en sak som man må ta – jeg hadde nær sagt – bilateralt mellom

Utenriksdepartementet og Regjeringen og Stortingets organer.

Det er også grunn til å rose utenriksministeren – og for så vidt også hans forgjenger – for det systematiske arbeidet Norge driver for å hindre spredning og sikre nedrustning av atomvåpen.

Arbeidet med kjernefysisk nedrustning – som utgjør en del av denne meldingen – rustningskontroll og å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen er en vesentlig del av det sikkerhetspolitiske arbeidet som vi driver. Vi må bekjempe alle typer masseødeleggelsesvåpen. Likevel er atomvåpen og radioaktivitet fortsatt i en særstilling når det gjelder død og ødeleggelser. Derfor må målet være eliminering av alle atomvåpen.

Tidligere stortingsrepresentant Haakon Blankenborg sa i en interpellasjonsdebatt 8. mai 2003:

«Vi har egentlig ingen andre veier å gå på dette området enn avtaleveien.»

Ikkespredningsavtalen er selve grunnpilaren i arbeidet for å hindre spredning av og sikre nedbygging av atomvåpen.

Nedrustnings- og ikkespredningsregimet er imidlertid satt under et kraftig press. Mens tilsynskonferansene både i 1995 og i 2000 var relativt oppløftende, med konkrete tiltak som pekte framover, endte tilsynskonferansen i 2005 med fiasko, for ikke å si kaos.

I etterkant av tilsynskonferansen tok Norge, etter anmodning fra FNs generalsekretær, et initiativ til å arbeide videre med dette spørsmålet, sammen med seks andre land. Dette sjulandsinitiativet nådde ikke fram på FNs toppmøte i september samme år, men sjulandsgruppa jobber videre for å identifisere konkrete tiltak som kan bringe arbeidet framover. Det står respekt av Norges arbeid her.

En viktig del av dette arbeidet er også selvfølgelig å hindre spredning av atomkompetanse til terroristgrupper og ustabile stater.

Jeg vil også gjerne få gi ros i denne omgangen til Regjeringens arbeid for å få til et internasjonalt forbud mot klasebomber.

Noen mener at det virkelige masseødeleggelsesvåpenet på kloden vår er håndvåpen. Det er i hvert fall håndvåpen som dreper flest mennesker i dag. Jeg har merket meg at Norge og Nederland samarbeider om å fremme etablering av nasjonal lovgivning for kontroll med formidling av håndvåpen – dette med utgangspunkt i FNs handlingsplan mot ulovlig handel med håndvåpen. Det er også viktig å få til en internasjonal avtale, en såkalt Arms Trade Treaty, for å bedre kontrollen med handel med håndvåpen.

Ågot Valle (SV) [10:24:04]: Også jeg vil rose saksordføreren for den jobben han har gjort for å få til en enstemmig innstilling, og for den åpenheten han har vist overfor de innspillene som har kommet utenfra.

Norge er i forhold til folketallet en stor våpeneksportør. Derfor har vi et særlig ansvar for å ha en streng kontroll med hva våpnene og våpendelene brukes til, og at det er kontroll med hvor de brukes – at de ikke havner i kriger som strir mot folkeretten, eller i okkuperende land.

Denne innstillinga viser at både Stortinget, Regjeringa og det sivile samfunnet er opptatt av en forsvarlig kontroll og at det skjer stadige forbedringer. Slik sett er det en prosess der vi ennå ikke er helt i mål.

På dette området er det svært viktig med innsyn og åpenhet. Regjeringa vektlegger det og tar nye steg for økt åpenhet. Det er bl.a. første gang at meldinga gir informasjon om forsvarsmyndighetenes utførsel av eget materiell og utførsel av håndvåpen.

Det sivile samfunnet reiser viktige spørsmål og fungerer som viktige vaktbikkjer i arbeidet med innsyn, åpenhet og kunnskap om kontroll av eksport av forsvarsmateriell. Flere organisasjoner gir ros for at det nå er større åpenhet, men de samme organisasjonene etterlyser en sterkere kontroll med hvor norsk krigsmateriell faktisk ender, og mener at det må innføres sluttbrukererklæring overfor alle mottakere av norske våpen og annet forsvarsmateriell.

Som saksordføreren sa, tar Norges Fredslag og PRESS til orde for å innføre et eksportkontrollråd etter svensk modell, der parlamentarikere involveres direkte i godkjenning av eksportlisenser. Disse mener Norges rolle som eksportør av våpen og forsvarsmateriell vanskelig lar seg forene med Norges rolle som fredsorganisasjon.

Det blir viktig å videreføre arbeidet i forhold til våpeneksport og våpenkontroll, ved bl.a. å se på hva vi kan følge opp av innspill som kommer fra organisasjonene. I innstillinga ligger det jo også sterke føringer. Jeg vil vise til PRIOs rapport fra 2006, *Bullets Without Borders*. Den viser at mangel på kontroll ved eksport til NATO-land kan føre til at norske våpen kan komme på avveie.

Videre viser en rapport fra Amnesty International at våpendeler produsert i Norge har havnet i Israel etter videresalg fra USA, selv om Norge har forbud mot eksport av våpen til land i krig og konflikt. Dersom Amnesty International har rett, viser det at det er nødvendig med nye initiativ.

I meldinga sier Regjeringa at den vil vurdere om det ligger en merverdi i å nedfelle internasjonal humanitærrett og menneskerettighetene som vilkår på våpeneksportkontrollområdet. Her får Regjeringa komiteens fulle støtte. Siden 1997 har dette vært normgivende i eksportkontrollen, men det er et problem at dette ikke er juridisk bindende. Menneskerettighetene er udelelige og universelle og kan ikke brytes av hensyn til andre interesser.

Regjeringa tar en aktiv rolle internasjonalt for å få bukt med den ukontrollerte spredningen av håndvåpen. Spredningen av håndvåpen er et alvorlig hinder for utvikling og bidrar til brudd på menneskerettighetene verden over. Og som Marit Nybakk sa: Den dreper også mange mennesker. Desto viktigere er det at vi har kontrollsystemer som sikrer at norske våpen eller norsk ammunisjon ikke blir videresolgt og havner hos stater som begår brudd på menneskerettighetene, eller at det ikke oppstår andre situasjoner som vil være i strid med øvrige eksportkontrollregler.

Soria Moria-erklæringa slo fast at Norge skal jobbe for en internasjonal konvensjon om våpenhandel. Norge er en aktiv støttespiller for bl.a. Storbritannia i arbeidet for en Arms Trade Treaty. FN vedtok resolusjonen *Towards an*

Arms Trade Treaty 26. oktober i år. Det er et første steg mot regulering og felles spilleregler for våpenhandel. Det er stor motstand mot dette i en del land, som f.eks. USA, som stemte imot, men jeg er trygg på at Norge vil spille en viktig rolle videre.

Mer enn noen gang trengs de kreftene som kjemper mot spredning av atomvåpen og for nedrustning. Derfor må kampen mot ikke-spredning og for nedrustning forsterkes. Norges engasjement på dette området har lenge vært klart, både under den forrige regjeringa og denne regjeringa. Norge har vært og skal være en pådriver for et bredest mulig og mest mulig forpliktende ikke-spreddings- og nedrustningsarbeid.

Spredning av kjernefysiske våpen er en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Det er derfor viktig at Norge fortsetter samarbeidet i sjulandsgruppa for å komme videre i oppfølginga av tilsynskonferansen i 2000. Og særlig er det, som også representanten Marit Nybakk sa, viktig siden man ikke ble enig om noen videre tiltak på tilsynskonferansen i 2005. Alle som ser den opptrappinga som skjer, og det trusselbildet som skapes av Iran og Nord-Korea, ser også at her må man ta dette på alvor. Det er også alvorlig når det nå er stadfestet at Israel har atomvåpen, slik Vanunu har hevdet tidligere.

Jeg vil avslutningsvis rose en oppgående fredsbevegelse, som nå mobiliserer for atomvåpennedrustning og krever et forbud mot atomvåpen. De av oss som har jobbet med de samme spørsmålene, og som har en fortid i bl.a. Nei til Atomvåpen, vet hvilken kraft det kan ligge i en slik mobilisering.

Anne Margrethe Larsen (V) [10:31:20]: Norge er en av verdens ledende eksportører av våpen, ja faktisk den tredje største pr. innbygger. Det påhviler oss derfor et spesielt ansvar å forsikre oss om at våpen eller våpenkomponenter produsert i Norge ikke brukes til å begå brudd på menneskerettighetene.

Venstre ønsker et effektivt kontrollregime for våpeneksport. Samtidig vil vi at det norske regimet gjør det mulig for norske bedrifter å eksportere våpen, våpenkomponenter og våpenteknologi.

Med andre ord: Venstres linje er en krevende balansegang mellom på den ene siden å gjøre det mulig å produsere og eksportere våpen fra Norge og på den annen å håndheve en streng kontroll med denne eksporten.

Venstre mener at åpenhet er en viktig nøkkel til et bedre kontrollregime.

I St.meld. nr. 19 for 2005-2006 viser Regjeringen vilje til økt åpenhet innenfor de grenser som norske lover og regler setter. Dette er et skritt i riktig retning. Informasjonen som gis, er imidlertid ikke detaljert nok til å klarlegge hvilken eksportør/produsent som eksporterer hva, hvor og hvor mye.

I flere NATO-land er denne rapporteringen mer omfattende og detaljert enn den norske. Venstre går derfor inn for at Norge legger seg på et nivå som tilsvarer «best practices» i NATO.

Internasjonalt samarbeid er med den tiltakende globaliseringen blitt stadig viktigere for en effektiv våpeneks-

portkontroll. EUs atferdskodeks, som Norge har forpliktet seg til, er ikke bindende, men fremmer en felles tilnærming i EU til kontroll med våpeneksport. Atferdskodeksen er i ferd med å bli et sentralt internasjonalt referanseverk.

I tillegg er Norge med i:

- Waasenaar-samarbeidet, rettet mot konvensjonelle våpen
- Nuclear Suppliers Group, rettet mot atomvåpen
- Australia-gruppen, rettet mot kjemiske og biologiske våpen
- Regimet for kontroll av missilteknologi

Dette utgjør til sammen et relativt finmasket nett som 30–50 av de mest avanserte industrilandene har sluttet seg til.

Grunnen til at jeg nevner dette, er at det er et tiltakende problem forbundet med mange av de øvrige landene som ikke fanges opp av dette nettet. Det aller meste av den ukontrollerte spredningen av våpen skjer via disse landene.

Det er derfor gledelig at 139 land i FN sist oktober stemte for en resolusjon for å sette i gang arbeidet med en Arms Trade Treaty. Dette er tenkt å bli en folkerettslig bindende konvensjon mot internasjonal våpenhandel.

Regjeringen stemte for resolusjonen og følger dermed opp engasjementet til Bondevik II-regjeringen på dette området. Konvensjonen er tenkt å fange opp land som ikke har så avansert kontroll med våpeneksport som f.eks. Norge.

Det beklagelige er at USA stemte mot resolusjonen, og at land som Kina og Russland stemte avholdende. Det kan derfor i beste fall ta lang tid før en bindende konvensjon trer i kraft. I mellomtiden bør Norge sammen med andre likesinnede land forsøke å bevege USA, Russland og Kina, og andre, i riktig retning.

En viktig grunn til å støtte arbeidet med en global konvensjon er det voksende problemet forbundet med lisensiering av våpenproduksjon i andre land. Dersom produksjonslandet har mindre strenge regler for våpeneksport enn f.eks. Norge, risikerer man at norske regler omgås. Lisens for produksjon av norskutviklede våpen i utlandet bør bygge på de samme kriteriene som for eksport, da de praktiske konsekvensene langt på vei er de samme.

Jeg har merket meg utenriksministerens skriftlige svar til Amnesty International av 8. august i år. Han framholdt her at en stor del av vår våpeneksport består av deler og komponenter som inngår i andre lands våpensystemer. Dette gjør at disse landene får kontroll over sluttbruken av det ferdige produktet. Det er med andre ord deres og ikke våre våpeneksportregler som skal legges til grunn. Utenriksministeren kunne ikke utelukke at drivstoff laget i Norge og eksportert til USA ble brukt i Hellfire-raketter, som Israel satte inn i krigen mot Libanon sist sommer.

Dette viser to ting:

- at det er huller i det norske regelverket for våpeneksport, og
- at vi her er inne på et område hvor balansegangen mellom våpeneksport og kontroll med denne er ekstra krevende

Det stilles i dag krav til tilfredsstillende dokumentasjon før utførselstillatelse innvilges. Slik dokumentasjon kan være en sluttbrukererklæring.

Ved eksport av våpen og annet militært materiell til NATO-land krever ikke norske myndigheter sluttbrukererklæring eller reeksportklausul. Dette er en mangeårig praksis basert på tillit mellom partene innen alliansen.

I dag har en del NATO-land krav om en slik sluttbrukererklæring i en eller annen form fra allierte, herunder bl.a. USA, Tyskland og Italia. Andre land, herunder bl.a. Norge, har ikke det.

Realiteten er imidlertid at de aller fleste NATO-land har omtrent like avanserte og strenge kontrollregimer uansett krav om en eller annen slags sluttbrukererklæring.

Venstre går inn for at Norge skal gjøre seg til talsmann for at hele NATO-alliansen legger seg på en felles standard når det gjelder krav til sluttbrukererklæring. Siktemålet er å tette igjen hullene i landenes kontrollregimer.

Videre bør man forhindre at norske deler i framtiden inngår i krigsutstyr som settes inn i folkerettsstridige krig. Hvis norske leverandører må si nei, skal ikke de som etterspør delene, kunne gå til konkurrenter i andre NATO-land og få et ja.

Avslutningsvis oppfordrer Venstre til en aktiv oppfølging av et internasjonalt instrument vedtatt av FN's generalforsamling i 2005 for merking og sporing av håndvåpen. Siktemålet bør være bindende internasjonale regler som også omfatter ammunisjon, og som gjør det mulig å spore våpen, våpenkomponenter og ammunisjon tilbake til kjøper. Dette viser seg å ha en hemmende effekt på illegitim omsetning og bruk av våpen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:38:30]: Behandlingen av St.meld. nr. 19 for 2005-2006, om eksport av forsvarsmateriell fra Norge, og komiteens innstilling berører et viktig og prinsipielt saksfelt, og det gir en anledning til årlig å gjennomgå sentrale dimensjoner ved norsk eksportkontroll og det internasjonale ikkespredningssamarbeidet.

Samtidig gir det i år en anledning til å besvare Stortingets anmodningsvedtak nr. 73, av 30. november 2004. Bondevik II-regjeringen ble da bedt om «å fremme en sak for Stortinget med en helhetlig gjennomgang av på hvilken måte og på hvilke arenaer Norge best kan bidra i arbeidet med nedrustning og ikke-spredning». Jeg synes det er naturlig å benytte anledningen i dag til å gi en slik orientering.

Arbeidet for nedrustning og ikke-spredning har i en årrekke vært et prioritert felt i norsk utenrikspolitikk, som flere talere har vært inne på. Min forgjenger gjorde et aktivt og godt arbeid på dette området, som jeg vil gi anerkjennelse for, og som jeg har ønsket å følge opp fra norsk side. Norge har deltatt i internasjonale fora, og det sivile samfunn har vært aktivt på ulike internasjonale arenaer, bl.a. gjennom fredsbevegelsen.

Dessverre har det i de siste årene vært stillstand i arbeidet for nedrustning og ikke-spredning, som representanten Nybakk var inne på. Ja, jeg vil si det så sterkt som at

det multilaterale nedrustnings- og ikkespredningsmaskineriet nærmest har vært handlingslammet.

Dette har vi merket tydeligst når det gjelder Avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen – NPT – og i nedrustningsforhandlingene i Genève. NPT utgjør rammen for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Etter mitt syn er det maktpåliggende å slå ring om, verne og ytterligere styrke denne avtalen.

Samtidig er vi vitne til en bekymringsfull utvikling når det gjelder spredning av kjernevåpen, med Nord-Korea som det tydeligste eksemplet. Det er dessuten en fare for at flere land kan være i ferd med å følge etter. Usikkerheten omkring Irans kjernefysiske program vedvarer. I tillegg finnes det indikasjoner på at ulike terrorgrupperinger ønsker å få tilgang til masseødeleggelsesvåpen. Det gir et meget skremmende scenario.

Vi må også erkjenne at det på kort sikt neppe vil finne sted nye store kutt i kjernefysiske arsener. Også det er alvorlig. I tekstene som avtalene på dette området bygger på, sidestilles arbeid mot spredning med behovet for ytterligere nedrustning. Vi må i dag unngå at kjernevåpen får en ny «rennesanse». Ikke minst er det viktig at det ikke utvikles nye typer våpen, der skillet mellom kjernevåpen og konvensjonelle våpen viskes ut.

Alle disse utfordringene gjør det nødvendig å styrke det internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningsregimet. Dette er også viktig i lys av et annet aspekt: Det internasjonale atomenergibyrå – IAEA – forventer at bruken av kjernekraft vil øke kraftig i årene som kommer. Det er en realitet vi må forholde oss til. Alle land har rett til å sikre energiforsyning, velferd og økonomisk utvikling for sine borgere, også gjennom utnyttelse av kjernekraft – et fenomen jeg fikk stifte nært bekjentskap med under mitt besøk i India i forrige uke. Men samtidig er det en fare for at denne utviklingen kan svekke det multilaterale ikkespredningsregimet, og svekke arbeidet for å hindre spredning av kjernefysisk teknologi til militære formål.

Dette er en av utfordringene ved den avtalen USA og India har inngått om sivilt kjernefysisk samarbeid. Avtalen vil innebære at de sivile kjernekraftverkene i India legges under IAEA's sikkerhetskontroll, og at India gjennomfører tiltak på ikke-sprednings- og eksportkontrollområdet. Dette er positivt i seg selv. Samtidig er vi opptatt av at India påtar seg ytterligere forpliktelser, særlig når det gjelder nedrustning, produksjonsstans av spaltbart materiale og signering av CTBT – Prøvestansavtalen. Dette gav jeg uttrykk for i mine samtaler med indiske myndigheter under besøket i New Delhi i forrige uke, og denne holdningen vil Regjeringen holde fast ved innenfor rammen av Nuclear Suppliers Group – NSG – der vi for øvrig håper at det blir mulig å finne et kompromiss i forhold til Indias program.

Jeg vil framheve vårt arbeid med det såkalte syvlandsinitiativet for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning, som har vært omtalt her, som ble lansert forut for FN-toppmøtet i 2005. Dette initiativet – som i tillegg til oss omfatter Australia, Chile, Indonesia, Romania, Storbritannia og Sør-Afrika – bidrar til økt opp-

merksomhet om betydningen av kjernefysisk nedrustning. Jeg har, som nevnt, prioritert å følge opp dette initiativet.

Mulighetene til framgang ligger i et arbeid som inkluderer for det første tiltak for å styrke ikke-spredningsregimet, og for det andre at det er mulig å vise til konkrete tiltak på nedrustningsområdet. Dette er drivkraften bak syvlandsinitiativet. Vår tilnærming har vist seg å samle bred internasjonal tilslutning, selv om flere av atomvåpenmakterne er skeptiske til slike initiativ.

Samlet sett har Norge gjennom initiativet opparbeidet en posisjon på nedrustnings- og ikke-spredningsområdet. Vi blir lyttet til, og det er forventninger fra mange land, fra FNs generalsekretær og fra IAEA om at vi skal videreføre engasjementet. Det vil også Norge gjøre.

Jeg kan nevne at Norge i juni i år tok et initiativ sammen med IAEA til å se på hvordan bruken av høyenergi uran i sivil sektor kan begrenses. En større internasjonal konferanse i Oslo var viet dette tema, med bred deltakelse av eksperter fra mange land.

Norge er også godt i gang med et nært samarbeid med bl.a. Indonesia. Våre to land arrangerte nylig en vellykket konferanse om kjernefysisk ikke-spredning og nedrustning for landene i Sørøst-Asia. Dette gav oss en god anledning til å bidra til tiltak for å styrke arbeidet for ikke-spredning og eksportkontroll i denne viktige regionen. Samarbeidet med Indonesia vil bli videreført innen rammen av syvlandsinitiativet.

Videre har Norge – alene og sammen med andre land i den nevnte syvlandskretsen, og med EU og FN – bidratt til å øke kunnskapen og kapasiteten i utviklingsland når det gjelder ikke-spredning, og med særlig vekt på FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1540 og eksportkontroll. Det handler om å bygge en kapasitet i disse landene til å respektere sine internasjonale forpliktelser. Også dette arbeidet vil vi videreføre.

Norge bidrar aktivt til andre handlingsrettede initiativer på ikke-spredningsområdet. Jeg kan nevne vårt engasjement i Nordvest-Russland med opphugging av atomubåter, som er et viktig miljøtiltak, og også et godt norsk bidrag til G8-partnerskapet mot spredning av masseødeleggende våpen.

Norge deltar også aktivt i Ikke-spredningsinitiativet – PSI. Det samme gjelder for de ulike eksportkontrollregimene som vi deltar i.

Samtidig arbeider Norge for å trekke nedrustning og ikke-spredning sterkere inn i NATO-sammenheng, bl.a. gjennom tett samarbeid med Tyskland. Jeg merker at det er en økende erkjennelse i NATO av viktigheten av kjernefysisk nedrustning.

Syvlandsinitiativet gir Norge en god arena til å bygge nye allianser og til å fremme kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning gjennom konkrete, praktiske og gjennomførbare tiltak, tiltak som synes.

Dette er en utfordrende oppgave, men gjennom en balansert, helhetlig tilnærming kan vi bidra til å skape bred internasjonal enighet. Og dette er viktig når vi nå skal stikke ut kursen fram mot tilsynskonferansen for Ikke-spredningsavtalen i 2010.

Norges eksportkontroll utgjør en sentral del av vår innsats både for å hindre spredning av masseødeleggende våpen til andre land og for å forhindre at terrorgrupper får tilgang til denne typen våpen.

Jeg har merket meg at det er bred enighet i Stortinget om den linjen Regjeringen har videreført og videreutviklet når det gjelder åpenhet om norsk eksport av forsvarsmateriell. Det er vår holdning at det bør være mest mulig åpenhet om disse spørsmålene. Det skjer på flere måter, som flere representanter har vært inne på. I år gis det f.eks. for første gang innsyn i utførselen av håndvåpen og i forsvarsmyndighetenes bruk av eget materiell i utlandet. Utenriksdepartementet vil videreføre en tett og god dialog med norsk næringsliv om eksportkontroll og med de sivile organisasjoner om disse viktige spørsmålene, og vi arrangerer f.eks. årlig en konferanse for norsk næringsliv om eksportkontroll for aktuelle norske eksportører.

Jeg ønsker også å se på om det er mulig ytterligere å styrke denne åpenhetslinjen, i tråd med komiteens anbefaling, og jeg vil holde nær kontakt med Stortinget om dette.

For å komme eksplisitt tilbake til stortingsmeldingen, er det Regjeringens holdning at Norge skal være et foregangsland når det gjelder streng kontroll med våpeneksport og teknologi som kan benyttes til framstilling av våpen, og skal fortsatt føre streng kontroll over hvilke land det skal eksporteres til.

Dette er spesielt viktig i en tid med ustabile og utrygge situasjoner i en rekke land og i regioner. Som komiteen understreker, er det dessuten av sentral betydning at det stilles strenge krav til hvordan grunnleggende menneskerettigheter respekteres i de aktuelle mottakerlandene.

Eksporttallene svinger, som tidligere nevnt, mellom 2,5 og 3 milliarder kr, og hovedtyngden av vår eksport går til NATO og til de nordiske land. Slik vil situasjonen også være i framtiden.

La meg avslutningsvis understreke at den offentlige oppmerksomheten om norsk våpeneksport i media, blant representantene, i ekspertmiljøer og i det sivile samfunn er positivt. Regjeringen vil gjøre sitt for å bidra til en aktiv dialog på dette området.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:47:23]: Det er mykje positivt med denne meldinga, og den er betre enn dei som har vore før når det gjeld å vere villig til å informere.

Når vi skal diskutere eksportmeldinga, må vi sjå det i lys av utviklinga innafor det militærindustrielle komplekset. I tillegg må vi ta innover oss kva vi her i salen ønskjer å vere. Kva ønskjer vi at nasjonen Noreg skal framstå som? På den eine sida ønskjer vi å framstå som ein fredsnasjon. Det må balanserast opp mot det faktum at vi også er ein veldig stor våpeneksportør.

Ser vi på kva som skjer innafor våpenindustrien, ser vi at det foregår ei enorm privatisering. Vi veit ut frå andre sektorar som blir privatiserte, at det alltid kjem eit stort krav om tilsvarande kontroll. Historisk sett er det Frankrike som har jobba mot privatisering. Ein har i Frankrike alltid hatt eit ønske om å ha statleg kontroll, og framleis har ein det. Noreg er også eit eksempel på eit land der ein

ikkje i så stor grad som i andre europeiske land har selt seg ned i den statlege våpenindustrien.

Ser vi på utviklinga framover gjennom WEAG og dei som har teke over der, EDA, er det ingen tvil om det ligg eit press for å få til endå meir privatisering av våpenindustrien. Vi veit at ein etter den kalde krigen faktisk har omstrukturert – som vi også er i gang med i Noreg – den europeiske våpenindustrien. Ein brukte milliardar av kroner innafor EU på å leggje ned våpenindustri, på å omstrukturere den, også når det galdt basar osv. Det var veldig mykje positivt som låg i det. Det som dessverre skjedde etter 11. september, og for så vidt også i samband med Nice-traktaten i 2000, var jo at våpenindustrien på nytt skaut fart. Vi ser at på nytt blir Europa og USA sine våpensmier rusta opp. Asia og det som føregår der, skal ikkje eg take innover meg no, men det er ingen tvil om at vi har eit enormt stort behov for kontroll etter den privatiseringa som har skjedd.

Ser vi på kontrollbruken, ligg det til og med i EU sitt forslag til grunnlov og også i andre traktatar ei større føring om auka kontroll enn det vi har fått med oss i Noreg. Så her kan vi lære av EU i ein del samanhengar.

Når ein då har privatisert, har ein også lagt opp til på sikt å forby, eller iallfall å begynne å prøve å få vekk, det vi i Noreg veldig ofte snakkar om i samband med våpenmaterieill, nemleg gjenkjøp. I førre perioden gjorde dåverande statsråd Hilde Frafjord Johnson ein kjempejobb i arbeidet med å avbinde bistand, dvs. at når vi løyver pengar til bistand, er det i det heile ingen automatikk i at norske selskap skal få kontraktane. Dette er eit arbeid som har begynt godt, og som også held fram i andre land, men som på langt nær har nådd det målet som vi eigentleg ønskjer. I våpenindustrien har vi det same temaet i forhold til gjenkjøp. Det er ingen tvil om at dette gjenkjøpsinstituttet står for fall. Der bør vi i Noreg sjå på korleis vi kan bidra til det. Vi ser det i den store saka som vi har i Noreg i samband med eventuell nyskaffing av jagarfly, der vi allereie no møter det i det eine tilbodet, det amerikanske. Der er det eigentleg ikkje snakk om gjenkjøpsordning i det heile, men om eventuell konkurranse, i fall vi skulle finne på å velje det, mens ein i det svenske og det europeiske alternativet sjølvsagt enno bruker dei gamle gjenkjøpsmetodane. Så kva som er mest drivande i forhold til at vi bruker for mykje midlar på våpenindustri, er eg faktisk usikker på, men at vi må forme vår våpenpolitikk etter kva som skjer innafor det militærindustrielle komplekset, er det ingen tvil om. Og det må ikkje vere behova der som legg til grunn kva vi her i dette parlamentet og i andre parlament bruker på våpen.

Sist no er det f.eks. luftmakt som blir diskutert. Problemet innafor luftmakt er jo at fienden ikkje har det som luftmakta er berekna nytta til. Fienden har ikkje stridsvogner. Fienden har ikkje luftmakt. Siste års krigar har på ein måte vore krig i blinde, fordi fienden ikkje har dette. Fienden finst på heilt andre stader enn vi trudde, og står ikkje i forhold til det som den europeiske eller for den saks skuld den amerikanske våpenindustrien produserer.

No er det ein gong slik, anten vi likar det eller ikkje, at ein av dei største truslane som finst, sjølvsagt er klimapro-

blema og CO₂-utsleppa. Dei er i seg sjølve eit stort problem. Det som er endå verre, er at eit av forslaga til løysing på dette er utvikling og utbygging av kjernekraftindustrien – då med spreing av teknologi, ein teknologi som sjølvsagt også kan brukast til anna enn det vi tenkjer på i forhold til å produsere energi. Dette viser at ikkjepreingsregimet berre må utviklast, det må berre utvidast og gjerast mykje, mykje betre.

Viss dei landa som ikkje vil signere ein slik avtale, skal bli truverdige, veit ikkje eg kva som skal til for å få dei til å bli det. Men det å inngå avtalar med land som ikkje vil signere ein ikkjepreingsavtale, synest – iallfall for meg – å vere veldig useriøst. Vi må i denne samanhengen tore seie slikt.

Her om dagen spratt katta litt ut av sekken ved at Ehud Olmert ramsa opp atomvåpenstatar, blant dei hans eige land, Israel. Vi veit jo bakgrunnen for det, med norsk tungtvatn, Dimona og alt det. Eg skal ikkje gå inn på det. Men det viser kor viktig det er at kjerneteknologi ikkje blir spreidd, og i alle fall ikkje på ein slik måte at det kan brukast militært.

Til slutt vil eg berre minne om kva som frå 1959 eigentleg har vore hovudmålet med norsk våpeneksport: ikkje eksportere til område der krig truar eller krig pågår. Samtidig veit vi at det edle motivet delvis blir slått i hel av våre allianseforpliktingar. Vi skal passe oss for det, for det kan setje oss i den situasjonen at vi i praksis blir med på krigar som vi i ånda er imot. Vi veit jo at den store våpeneksporten det siste året sjølvsagt kjem av at det er ein del krigar som føregår.

Det er klart at vi i SV skal forsvare allianseforpliktingane våre, men dette kan vere med og true tilknyttinga til og oppslutninga om alliansen i det norske folk, viss dei oppdagar at det å vere med i ein allianse betyr at ein i praksis må vere med på krigar som ein i ånda er imot.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:55:30]: På bakgrunn av den enstemmige komiteinnstillingen hadde jeg egentlig ikke tenkt å be om ordet, men dette fikk jo til dels et noe videre innhold enn vi visste på forhånd. Jeg tenker da på det interessante i at utenriksministeren benyttet anledningen til, så vidt jeg skjønnte ham, å «kvittere ut» en forespørsel fra Stortinget om Regjeringens arbeid med nedrustning og ikke-spredning. Det var for så vidt en del interessante synspunkter han kom med i den sammenheng som viser hvor komplisert det er, ikke minst i grenseoppgangen mellom sivile og militære bruksområder av kjerneteknologi, men også på spredningssiden. Det er jo ikke bare snakk om hvilke stater som har dette, men andre nettverk, helt andre grupperinger, og de nye farene som kommer i kjølvannet av det.

Men likevel: Jeg stusser litt hvis det er slik at utenriksministeren med dette mente å kvittere ut en forespørsel fra Stortinget. I vedtak nr. 73, av 30. november 2004 – for vel to år siden – lød det slik:

«Stortinget ber Regjeringen om å fremme en sak for Stortinget med en helhetlig gjennomgang av på hvilken måte og på hvilke arenaer Norge best kan bidra i arbeidet med nedrustning og ikke-spredning.»

I et brev et år senere, den 29. august i fjor, fra Utenriksdepartementet heter det følgende:

«Det er igangsatt arbeid med en helhetlig redegjørelse om norsk engasjement og satsningsområder innenfor nedrustning og ikke-spredning. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Derfor stusser jeg noe hvis det er slik å forstå at dette var ment som en utkvittering av denne forespørselen. Jeg synes det blir en litt forenklet variant av relasjonen mellom storting og regjering.

Marit Nybakk (A) [10:57:54]: I anmodningsvedtak nr. 73, av 30. november 2004, som var en innstilling fra forsvarskomiteen om sivilt-militært samarbeid, ble det, som det er sagt her, bedt om at det fremmes «en sak for Stortinget med en helhetlig gjennomgang av på hvilken måte og på hvilke arenaer Norge best kan bidra i arbeidet med nedrustning og ikke-spredning». Dette var i 2004. Etter det har det skjedd svært mye fra norsk side nettopp når det gjelder ikke-spredning og nedrustning av kjernevåpen, på ulike arenaer.

Utenriksministeren har i dag gitt en svært grundig redegjørelse for både de initiativ som Regjeringen tar og har tatt, og som den forrige regjeringen tok – la meg understreke det, Jan Petersen fortjener ros for sine initiativ – og på hvilke arenaer, og hva slags samarbeid Norge har i det internasjonale samfunnet i den viktige jobben det er å drive med kjernefysisk nedrustningsarbeid, og ikke minst hindre spredning.

Det viktigste som Norge er med i for øyeblikket, er den syvlandsgruppen som er opprettet, hvor Norge har opparbeidet seg en posisjon på nedrustnings- og ikke-spredningsområdet, ikke bare som initiativtaker for å få til selve gruppen – der både NATO-land og ikke-NATO-land er med, noe som er en styrke i denne sammenhengen – men også på grunn av det arbeidet som er gjort med det mål å styrke ikke-spredningssamarbeidet og få til tiltak på nedrustningsområdet.

Jeg har også merket meg at utenriksministeren i sitt innlegg redegjorde for aktivitetene i IAEA og andre nedrustningsfora, samt bilateralt samarbeid med flere land, bl.a. Indonesia. Han nevnte også det viktige arbeidet i Nordvest-Russland.

Arbeiderpartiet er fornøyd med denne redegjørelsen som svar på anmodningsvedtaket. Vi mener at vi har fått en skikkelig orientering om det arbeidet som gjøres internasjonalt på nedrustningsområdet når det gjelder atomvåpen og kjernefysiske spørsmål, både for å få en nedrustning, for å sikre at vi ikke får ytterligere spredning – og det er i aller høyeste grad aktuelt i dagens verden – for å hindre ytterligere kompetanseoverføring og for å rydde opp atomavfall, slik at det ikke kan brukes i såkalte «dirty bombs». Vi er, som sagt, fornøyd med redegjørelsen fra utenriksministeren.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:01:12]: Jeg har merket meg representanten Vallersnes' innlegg. I lys av komiteens grundige innstilling ønsket jeg å konsentrere mitt innlegg om å gi en vurdering av det løpende

arbeidet for nedrustning og ikke-spredning. La meg bare si at Regjeringen selvfølgelig er åpen for å komme tilbake til Stortinget på nytt og i den form som Stortinget måtte ønske, for å belyse disse spørsmålene.

Jeg vil understreke det som representanten Nybakk sa, at dette er et felt i veldig utvikling, hvor vi har lagt vekt på å holde kontinuitet med hensyn til de initiativ og den profil Norge har hatt gjennom flere år – også gjennom å følge opp initiativ som ble tatt av den forrige regjering – samtidig som vi har tatt nye initiativ og utbygd det vi har arbeidet med. Jeg håpet i mitt innlegg å kunne gi et bilde av denne utviklingen og de initiativ som er tatt, men jeg er selvfølgelig lydhør for å komme tilbake til Stortinget på best mulig måte med informasjon som kan gi grunnlag for debatt om disse spørsmålene.

Inge Lønning (H) [11:02:32]: Jeg har ikke registrert noen alvorlig saklig uenighet når det gjelder innholdet i det utenriksministeren utviklet i sitt innlegg. Jeg er samtidig litt overrasket når representanten Nybakk sier at dette innlegg, sett fra Arbeiderpartiets synspunkt, er et adekvat svar på et anmodningsvedtak fra Stortinget, som uttrykkelig ber om en egen sak presentert for Stortinget. Hvis anmodningsvedtaket hadde hatt en annen ordlyd, f.eks. at Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte, ville jeg ha akseptert en slik tolkning, men så langt jeg kan se, faller ikke dette innenfor rammen av de uskrevne spilleregler for forholdet mellom regjering og storting. Det forhold at det har skjedd mye, både under den forrige regjering og under den nåværende regjering, når det gjelder arbeidet med å finne en riktig rolle for Norge i internasjonal sammenheng i arbeidet for nedrustning, taler snarere for at det er ønskelig at Stortinget får dette fremstilt i skriftlig form.

Forskjellen mellom en sak og det å komme tilbake til Stortinget på egnet måte er nettopp at hvis Stortinget gjennom sine fagkomiteer skal gjøre jobben med å skape et grunnlag for en bred debatt i Stortinget, forutsetter det at Regjeringen kommer med en skriftlig redegjørelse som egner seg for slik behandling i Stortinget. Jeg synes alt taler for at dette er et så viktig saksområde. Hvis det kommer ny bevegelse i dette saksområdet etter en periode med stillstand internasjonalt, er det en ekstra grunn til at det ville være ønskelig for Stortinget å kunne få en slik gjennomgang, og kunne få en bred debatt, hvor også partiene i Stortinget kan bidra med sine synspunkter på hvordan Norge bør styrke sin innsats på dette området.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:05:14]: Jeg gjentar at vi finner den formen som Stortinget ønsker på denne kommunikasjonen. La meg bare redegjøre for bakgrunnen for at vi nå gjorde som vi gjorde.

Det foreligger et anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2004–2005, der «Stortinget ber Regjeringen om å fremme en sak for Stortinget med en helhetlig gjennomgang av på hvilken måte og på hvilke arenaer (...)». Så sies det fra Regjeringens side i den årlige stortingsmeldingen om anmodnings- og utredningsvedtak, framlagt den 13. oktober i fjor, at «Regjeringen vil i løpet av stortings-

sesjonen 2006–2007 komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en helhetlig gjennomgang».

Er det ønskelig at Regjeringen fremmer en sak hvor dette utdypes skriftlig, gjør vi selvfølgelig det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 1644)

S a k n r . 4

Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Finn Martin Vallersnes og Inge Lønning om støtte til opposisjonen i Hviterussland (Innst. S. nr. 44 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:104 (2005-2006))

Morten Høglund (FrP) [11:06:29] (ordfører for saken): Det er en glede å kunne presentere en enstemmig innstilling fra utenrikskomiteen i denne saken, som følger av et innspill fra tre representanter i Høyre om et meget aktuelt tema i et land geografisk plassert midt i Europa, og hvor utviklingen i flere år har vært svært bekymringsfull. Er det måter Norge kan bidra på, som kan fremme en positiv demokratisk utvikling, bør vi se på det. Komiteen har gjennomført høringer med miljøer og organisasjoner som har særlig kjennskap til utviklingen i Hviterussland, og mottatt mange gode innspill i så måte. Denne høringen fremstod på en måte som en idédugnad, hvor ulike forslag har kommet opp. En del av forslagene som komiteen mener man bør jobbe med, er inntatt i innstillingen.

Et hovedproblem i forhold til utviklingen i Hviterussland de senere år – og utviklingen har vel snarere gått i negativ retning – er en isolasjon som i stor grad er selvpålagt. Mangelen på kontakt og mangelen på tilgang på impulser for befolkningen fra omverdenen er en fellesnevner. Det at vi kan bidra på ulike måter for å spre informasjon inn i Hviterussland, i den grad det er mulighet for den hviterussiske befolkning å oppleve en verden utenfor og få inspirasjon, er viktig. Dette gjelder ikke minst i forhold til ungdomsgrupper, studentmiljøer og også andre grupperinger, men kanskje særlig ungdom og studenter er grupper det er naturlig å jobbe seg inn mot.

Nå kan man jo spørre seg: Hvorfor har ikke befolkningen i Hviterussland protestert i større grad? Hvorfor har de ikke tatt et enda større ansvar for å fremme en raskere demokratisk utvikling, slik vi f.eks. har sett i land som Ukraina og Georgia, og som vi tidligere så i Øst- og Sentral-Europa? Nå tror jeg det er mange forklaringer på det, ikke minst hviterussiske myndigheters relativt totalitære trykk på befolkningen. Når man reflekterer over Hviterusslands situasjon, tror jeg man skal ta inn over seg landets historie, som sikkert ikke er unik, men det hviterussiske land – og dets innbyggere – har opplevd å være en slagmark i historien. Den ene hær etter den andre har vandret over hviterussisk territorium, med en befolkning som har lidd stor overlast. Man skal ikke bruke lang tid på å snakke med hviterussere før man forstår at her er historien viktig, og den betyr mye, naturlig nok.

De siste årene har derfor fremstått som relativt stabile i en historisk sammenheng. Stabilitet og fred har selvfølgelig en stor verdi. Samtidig har det hviterussiske regimet gitt en viss grad av økonomisk trygghet, ikke minst til de sosialt vanskeligstilte og til pensjonister. Man har i hvert fall overfor egen befolkning klart å fremstille det som om man er en oase av fred og økonomisk stabilitet, i motsetning til omverdenen, som virker utrygg og å være i stor endring. Så lenge man har hatt tilgang på billig energi fra Russland, har man hatt muligheten til å opprettholde en viss grad av økonomisk stabilitet. Lønningene har kommet i tide i de statlige foretakene, og ikke minst har pensjonistene fått – dog en liten – pensjon, men pensjonen har kommet. Det har nok vært viktig for at regimet har kunnet klare å eksistere.

Ulike internasjonale organisasjoner vil spille en rolle her. Det kan ikke være noe mål for Norge alene å ta på seg ansvaret for å fremme en endring i Hviterussland. Ulike organisasjoner vil spille ulike roller her. Vi peker i innstillingen bl.a. på FN og OSSE der Hviterussland de facto er medlem, og her kan man komme i en dialog. Jeg kjenner litt til OSSEs arbeid på området og vet at det der foregår en del. Jeg er også glad for å si at innen OSSEs parlamentarikerforsamling er det nå en fornyet aktivitet på gang, og man har en konstruktiv dialog med hviterussiske politikere. Man evner her å ta opp også de vanskelige spørsmålene, og det er åpne kanaler. Jeg tror vi på den ene siden må jobbe med denne dialogen og disse kanalene, samtidig som det på den annen side må foregå målrettede sanksjoner fra bl.a. Norge i regi av EU. Disse tingene må det jobbes med parallelt.

Folk til folk-samarbeid er et nøkkelord i den innstillingen vi legger frem. Man må søke å finne kontakter under myndighetsnivå. Jeg nevnte student- og ungdomsgrupper, i den grad man kan motivere innen fagforeningsgrupper, ikke minst menneskerettighetsgrupper og den demokratiske opposisjonen i Hviterussland. Mange kontaktpunkter på bred basis er viktig.

Komiteens enstemmige innstilling avsluttes med at man ber Regjeringen utarbeide en bred strategi i forhold til hvordan vi skal håndtere situasjonen i Hviterussland. Det er i tråd med forslaget fra de tre Høyre-representantene. Vi vet at Regjeringen gjør et godt arbeid på dette området. Dette er en forsterkning og en oppfølging av det – og kanskje en del ideer som Regjeringen kan ta med seg om hvordan man kan konkretisere arbeidet fremover og styrke det, slik at vi forhåpentligvis innenfor ikke altfor lang tid kan se at utviklingen i Hviterussland kommer mer i tråd med det vi opplever i Europa for øvrig.

Vidar Bjørnstad (A) [11:13:29]: Det er en veldig god, enstemmig og viktig sak vi behandler her i dag.

Hviterussland er på mange måter Europas bakgård og er det siste diktatur, som vi i Europa må bry oss med i enda større grad. Derfor er jeg glad for at Regjeringen i statsbudsjettet økte støtten til det sivile samfunn i Hviterussland. Dette er sårt trengte penger som det kan komme mye godt ut av, og er ikke minst helt nødvendig og avgjørende om man vil bidra til en demokratisk utvikling i landet.

Å støtte opp om det sivile samfunn og opposisjonen i landet er det mest effektive omverdenen kan gjøre i kampen for demokratisering. Hovedutfordringen ligger i hvordan man best mulig kan organisere bruken av midlene vi bevilger. For det er langt fra slik at støtte til opposisjonen i Hviterussland er en enkel oppgave å formidle eller administrere.

Vi vet at forholdene for organisasjoner og opposisjonelle blir stadig verre. Under Lukasjenkos regime har Hviterussland blitt stadig mer autoritært og er i dag et regime med utstrakt bruk av sensur, undertrykkelse og direkte forfølgelse av politisk opposisjon. Det meste av pressens virksomhet og organisasjonsliv foregår undergrunns, all den tid slik virksomhet er blitt kriminalisert av Lukasjenko og folk som anses for å være opposisjonelle, forsvinner eller blir arrestert. All aktivisme slås det ned på. De som holder ut og tar kampen til tross for alt dette, fortjener vår støtte, og de skal vite at verdenssamfunnet følger med og støtter dem.

Skal det skje en endring og et skifte til en mer demokratisk utvikling i Hviterussland, må det skje innenfra gjennom bidrag til at det sivile samfunn kan spire og ta kampen opp.

Over ti år med isolasjonspolitik fra omverdenen kan vel ikke akkurat sies å ha endret mye eller beveget makt-haverne i ønsket retning. Det er avgjørende at hviterusserne ikke slutter å få høre at demokratisering og respekt for menneskerettighetene vil gi økonomisk og politisk deltakelse i Europa, og at verdenssamfunnet fortsetter å presse regimet, men samtidig må det gjøres mer for å bygge og støtte intern opposisjon og ikke minst øke bevisstheten om manglende rettigheter i deler av befolkningen. Lukasjenko hevdet å ha vunnet 83 pst. av stemmene i et valg som ble fordømt av vestlige observatører i vinter. Den reelle støtten han har i befolkningen, er vanskelig å spå, men det overrasker ikke meg om den hadde gitt ham ryggdekning for en periode til i presidentstolen om så valget hadde vært demokratisk. Så lenge den jevne hviterusser ikke føler overgrepene og ikke lengter etter endring, vil lite skje for å avverge overgrepene mot demokratiske prinsipper og menneskerettigheter.

Situasjonen for studentene har forverret seg, for som så mange andre steder er det først og fremst blant studentene man finner de mest politisk bevisste, og det er dem det slås hardest ned på når myndighetene skal vise muskler. Studenter som holder på med uskyldige aktiviteter som det å dele ut løpesedler, henge opp plakater og være med i fredelige demonstrasjoner, har både blitt utvist fra sine universiteter og blitt arrestert den siste tiden.

Det er derfor avgjørende ikke bare å fordømme myndighetenes overgrep, men å støtte ungdoms- og studentbevegelsene konkret og mer omfattende. De er muligheten til framtidig opplysning, opprør og demokratisk endring for Europas siste diktatur.

Fikk du aldri oppleve Sovjetunionen, men lurer på hvordan det var – ta en tur til Hviterussland, reklameres det med i en reisekatalog. De har rett i det, og Lukasjenko drømmer stadig om å gjenopprette unionen. Landets ti millioner innbyggere fortjener derimot noe bedre. Så len-

ge det ved valgene i Hviterussland ikke betyr noe hvem som stemmer, men hvem som teller stemmene, må vi gjøre alt vi kan for å støtte de demokratiske kreftene i Hviterussland.

Inge Lønning (H) [11:17:45]: Alle som kjenner Stortingets arbeid, vil vite at det forekommer relativt sjelden at representantforslag får samlet tilslutning fra hele Stortinget. Derfor er det spesielt gledelig å kunne notere at dette representantforlaget har fått hele utenrikskomiteens helhjertede oppbakking.

I går holdt Finlands statsminister Matti Vanhanen i sin egenskap av president i Det europeiske råd et bemerkelsesverdig innlegg i Europaparlamentet i Brussel, der han omtaler EUs utvidelsesproblematikk rent generelt og avviser det standpunkt at det finnes en geografisk grense for Europa som skulle være mulig å trekke et eller annet bestemt sted i terrenget. Enhver slik grensedragnings, sier Vanhanen, ville være meningsløs.

De eneste grenser som finnes for Europa som politisk prosjekt, er de grensene som er basert på verdier, og som er nedfelt i de kriterier man har definert for i det hele tatt å komme i betraktning som søkerland for å oppnå medlemskap i EU. Etter å ha fremført disse generelle betraktningene sier Vanhanen følgende:

«Byggingen av Europa er et prosjekt som er under utvikling, samtidig som det fortsatt finnes svarte demokratiske hull som Hviterussland like i nærheten. En skam for Europa, der skulle ikke finnes noen slike steder igjen i Europa.»

Det er meget sterke ord fra en statsleder som ellers ikke er kjent for å bruke store ord i utregsmål. Men det som gjør Vanhanens innlegg i Europaparlamentet enda viktigere, er at han i et senere avsnitt i den samme talen også setter dette i forbindelse med EUs naboskapsforhold til Russland, som er den store utenrikspolitiske utfordring for Europaunionen i årene fremover. Vanhanen har naturligvis rett i at et regime som Lukasjenkos regime i Hviterussland ikke ville ha vært tenkbart hvis det ikke hadde vært for Russlands politiske interesser. Lukasjenko ville for lenge siden ha vært borte dersom det ikke hadde vært for den helhjertede støtten fra Putin, og fordi Putin har definert dette som en del av Russlands maktinteresse og festet grepet om Hviterussland sterkere og sterkere. Det er jo ikke vanskelig å se hva som er de realpolitiske forhold bak det. Det dreier seg om den fremtidige energipolitikk i Europa og Russlands muligheter for å bruke energipolitikken som maktpolitisk pressmiddel overfor andre stater.

I den siste delen av sin tale i Europaparlamentet i går sier Matti Vanhanen følgende:

«Jeg er slett ikke sikker på at Russland beveger seg i riktig retning. Vi trenger å se en sterkere forpliktelse på demokrati, på rettssamfunnet og markedsøkonomien. Vi ønsker ikke at Russland skal bevege seg i en autoritær retning. Vi har gode grunner til å være opp-tatt av hvilken vei utviklingen i Russland tar.»

Til å komme fra en finsk statsminister er dette også et usedvanlig klart og sterkt budskap. Det er grunnleggende viktig, når Regjeringen skal følge opp Stortingets anmod-

(Lønning)

ninger i dette representantforslaget, at man hele tiden har dette perspektivet med i bildet – fordi de politiske problemer i Hviterussland i så høy grad henger sammen med de politiske problemer i Russland. Derfor er det også viktig at norsk politikk når det gjelder å bidra til en mulig oppmykning og en mulig demokratisk utvikling fra innsiden i Hviterussland, er koordinert med norsk politikk overfor Russland. Som vi alle vet, er det en minst like stor utfordring for Norge som det er for medlemslandene i EU, å finne de riktige politiske virkemidlene i vår kommunikasjon med Russland.

I et intervju i november med journalister fra Ukraina uttalte Lukasjenko at det egentlige valgresultatet – som man kunne glede seg over – viste en oppslutning på 93,5 pst. Men for at prosenttallet ikke skulle virke for påfallende, og for at det skulle virke litt mer tilforlatelig for utenverdenen, hadde han gitt beskjed om at man skulle redusere det til 86. Man kan selvfølgelig betrakte dette som en vits, men egentlig er det dypt alvorlig. Det viser hva personer kan tillate seg når de tilstrekkelig lenge har vært enevoldsherskere i et samfunn.

Nå er situasjonen den at Putin har strammet det økonomiske grepet om Hviterussland ganske betraktelig. Alle de økonomiske særfordelene han gav for at Lukasjenko skulle få den nødvendige oppslutning ved valget, har han trukket tilbake. Man er altså kommet til det stadium da regningene skal betales. Samtidig kommer EU etter all sannsynlighet til å trekke tilbake de økonomiske handelsfordelene Hviterussland har nytt godt av. Det vil dreie seg om milliardbeløp i amerikanske dollar pr. år over det hviterussiske statsbudsjett. Denne økonomiske skvisituasjonen vil kunne ramme befolkningen på en måte som ingen ønsker. Dilemmaet ved alle former for handelssanksjoner i denne verden er at de, for at de på litt lengre sikt skal kunne ramme rette vedkommende, nemlig representantene for det undertrykkende regimet, som regel rammer galt. Det reelle dilemmaet må vi se i øynene.

Det viktige ved det forslaget som er fremsatt, er at vi fra norsk side leter i den andre enden av virkemiddelskalaen for å finne de positive virkemidlene, slik at man kan etablere kontakt med den hviterussiske befolkning og – ikke minst – med den politiske opposisjonen i Hviterussland.

Den hviterussiske opposisjonsleder, Milinkevitsj, mottok for sin kamp for menneskerettighetene for kort tid siden den høyeste utmerkelsen som tildeles innenfor EU-systemet, nemlig Sakharov-prisen. Det er et usedvanlig sterkt signal fra Brussel overfor regimet i Minsk.

Det er grunn til å understreke at dersom man politisk skal ha noen muligheter for å fylle det svarte demokratiske hull med noe annet, er det den europeiske integrasjonsprosessen og den politiske innflytelse EU er i stand til å utøve, som er det kortet man må satse på.

Det er egentlig bare ett element jeg savner i utenrikskomiteens enstemmige innstilling, og det er henvisningen til det nordiske samarbeidets betydning i denne sammenheng. Nordisk Ministerråd har satt av ikke ubetydelige pengemidler for å støtte demokratiutvikling i Hviteruss-

land. Sammen med EU er Nordisk Ministerråd en av de største sponsorene for European Humanities University, eksiluniversitetet for hviterussiske studenter. Det ligger i Vilnius.

Sist lørdag hadde jeg gleden av å representere Nordisk Råd ved 15-årsmarkeringen for Baltic Assembly. Dit hadde man også invitert en hviterussisk opposisjonspolitiker til å overbringe en hilsen. Jeg tillot meg i den sammenheng å ta opp et forslag om at Nordisk Råd og Baltic Assembly i løpet av 2007 i fellesskap skal invitere til et seminar hvor man forsøker å få samlet både hviterussiske eksilpolitikere, opposisjonspolitikere og representanter for regimet. Bare gjennom små skritt i retning av en reell samtale er det mulig å nå målet: et demokratisk Hviterussland.

På lang sikt vil den aller viktigste investeringen imidlertid være den investeringen vi gjør når det gjelder utdanningstilbud til ungdom fra Hviterussland. Da har det veldig god mening at det eksiluniversitetet som er etablert, nettopp heter European Humanities University. Det understreker Matti Vanhanens poeng, at det er det verdibaserte fellesskap i Europa det dreier seg om, og ikke tilfeldige geografiske grenser.

Presidenten: Presidenten har aldri tidligere etter innlegg fra talerstolen kommet med ytringer – verken av positiv eller av negativ karakter – men i dette tilfellet vil jeg tillate meg å si at jeg slutter meg til ethvert ord som her ble sagt.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:29:45]: Situasjonen for den hviterussiske opposisjonen er blitt ytterligere forverret etter presidentvalget 19. mars i år. Flere opposisjonsledere og aktivister er blitt fengslet etter lukkede rettssaker der dommere har ilagt straffer hjemlet i den kriminelle straffelov. Videre foregår det en systematisk diskriminering av opposisjonelle i forbindelse med tildeling av studieplasser, studiefinansiering og jobber. Det slås ned på all kritikk av regimet.

Vestlige lands tiltak mot Hviterussland har i hovedsak vært å legge begrensninger på hviterussiske ledere ved å nekte dem visa. Blant annet har EU og USA truffet slike tiltak, etterfulgt av Norge. Visanekt antas ikke å ha noen stor praktisk betydning, men en signaleffekt. Dette ble klart etter at ledelsen i Minsk framførte protester i OSSE.

I tillegg har vestlige land truet med å fryse konti, noe som har vist seg å være vanskelig, da de ikke så lett lar seg oppspore. Parallelt med dette har EU holdt fram økonomiske incentiver: Hvis Hviterussland slipper politiske fanger fri og lar være å forfølge opposisjonelle, tilbys økonomiske fordeler.

Venstre mener det er viktig å øke presset mot regimet i Minsk, både bilateralt, gjennom multilaterale fora og gjennom økt støtte til den hviterussiske opposisjon. Lukasjenko må få erfare at presset mot ham øker, både innenfra og utenfra. Han må innse at hans regime er uønsket i dagens Europa. Venstre stiller seg derfor bak Regjeringens plan om å øke støtten til opposisjonen til 9 mill. kr for 2007. Videre stiller vi oss bak anmodningen fra Stortinget

om at det utarbeides en strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen i Hviterussland.

Strategien bør legge vekt på å støtte partier som representerer den demokratiske opposisjon, menneskerettighetsgrupper og NGO-er samt frie fagforeninger og studenter. Det bør bl.a. gis stipend til studenter, professorer og forskere som er blitt sagt opp på grunn av politisk aktivitet, eller blitt fratatt mulighet til å finansiere sine aktiviteter. Videre bør familiene til de opposisjonelle som sitter i fengsel, få hjelp. Dette bør skje via så vel formelle som uformelle kanaler.

Videre bør strategien legge vekt på møteplasser, beskyttelse og informasjonsspredning. Et sentralt siktemål bør være å svekke informasjonsmonopolet til regimet. Dette kan skje gjennom støtte til uavhengige journalister og skribenter, bedre tilgang til frie internettmедier, støtte til trykking og støtte til frie etermedier som sender program til Hviterussland fra utlandet.

Venstre har følgende kommentarer til strategien:

De fleste tiltakene rettet mot Hviterussland har i hovedsak to relativt små målgrupper: de som tilhører regimet, og den synlige delen av opposisjonen. Mellom disse sjiktene befinner de fleste av Hviterusslands ti millioner innbyggere seg. For å nå fram til disse bør strategien styrke folk til folk-samarbeid mellom Norge og Hviterussland. Visabestemmelser bør lempes på, og flere gratis visa bør deles ut. Videre bør strategien bidra til en bredere kontakt mellom det norske og det hviterussiske sivile samfunn, gjennom bl.a. støtte til besøksreiser og -opphold. NGO-er som ønsker å engasjere seg, bør få bistand fra norske myndigheter.

En annen kommentar går på at strategien bør koordineres med tilsvarende innsats fra andre vestlige land. Norske myndigheter bør samarbeide tett med dem, herunder bl.a. EU og USA, for å koordinere og målrette demokratifremmende tiltak. Videre bør multilaterale organisasjoner som FN og OSSE, der Hviterussland er medlem, brukes aktivt. Jeg vil her også peke på samarbeidet i Nordisk Råd, med sikte på å hjelpe opposisjonen i Hviterussland, som representanten Lønning nettopp har nevnt.

En tredje kommentar går på risiko forbundet med opposisjonell virksomhet i Hviterussland. I fjor vedtok regimet en lov som gjør det straffbart for hviterussere å ha kontakt med andre land eller utenlandske organisasjoner dersom denne kontakten bringer Hviterussland i miskreditt. Dette medfører en betydelig risiko for opposisjonelle som tar imot hjelp utenfra. Videre setter det grenser for hvor mye utenlandsk støtte de kan ta imot, og hvor effektivt de kan nyttiggjøre seg den.

En stor del av den norske støtten har gått via den norske Helsingforskomiteen, som har sine egne kanaler og samarbeidspartnere. Dette vil jeg berømme komiteen for.

Til slutt vil jeg peke på Russlands sentrale rolle. Venstre mener det vil være av spesielt stor betydning å videreføre dialogen med russiske myndigheter. De bør bidra til å legge press på Lukasjenko. Russland har riktignok tilkjennegitt at de vil heve den gunstige prisen de har på gassleveranser til Hviterussland. Dette vil trolig få høyst

merkbar følger for regimet. Det vitner om at forholdet mellom Minsk og Moskva ikke er det aller beste.

Russlands fremste anliggende er imidlertid neppe å fremme demokrati i Hviterussland. Mye tyder på at Russlands hensikt er å tvinge en tidligere vasall til lydighet og få økt kontroll over Hviterusslands energisektor. Det gjenstår å se hvilke følger dette vil få for regimet i Minsk.

Mye tyder på at presset mot Lukasjenko vil øke fra flere hold i tiden som kommer – fra Russland, fra det internasjonale samfunn og fra den indre opposisjonen i Hviterussland. Hvordan regimet håndterer de forestående lokalvalgene, vil kunne gi en indikasjon på hvor effektivt dette presset virker.

For Venstres del er det viktig å understreke at alle politiske budskap adressert regimet i Minsk, og all hjelp til opposisjonen, bør ha ikke-vold som gjennomgående tema. De ikke-voldelige omveltningene i Ukraina og Georgia setter en standard som Hviterussland også bør følge.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:37:09]:

Jeg skal ikke forlenge en ellers veldig god, interessant og viktig debatt om det som representanten Lønning kalte et sort hull. Det er en god definisjon på hva som skjer i Hviterussland.

Jeg vil bare understreke at Regjeringen, som denne salvet, er opptatt av å støtte demokratiske krefter i Hviterussland. Vi er i ferd med å utarbeide en politisk strategi for vår innsats og å øke bistanden fra 5 mill. kr til 9 mill. kr neste år. Den innsatsen vil rettes mot opposisjonen og det sivile samfunn, til deres hjelp. Folk til folk-samarbeid vil være særlig viktig, og vi vil videreføre støtten til norske frivillige organisasjoner som samarbeider med opposisjonspartier og menneskerettighetsorganisasjoner i landet. Vi vil bidra til å skape møteplasser for opposisjonen både inne i og utenfor Hviterussland. Det vil særlig bli fokusert på ungdomsmiljøer og kulturorganisasjoner samt medier og studentutveksling, slik det er tatt til orde for i innstillingen. Fra norsk side prioriterer vi også arbeidet for menneskerettigheter og demokrati i Hviterussland gjennom Europarådet og OSSE, og da i samarbeid med flere land. Vi legger vekt på ikke å gi støtte til prosjekter eller tiltak som kan tas til inntekt for president Lukasjenkos regime, mens vi har sluttet oss til EUs sanksjoner som er rettet mot regimet. Det gjelder f.eks. utvidet innreiseforbud for regimet og frysing av konti.

La meg legge til at de kommentarene som er falt om Russland, slutter jeg meg til ved å si at det hersker uklarhet rundt Russlands retning med hensyn til hvor demokratiet vil lande, og om det er et demokrati. Det er et av de store politiske usikkerhetsmomentene vi står overfor i vår del av verden. Samtidig er det en bedre situasjon – og vi må vektlegge det – i Russland og i det østlige Europa enn det var for 10–20 år siden, slik at hovedstrømmen har gått i riktig retning, men vi har altså de sorte hull og kritiske utviklingstrekk.

Det jeg til slutt vil understreke, er at i forhold til denne strategien rettet mot Hviterussland har vi også i Utenriksdepartementet lagt vekt på å ta en gjennomgang av vårt tradisjonelle menneskerettighetsarbeid mot denne delen av Europa. Her hadde vi jo én spesiell erfaring under den kalde krigen og under kommunistsamfunnene, hvor norsk menneskerettighetsarbeid hadde en betydelig profil og innretning. Vi har av naturlige årsaker hatt en annen fokusering de siste årene på grunn av utviklingen i denne delen av Europa. Men både innsatsen mot Hviterussland og det som nå skjer i Russland i forhold til det sivile samfunn – ytringsfrihet og assosieringsfrihet – gjør det naturlig å se på menneskerettighetsarbeidet i et helhetlig perspektiv i denne delen av Europa.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 1644)

S a k n r . 5

Interpellasjon fra representanten Finn Martin Vallersnes til utenriksministeren:

«Etter lengre tids forsinkelser brøt WTO-forhandlingene sammen i sommer. Det synes lite sannsynlig at organisasjonen vil lykkes i å nå frem til en ny avtale med det første. Situasjonen som er oppstått er meget uheldig, både for norske offensive eksportinteresser og for utviklingslandenes bestrebelse på å oppnå bedre adgang til markedene i industrilandene. Parallelt arbeider bl.a. EU med å inngå bilaterale handelsavtaler, ikke minst med asiatiske land.

Hvordan vurderer Regjeringen mulighetene for en WTO-avtale og konsekvensene av de parallelle EU-frihandelsavtalene for Norge, hvilke alternative handelspolitiske strategier eller virkemidler vurderer Regjeringen å utvikle og benytte, og hva gjør samtidig Regjeringen for å møte utviklingslandenes behov i situasjonen som er oppstått?»

Finn Martin Vallersnes (H) [11:41:29]: Dette har vi ventet på så lenge, heter det. Det har vært reising både i departementet og i Stortinget, men denne interpellasjonsdebatten klarte vi omsider å beramme til i dag, rett før jul. Og det er jeg glad for.

Siden WTOs Doha-runde brøt sammen i sommer, har det vært uvisst hva som ville skje med hensyn til en eventuell slutføring av forhandlingsrunden, men også med hensyn til satsing på alternativer. Fra norsk side er det ikke minst betimelig å spørre om konsekvensene for norsk eksport, men også for u-landenes markedsadgang, med det betydelige engasjement vi i Norge har i forhold til utviklingshjelpen. Det er derfor viktig å vite om Regjeringen mener det er realistisk at WTO-forhandlingene vil fortsette.

Nå er det bare to uker siden budsjettdebatten her i salen om utviklingshjelpen, hvor mange var mer opptatt av måltall enn av spillet mellom flere faktorer, der handel med utviklingslandene var en av de vesentligste. Da vi fra Høyres side etterlyste en bredere tilnærming, henviste fle-

re av regjeringspartienes talere til at en videreføring av WTO-forhandlingene ville ivareta det hensynet. Men er det realistisk?

Ikke bare har en kjørt seg fast rent tematisk. I tillegg utløper president Bushs forhandlingsmandat til sommeren, og kongressvalget i USA nå i november bidrog vel også til å redusere mulighetene.

Jeg skal ikke her og nå spekulere i om en overdreven fokusering på defensive interesser har ført oss inn i en blindgate som koster oss dyrt med hensyn til våre offensive interesser innen eksport av varer og tjenesteytende næringer. Det er i alle fall åpenbart at den negative virkningen av sammenbruddet fører til at så vel Norge som de fleste andre land søker mot alternative løsninger.

Resultatet ser vi: Det er en oppblomstring av interessen for bilaterale frihandelsavtaler, Free Trade Agreements. EFTA har for sin del inngått 16 slike frihandelsavtaler, har også ferdigforhandlet med Egypt og forhandler videre med Canada, Golf-statene, Thailand og Algerie. Det er også meldt i nyhetene at Norge vil prioritere nye avtaler med India, Japan, Kina og Russland. Gjennom EFTA er Norge i dag medlem av ett av verdens to største nettverk av frihandelsavtaler. Avtalene omfatter til sammen rundt 50 land, med et potensial for eksport av norske produkter til ca. 850 millioner forbrukere. Bare EU har et nettverk av frihandelsavtaler som kan måle seg med det.

Denne type bilaterale forhandlinger dreier seg ikke bare om varehandel, men også bl.a. om handel med tjenester, om investeringer, konkurransevilkår, opphavsrett og tekniske standarder. Det er derfor ganske oppsiktsvekkende at SV og også Senterpartiet i det stille har godtatt handelsavtalen mellom EFTA og landene i det sørlige Afrika, SACU, som inneholder klausuler av det slaget de som partier var imot i WTO-forhandlingene. Avtalen vil ikke bare sikre norsk fisk fri adgang til markedene i Sør-Afrika, Namibia, Botswana, Lesotho og Swaziland. Disse landene forplikter seg også til å slippe til norske investorer på akkurat samme vilkår som deres eget næringsliv. Slike investeringsavtaler som forbyr positive særvilkår for innenlandske aktører, har vært svært omstridte, også innen WTO. Omstridt er også avtalens mål om at landene skal åpne sine offentlige innkjøp for import utenfra.

Disse sakene er blant de omstridte, såkalte «Singapore-temaene» som, ved siden av landbruket, har hindret enighet i WTO-runden. Det er derfor grunn til å spørre om Regjeringen legger andre krav, standarder og normer til grunn for frihandelsavtalene enn de gjorde i WTO-forhandlingene.

EFTA er imidlertid ikke alene på denne banen. Både USA og EU er aktive, og her er på en måte et slags kappeløp om tilgang til markedene i raskt økende økonomier i andre deler av verden. I oktober varslet EUs handelskommisær Peter Mandelson at unionen ønsker å fremforhandle tosidige handelsavtaler med land som India og Russland. Under Stillehavstoppmøtet i Vietnam i november i år lanserte USA og New Zealand planer om et frihandelsområde som strekker seg fra USA til Russland og fra Chile til Australia: Et område som omfatter 40 pst. av verdens befolkning og 56 pst. av BNP.

Det vi ser her, er at verdens statsledere legger om planene for å kompensere tapet av en global frihandelsavtale med å inngå bilaterale og regionale avtaler. Ifølge Peter Mandelson ønsker EU seg – på samme måte som EFTA – noe mer enn bilaterale avtaler om industrivarer. De skal også regulere tjenester, investeringer, konkurransepolitikk og offentlige innkjøp. De store taperne i denne prosessen er de små og fattigste landene, som ikke har noe særlig å tilby i forhandlingene om bilaterale avtaler. Derfor blir dette i enda større grad en prosess der kjøttvekta teller.

En annen taper er Verdens handelsorganisasjon, WTO, som er svekket som organisasjon etter sammenbruddet i Genève. Mangelen på en ny, global handelsavtale vil trolig føre til at stadig flere handelskonflikter oppstår og blir klaget inn for WTO, og at mange av dem vil være rettet mot de største aktørene, særlig EU og USA. Det alvorlige spørsmålet da er om en svekket WTO også vil føre til manglende respekt for WTO som tvisteløsningsorgan. I så fall blir det den sterkeste rett som gjelder, og ikke så greit å være blant verdens små land.

Det er på denne bakgrunnen jeg etterlyser Regjeringens syn på en rekke saker:

- hvordan en vurderer status i WTO-forhandlingene
- konsekvensene for Norge av den økende bilateraliseringen
- alternative handelspolitiske strategier eller virkemidler som Regjeringen vurderer
- hva Norge kan gjøre i denne situasjonen for å møte u-landenes behov, som ledd i vårt totale engasjement for å utvikle fattige land i sør

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:48:45]:

Jeg deler representanten Vallersnes' vurdering av at manglende enighet om en avtale i WTO-forhandlingene er uheldig. Vallersnes' interpellasjon er betimelig, og gir en god anledning til å orientere om status for forhandlingene her i denne sal og kanskje få en debatt om noen av de utestående spørsmål.

Doha-forhandlingene ble suspendert i juli i år. Det skjedde til tross for en allment uttrykt vilje til å slutføre forhandlingene, og til tross for at mange mente at avstanden ikke var større enn at det ville ha vært mulig å bygge bro over motsetningene. De store aktørene signaliserte vilje til å bevege seg, under forutsetning av at andre beveget seg. Problemet er – og dette er jo en klassisk problemstilling – at ingen av dem ønsker å bevege seg først, av frykt for at konsesjonene blir innkassert uten at man får noe tilbake fra de andre.

Utover høsten har det imidlertid blant WTO-medlemmene bygget seg opp en utålmodighet og et ønske om å komme i gang igjen med forhandlingene. I et møte i komiteen for overoppsyn med forhandlingene den 16. november i år gav WTOs generaldirektør Lamy klarsignal om at forhandlingsformennene kunne gjenoppta sitt arbeid, i kraft av signaler fra medlemslandene.

På tross av suspensjon har det vært hektisk møtevirksomhet de siste månedene, og den formannsledede møtevirksomheten har de siste ukene altså begynt å komme i

gang igjen. Ingen kan imidlertid si med sikkerhet hvordan den videre prosessen vil utvikle seg.

Tidsmessig må medlemslandene forholde seg til det faktum at den amerikanske presidentens forhandlingsmandat løper ut den 30. juni 2007. Signalene fra USA er blandede i forhold til om den amerikanske kongressen vil forlenge mandatet. Det er også usikkert i hvilken grad det franske presidentvalget neste vår vil påvirke EUs forhandlingsstrategi. Lykkes man ikke i 2007, kan forhandlingene bli utsatt i flere år framover. I beste fall vil den gradvise og uformelle igangsettelsen av tekniske – og etter hvert politiske – samtaler føre til ny bevegelse.

De sentrale spørsmål hvor det vil måtte skje konkret framgang, er spørsmålene om tollreduksjoner for landbruksprodukter, reduksjoner i landbruksstøtten og tollreduksjoner for industrivarer. I tillegg står de tunge partene et godt stykke fra hverandre på områdene tjenester og handel med varer utenom landbruk. Som i andre sammenhenger, er det også her slik at «alt henger sammen med alt». Det må kort og godt komme politisk vilje til bevegelse for at vi skal komme videre. Det er også nødvendig at resultatet gir reelle, nye muligheter for utviklingslandene. Premissene lagt i Doha i 2001 krever det.

Foreløpig er det få tegn til bevegelse i disse spørsmålene. Etter mitt syn er det ikke nødvendigvis slik at avstanden mellom partene er uoverstigelig, som jeg sa. Det er snarere slik at forhandlingssituasjonen har gjort det svært krevende å ta de første steg videre. Norge er avhengig av et sterkt og forpliktende multilateralt handelsregime, med klare kjøreregler for å kunne møte globaliseringens utfordringer. Som vinneren av årets Nobels fredspris, Dr. Yunus, sa det i sin tale så billedlig og treffende:

«For meg er globaliseringen som en hundrefelts motorvei som går på kryss og tvers av kloden. Hvis det er fritt fram for alle på denne motorveien, vil alle feltene bli overtatt av kjempelastebiler fra verdens store økonomier. Rickshawene fra Bangladesh vil bli presset ut av motorveien. For å skape en vann-vinn-situasjon må vi ha trafikkregler, trafikkpoliti og trafikkmyndigheter for denne globale motorveien.»

Regjeringen mener at Norges interesser er tjent med at denne Doha-runden lykkes. Det er åpenbart for våre offensive interesser og for vårt ønske om å støtte utviklingslandene i å få nye muligheter i et tempo og omfang som er tilpasset deres egen utvikling. I tillegg vil en utsettelse av forhandlingene kunne føre til enda tøffere krav på våre defensive interesser – landbruk – på et senere tidspunkt. I tråd med den samstemte tilslutning Stortinget har gitt ved flere anledninger tidligere, fortsetter derfor Regjeringen å arbeide aktivt for å få i havn et godt og balansert resultat fra Doha-forhandlingene.

Samtidig som vi arbeider med å få i havn en omfattende avtale, ser vi at antallet bilaterale eller regionale frihandelsavtaler har økt sterkt de siste årene, noe representanten Vallersnes tok opp i interpellasjonen og i innlegget. Samtidig med WTO-forhandlingene ventes denne utviklingen å fortsette – og i økende grad. Flere land, bl.a. EU, har signalisert at de kommer til å intensivere dette arbeidet.

Denne utviklingen må ikke undergrave verdien av det multilaterale handelssystemet. Konsekvensene kan bli redusert klarhet i det handelspolitiske regelverket internasjonalt, og en vridning av konkurranseforholdene på en måte som ikke tjener til økonomisk vekst og utvikling. For i et slikt forhandlingsklima er det de store landenes interesser som kan bli dominerende, mens mindre og mellomstore land kan bli skadelidende, fordi forhandlingsmakten er så ujevnt fordelt. Våre økonomiske interesser er best tjent med velfungerende multilaterale handelssystem.

Selv om våre primære mål er knyttet til et sterkt multilateralt system forankret i WTO, kan vi heller ikke forholde oss passive til at våre konkurrenter inngår avtaler som diskriminerer norsk næringsliv. Regjeringen er opptatt av at norsk næringsliv har like gode vilkår som konkurrentene, og vi legger særlig vekt på parallellitet med EU.

I denne sammenheng fremmes norske eksportinteresser også gjennom aktiv, men målrettet bruk av EFTAs frihandelsavtaler, som et positivt supplement til det multilaterale regelverket i WTO. EFTA-avtalen har som mål å sikre at norske bedrifter ikke blir diskriminert som følge av at land inngår handelsavtaler. Dette er særlig viktig for fiskerinæringen.

Til nå har EFTA-landene inngått 16 ulike handelsavtaler med totalt 20 land. Det pågår forhandlinger med Canada, Egypt og Thailand og Gulf Cooperation Council. Som potensielle partnere i et mer langsiktig perspektiv prioriterer Regjeringen de store markedene som India, Japan og Kina, og Russland og Ukraina når disse landene blir medlemmer av WTO.

For det første er det Regjeringens klare målsetting at avtalen gjennom EFTA ikke bidrar til å skape et uoversiktlig system av divergerende eller motstridende bestemmelser, og for det andre at de er i samsvar med og støtter WTOs prinsipper og regelverk. La meg si at avtalen med de sørafrikanske landene, som Stortinget gav sin tilslutning til i høst, er en asymmetrisk avtale som gir SACU-landene bedre betingelser enn EFTA-landene.

Doha-runden skal, som kjent, være en utviklingsrunde. Dette støtter Norge.

Om vi ikke lykkes med et sluttresultat for disse forhandlingene, risikerer vi at gjennomføringen av de allerede oppnådde framskrittene for utviklingslandene kan bli utsatt – ja, det er en fare for at de faller helt bort. Da tenker jeg først og fremst på utviklingen av eksportsubsidier for landbruksvarer, der vi oppnådde enighet i Hong Kong for et år siden – disse er de desidert mest ødeleggende subsidier for utviklingslandene – og gjennomføring av toll- og kvotefrihet for 97 pst. av alle produktene fra de minst utviklede landene, MUL-landene.

Jeg vil i denne sammenheng nevne at Norge allerede har innført toll- og kvotefri markedstilgang, ikke bare for 97 pst., men for alle varer fra MUL innenfor den norske tollpreferanseordningen for utviklingsland. Denne målsettingen om å styrke fattige lands mulighet og evne til handel er et viktig punkt i Soria Moria-erklæringen. Regjeringen har her fulgt opp det gode arbeidet som ble påbegynt under forrige regjering når det gjelder å foreta en

gjennomgang av den norske tollpreferanseordningen. Norsk Utenrikspolitisk Institutt har på oppdrag fra Utenriksdepartementet gjort en omfattende studie som grunnlag for denne gjennomgangen, og jeg forventer i den nærmeste framtid å motta rapporten fra en interdepartemental arbeidsgruppe som har drøftet mulige forbedringer. Jeg vil komme tilbake til Stortinget ved egnet anledning når denne pågående gjennomgangen er avsluttet.

Regjeringen mener at noe av det viktigste Norge kan bidra med for å møte utviklingslandenes behov, er å arbeide for at det blir et forhandlingsresultat som tar hensyn til disse landenes interesser, både gjennom økt markedsadgang for deres eksportprodukter og ved at de får den nødvendige fleksibilitet til å gjennomføre egne forpliktelser. Det er også viktig at utviklingslandene får bedre mulighet til å konkurrere på like vilkår i forhold til de rike landenes subsidierte landbruksvarer, og i tillegg, og ikke minst, at utviklingslandene får bedre mulighet til å øke handelen seg i mellom, altså sør-sør-handelen.

Regjeringen arbeider dessuten for å fremme et internasjonalt handelsregime hvor hensynet til miljø, faglige og sosiale rettigheter, matsikkerhet og utvikling i fattige land tillegges avgjørende vekt.

Samtidig må vi konstatere at selv om handel er en nødvendig forutsetning for å skape økonomisk vekst, er det ikke en tilstrekkelig forutsetning. For å kunne utnytte mulighetene ved å delta i internasjonal handel er det et stort behov for langsiktig kapasitetsbygging. Derfor støtter vi handelsrelatert bistand, Aid for Trade, og vi har i de senere år vært den største bidragsyteren til de multilaterale fond for handelsrelatert faglig bistand.

Avslutningsvis: Etter suspensjonen av WTO-forhandlingene i sommer har Regjeringens første prioritet vært å få i gang igjen forhandlingene om de sentrale spørsmålene. Som et ledd i dette arbeidet har jeg tatt et initiativ overfor fem andre medlemsland – Canada, Chile, Indonesia, Kenya og New Zealand – til en dialog om hvordan vi sammen kan bidra til en gjenopptakelse av forhandlingene. Dette er land med ulike syn på de ulike områdene. Det er land fra nord og sør som har ulike interesser, men som deler en overordnet interesse om at WTO-forhandlingene lykkes. La meg understreke at målsettingen med arbeidet ikke er å forhandle fram ferdige løsninger. Det kan bare finne sted i en sammenheng der alle WTOs medlemsland har anledning til å delta og påvirke utfallet. I den nevnte gruppen har det likevel vært avholdt tre substansielle møter på høyt embetsnivå, og arbeidet vil bli videreført over nyttår. Det er et arbeid som har blitt positivt mottatt i forhandlingsmiljøet som et bidrag til å holde samtalen i gang. Det er også et arbeid – for å si det på vegne av Norge – for å holde Norge inne, slik at vi er posisjonert den dagen forhandlingene kommer i gang.

Jeg håper mitt svar til representanten Vallersnes har vist at vi fra vår side skal gjøre vårt for å bidra til en gjenopptakelse av reelle forhandlinger, og til at vi får et godt sluttresultat, der vi kjenner igjen Doha-løftene fra 2001. Det er viktig for vår egen velferd, og det er viktig for utviklingslandenes evne til å bekjempe fattigdom gjennom forbedrede handelsmuligheter.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:58:46]: Jeg takker utenriksministeren for svaret. Mens vi sitter og venter – jeg hadde nær sagt på Godot – på om det blir til noe mer med WTO, er det en aktuell situasjon å håndtere. Jeg har lyst å være litt mer konkret på to områder. Det ene er hvordan vi styrker Norges muligheter gjennom de bilaterale avtalene som fremforhandles. Det andre er hva vi kan gjøre på u-landssiden.

Når det gjelder Norges muligheter ved internasjonalisering av norsk næringsliv, må det være helt vesentlig for oss å sørge for likeverdige rammevilkår for vårt næringsliv og for våre konkurrenters. Der er det flere virkemidler. Ett virkemiddel som har vært trukket frem det siste året, er investeringsbeskyttelsesavtaler. Dette ble kommentert av departementet i et brev til Stortinget datert 24. mai i år. Dette er altså avtaler som beskytter norske investeringer i utlandet og utenlandske investeringer i Norge, og omfatter bestemmelser om likebehandling, kapitalbevegelser, rett til erstatning ved ekspropriasjon og adgang til tvisteløsning. Norge har altså ikke inngått nye investeringsbeskyttelsesavtaler siden midt på 1990-tallet, bortsett fra med Singapore, men i de siste årene er det blitt mer vanlig å inkludere bestemmelser om nettopp slik investeringsbeskyttelse i handelsavtaler. Det gjøres i stor grad av andre, også mellom industrialiserte land. Årsaken til at dette har gått ut av de norske avtalene, er vel så vidt vi i dag skjønner, først og fremst gjensidighetsvirkningene internt i Norge, som har vært ansett som problematiske når det gjelder å inngå slike nye avtaler. De to hovedspørsmålene som er reist, er forholdet til Grunnloven og forholdet til myndighetenes reguleringsadgang.

Våre EFTA-partnere, Sveits, Island og Liechtenstein, ønsker å inngå slike investeringsbeskyttelsesavtaler i tilknytning til sine frihandelsavtaler gjennom EFTA, og det setter oss i en litt vanskelig situasjon. Det ble sagt i brevet fra departementet i mai at de tar sikte på at statssekretærutvalgets arbeid om dette skal fremlegges for Regjeringen i høst. Jeg tok opp dette i et brev til departementet den 1. november, med svar den 8. november, hvor det ble vist til at man arbeider aktivt med saken og vil komme frem med en mal for norske posisjoner snarest mulig.

Jeg vil spørre om det kan forventes snart. Jeg tror det er vesentlig for at våre avtaler skal bli likeverdige med våre konkurrenters. Handelsfremme innen utenrikspolitikken må være helt vesentlig, så vi forventer det snarlig.

Og så til slutt, når det gjelder hva vi gjør for å få u-landenes konkurransevilkår bedre: Kan vi forvente at Regjeringen vil følge opp Høyres forslag fra budsjettdebatten, om å utvide tollfritaket for varer fra hele u-landsgruppen, ikke bare MUL-landene? Og kan vi forvente ytterligere tiltak når det gjelder å hjelpe dem til bedre kompetanse og kvalitet på sin eksport?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:02:08]: Jeg slutter meg til representanten Vallersnes' understreking av betydningen av å sikre Norge mest mulig like vilkår som de våre konkurrenter har.

Representanten gav en presis oppsummering av arbeidet vårt når det gjelder investeringsavtaler. Det er riktig

det han der sier, at dette har stått stille i mange år fra norsk side. Vi har arbeidet ganske grundig med dette for å finne løsninger på noen av de formelle og rettslige spørsmål som er knyttet til det. Jeg kan opplyse om at vi på nyåret regner med å ha et opplegg klart for dette gjennom det arbeidet vi har gjort, og vi håper at vi da kan få et klarsignal til å gå videre sammen med våre EFTA-partnere.

Når det gjelder utviklingslandenes situasjon og det representanten Vallersnes nevner, viser jeg til mitt innlegg – at vi vil legge avgjørende vekt på at dette finner sin løsning i de pågående forhandlingene, hvis og når de skulle komme opp å stå igjen. Jeg viser også til det arbeidet som vi gjør ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt for å få en kartlegging av de preferanseordningene som finnes, med sikte på å kunne gi økt handelsadgang på bakgrunn av det materialet.

Olav Akselsen (A) [12:03:50]: Eg har inntrykk av at i enkelte miljø, også her til lands, rår den haldninga at det var greitt at det gjekk som det gjekk med WTO-forhandlingane, og at det ikkje hastar med å ta desse opp igjen.

Eg er svært ueinig i ei slik haldning. Det er negativt både for Noreg og for verda at det ikkje var mogleg å få til ein ny WTO-avtale. Noreg har ein av dei opnaste økonomiane i verda. Ein svært stor del av det me produserer her i landet, blir eksportert, og ein svært stor del av det me brukar her til lands, blir importert frå utlandet. For Noreg vil det vera ein klar fordel med avklarte køyrereglar og mekanismar for å hindra brot på desse køyrereglane. Sjølv om ein avtale vil føra til store utfordringar for delar av Noreg og norske bransjar, særleg for landbruket og landbruksrelatert aktivitet, er det ingen tvil om at det òg for Noreg vil vera ein stor fordel å få på plass ein WTO-avtale.

Noreg er knytt til EU, som er vår viktigaste marknad, gjennom EØS-avtalen. Det gjev ei god avklaring på mange område, men det finst òg unntak, og eit av desse unntaka er fisk. Der har me opplevd ein svært ustabil situasjon gjennom mange år. Òg når det gjeld USA, har me opplevd at det har vore handelspolitiske hindringar i vegen. Frå å vera ein stor og veksande marknad for norsk laks, blei i realiteten USA som marknad stengd.

Eit meir avklart WTO-regelverk vil styrkja norsk eksportindustri, og det vil òg gjera det lettare for norske myndigheiter i samtale med andre land at ein har eit avklart regelverk med tvisteløysingssystem i ryggen.

Det er òg klart at ein WTO-avtale vil vera ein stor fordel for dei fleste u-land. Dagens system, med store handelshindringar, bidreg effektivt til å stengja ute mange u-land frå verdsmarknaden. Det er nødvendig å få til handel for å få til utvikling, og u-landa er derfor dei største taparane når det gjeld samanbrotet i forhandlingane. Derfor er det dårleg nytt når utanriksministeren antydar at det kan ta fleire år før forhandlingane blir tekne opp att. Den siste runden i WTO blei kalla utviklingsrunden fordi ein skulle ta særlege omsyn til u-landa sine behov. Sjølv om ein ikkje lykkast i å koma fram til ein endeleg avtale, var det store framsteg under forhandlingane. Ein blei einig om å få til meir rettferdig handel, bl.a. ved å fjerna eksportsub-

sidiane og innføra fordelar for dei fattigaste landa. Det som er viktig no, er at desse framforhandla delane av avtalen ikkje går tapt. Eg vil derfor spørja utanriksministeren: Vil ei eventuell gjenopptaking av forhandlingane byggja på det som allereie er inngått i dei forhandlingane som ligg der? Vil ein prøva å utvikla desse vidare? Eller er det slik at ein må gå tilbake til start?

Eg har òg eit spørsmål om det er slik at ein må ha full einigheit på alle punkt, eller om ein kan sjå for seg ei moglegheit der ein kan trekkja ut enkeltelement og så prøva å gjennomføra det, f.eks. når det gjeld eksportstøtte. Finst det ei moglegheit for å fjerna eksportstøtteordningane, sjølv om ein ikkje har ein totalt ferdig, framforhandla avtale? Det same gjeld særlege fordelar for dei fattigaste landa. Det viktigaste no er iallfall å få prosessane i gang igjen, og kanskje kunne ei slik tilnærming vera med og påverka det.

I fråværet av framforhandla avtalar er det no ein prosess der det er mange alternativ, som bilaterale frihandelsavtalar. Desse prosessane går føre seg for fullt, og det er viktig at dette ikkje er med på å undergrava WTO-prosessen. Me ser at desse avtalane faktisk kan vera med og bidra til det motsette, nemleg til nye handelshindringar. Det er òg slik at i desse forhandlingane som no går føre seg, vil det vera nokre land som ikkje får tilgang. I ein god del av forhandlingane vil det òg vera veldig ujamne partar som forhandlar, slik at ein kan få ein svak part som dermed må inngå dårlege avtalar for i det heile å få moglegheit til marknader for sine produkt.

Morten Høglund (FrP) [12:09:10]: Jeg vil først få lov til å takke interpellanten for at han tar opp en særdeles viktig problemstilling, som han også belyste veldig godt i sitt innlegg.

Til utenrikskomiteens leders innlegg vil jeg si at jeg fullt ut støtter beskrivelsen av viktigheten av en WTO-avtale. Jeg er enig med ham i at det å få på plass et multilateralt avtalesett er avgjørende og prioritet nr. 1, derom må det ikke herske noen tvil. Men jeg tror likevel vi skal tørre – nesten uavhengig av hvordan utviklingen blir i forhold til WTO – å være offensiv med hensyn til frihandelsavtaler. Jeg føler for så vidt at Regjeringen er i ferd med å være det, men vi må ha det nødvendige, politiske trykk. Jeg skal ikke dvele veldig mye ved dette, men jeg har vel ikke alltid – og det gjelder ikke spesielt denne regjeringen – følt at det har vært nok politisk støtte og nok støtte fra de miljøer som må jobbe aktivt med disse prosessene for frihandelsavtalene – altså, det multilaterale og WTO har vært det overordnede. Frihandelsavtalene har vært noe på siden, noe underordnet og noe mindre viktig. Jeg håper at frihandelsavtalene blir løftet opp, at man setter til side tilstrekkelig kapasitet – både i våre relevante departementer og i EFTA-sekretariatet – til å fremforhandle avtaler i den grad det er politisk mulig. Vi vet at dette varierer nesten fra måned til måned; nye åpninger kommer, og nye dører lukkes.

Parallellitet med EU har vært poengtert. Det har vært nærmest en kjøreregel fra EFTAs side fra dag én, og det var vel noe av grunnlaget for at man startet med disse fri-

handelsavtalene. Utenrikskomiteen har i enstemmige innstillinger i tilknytning til noen avtaler sagt at man er villig til å gå litt lenger. Vi har også sett at EFTA faktisk har gjort det. Man har ikke nødvendigvis hengt seg opp i hvor EU har gått først, men man har vært villig til å bryte nytt terreng og se på nye muligheter. Kanskje kan EFTA, som en noe mindre aktør enn EU, ha andre muligheter og se andre åpninger enn det en tung aktør som EU kan. Vi skal utnytte det potensialet der det er mulig.

Vi ser det ikke minst når det gjelder den asymmetriske avtalen som nå ble godkjent her i Stortinget, med SACU-statene. Utenriksministeren beskrev dette veldig godt. Det gir større innrømmelser til utviklingslandene enn det gjør til EFTA-landene. Det har et positivt utviklingsfremmende element og kan være en mal for fremtidige avtaler med den type land.

Jeg skal ikke bruke tid i dette innlegget på å beskrive synet på hvordan Norge bør vekte de defensive og offensive interessene. Fremskrittspartiet har gjort det i andre sammenhenger. Jeg vil bare understreke at vi selvfølgelig ikke har endret oppfatning i så måte, og vi mener at det gjelder like mye i WTO som i en frihandelsavtalesammenheng.

Mitt hovedbudskap er at vi gir tilstrekkelig og nok tyngde til finansavtaleforhandlingene, og at vi kjører det frem, nesten uavhengig av hvordan det går med WTO. Det ene ekskluderer ikke det andre.

Børge Brende (H) [12:13:22]: Det er synd at vi på Stortingets siste dag i år ikke kan markere at vi har en vellykket Doha-avtale i havn. Det er synd for Norge, som også utenrikskomiteens leder understreket i sitt innlegg – jeg kan slutte meg til det – og det er synd for verden. Det er trist for bomullsbønder i Afrika, og det er trist for fattige jordarbeidere i Brasil. Vi vet at en forutsetning for å kunne nå FNs tusenårsmaal om å halvere antall fattige innen 2015, er at den fattige del av verden også får vekst og muligheter til å eksportere. Derfor er det også for mange fattige land viktig med markedsadgang, og derfor skulle Doha-runden være en runde som la stor vekt på utviklingsperspektivet.

For Norge er det trist, for, som et lite land med 4,6 mill. mennesker, vil vi alltid være avhengig av et multilateralt, sterkt og forutsigbart regelverk. Norge kan uansett ikke som et lite land regne med å kunne konkurrere med de aller største blokkene – vi står også utenfor EU – når det gjelder å skaffe oss et regelverk som er så godt for Norge som det vi kan få gjennom et forutsigbart regelverk i WTO. Hvis man nå får en ny runde som blir vellykket, er det selvsagt også fordeler og ulemper for Norge. Men summen av en slik runde vil alltid ha færre ulemper enn den situasjonen som vi nå ser, hvor også Norge må prioritere det bilaterale.

Norge har en åpen økonomi. Vi tok veldig mange belastninger allerede på 1970-tallet når det gjelder å åpne vår økonomi. Vi står ikke, slik som EU gjør nå, overfor store trusler når det gjelder tekstileksport, klær og sko. Vi åpnet våre markeder. Det førte til ganske tøffe omstillinger i Norge på 1970-tallet, men nå har vi gleden av at vi

kan importere rimelig, og vi kan også eksportere aluminium, ferrosilicium, solcellepaneler og lignende til disse viktige markedene. Dette er en vinn-vinn-situasjon både for mellominntektsland, fattige land og for et rikt land som Norge.

Når man først har havnet i den situasjonen at man er i ferd med å få en forsinket ny prosess knyttet til det multilaterale regelverket, er jeg selvsagt også enig med interpellanten – det kom vel kanskje ikke som noen bombe – og de talerne som har talt etterpå, i at da må også Norge ivareta sine nasjonale interesser. Det gjør vi gjennom EFTA-samarbeidet. EFTA er faktisk verdens niende største økonomi, hvis en slår sammen BNP i disse landene, så man utgjør også en forhandlingsblokk som kan få gjennomslag.

Da synes jeg det er viktig at vi nå viderefører et arbeid med at Norge også opptrer som en pådriver for å ivareta ikke minst fiskerinæringens interesser gjennom de nye frihandelsavtalene. Vi har fått Sør-Korea på plass, vi har fått SACU-landene på plass, og det er muligheter for en bilateral avtale med Kina, sammen med Island, og vi har også muligheter vis-à-vis Japan. Jeg har også hørt gode nyheter knyttet til India. Det kunne være interessant å høre om utenriksministeren fikk noen tilbakemeldinger om muligheten for en EFTA-avtale eller en bilateral frihandelsavtale mellom Norge og India under sitt besøk der.

Så kommer vi til dette med de bilaterale investeringsbeskyttelsesavtalene, BITS. Dette har vært en meget vanskelig sak også i EFTA-sammenheng. Både Sveits og Island holder det mot Norge at vi ikke greier å få avklart vårt synspunkt og vårt forhold til Grunnloven på dette punkt. Det har medført at f.eks. våre naboland i Norden har inngått flere investeringsbeskyttelsesavtaler. Og når vi nå ser denne fusjonen som det ligger an til mellom olje- og gassvirksomheten i Hydro og Statoil, og statsministerens begeistring over dette i går, innebærer jo det at vi må investere i mange land også i den tredje verden. Da trenger man forutsigbarhet for sine investeringer, ellers kan man bli ekspropriert, og man har ikke den nødvendige sikkerhet. Det jeg kunne tenke meg, er at utenriksministeren sier noe sterkere normativt om behovet for den type investeringsbeskyttelsesavtaler for norsk næringsliv når vi nå i større grad også må gå ut for å sikre våre interesser, slik andre land har gjort, og også for å få flere EFTA-avtaler i boks, slik at vi får bedret samarbeidet vårt med de andre EFTA-landene.

Ågot Valle (SV) [12:18:59]: Alle som er opptatt av multilaterale løsninger, må arbeide for at det i verden finnes regler for verdenshandelen – det er helt klart. Det er, som mange har vært inne på, særlig viktig for et lite land som Norge, men det er også viktig for utviklingslandene. Men det må være regler som virkelig er egnet til å løfte fattige land og fattige folk ut av fattigdommen.

Norge har en regjering med en plattform der en har forpliktet seg til både å ta hensyn til offensive norske interesser og til interessene til utviklingsland. Det står klart i Soria Moria-erklæringa at i WTO-forhandlingene skal Regjeringa arbeide for å fremme norske interesser, men sam-

tidig opptre som en støttespiller for land som fremmer interessene til den fattige delen av verdens befolkning. Det er også klart at i WTO-forhandlingene skal vi ikke ta fra fattige land styringsrett og virkemidler som har vært viktige for å utvikle vårt eget samfunn til et velferdssamfunn.

Det var nok mange grunner til suspensjonen i sommer. Delvis var det nok et svarteperspill mellom EU og USA, spesielt på det som går på eksportsubsidiene, men det er også slik at u-landene er bedre organisert, for de har forskjellige interesser, og de artikulere klarere krav om politisk handlingsrom.

En indisk politiker sa på et parlamentarisk møte om WTO som jeg var på i Genève for et par uker siden, at en forhandler ikke vekk leverbødet til de fattigste.

Jeg er enig med utenriksministeren og flere andre her som har sagt at noe av det viktigste man oppnådde på Hongkong-møtet, var nettopp en avtale, en enighet, om å avvike eksportsubsidiene. Det er viktig at dette arbeidet fortsetter, og at det blir satt ut i livet gjennom en WTO-avtale. Men like viktig er det at når, forhåpentligvis, forhandlingene gradvis tas opp igjen, må det føre til en reell utviklingsrunde, som Doha-runden var ment å være.

Det er jo ikke slik at bare de fattige landene får adgang til de rike landenes markeder, så løftes de automatisk opp av fattigdommen. Det kan bare skje dersom vi får til regler som gir større fordeler til de fattigste. Et asymmetrisk bytteforhold krever asymmetriske regler for at byttet skal virke utjevne.

Jeg synes det er viktig å ta lærdom av den norske historien. Norges økonomiske historie forteller noe om hvordan vi sikret vekstvilkår for næring etter næring ved å skjerme bestemte næringer mot altfor brutal utenlandsk konkurranse den tida de trengte det mest, og for å sikre at ressurser, teknologi og kompetanse ble igjen i Norge for å bygge landet. Ingen industriland har utviklet seg uten en slik skjerming.

Det er viktig at utviklingspolitikken og handelspolitikken vår henger sammen, og at faglig bistand gis til næringsutvikling rettet mot produktiv sektor for å øke landenes bearbeidingsgrad og bearbeidingskapasitet. Men det er også viktig å sikre landene politisk handlingsrom og gi dem bistand i tøffe forhandlinger, f.eks. i de forhandlingene som nå foregår mellom EU og ACP-landene om «Economic Partnership Agreement».

Jeg vil i den sammenheng trekke fram den avtalen som også flere har omtalt, nemlig avtalen som EFTA hadde med de afrikanske SACU-landene. Det er en asymmetrisk avtale som gir landene spesielle beskyttelsesmekanismer og fleksibilitet, særlig når det gjelder jordbruks- og industrivarer, og som utvikler nye industrier og styrket markedsadgang til EFTA-landene. Den gir landene rett til å treffe visse handelstiltak dersom det oppstår problemer med handelsliberalisering. Dette er viktig både fordi landene kan bruke denne avtalen for alt den er verdt i forhandlinger med EU, og fordi Regjeringa har tolket WTO-regelverket slik at det gir rom for asymmetriske avtaler i regionale og bilaterale frihandelsavtaler.

Flere har omtalt behovet for frihandelsavtaler. Jeg tror det er viktig at også Stortinget deltar i debatter rundt premissene for disse frihandelsavtalene, slik at en kan ivareta norske interesser, og slik at det kan føre til utvikling i de landene som trenger utvikling.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [12:24:40]: Først vil jeg takke for den grundige orienteringen fra utenriksministeren. Jeg vil deretter understreke at for Senterpartiet er det viktig at forhandlingene gjenoppas og fører til bedre og mer balanserte handelsregler for utviklingslandene enn dem vi har i WTO i dag, i det eksisterende regelverket.

Regjeringserklæringen fra Soria Moria slo fast at denne regjeringen vil bidra til at utviklingslandene kan gjøre seg nytte av samme virkemidler som vi kjenner fra vår egen historie – virkemidler som sikret oss velferdsstaten, industrialiseringen og bidrog til å plassere Norge blant industrinasjonene. Det er med stor tilfredshet jeg ser at en samlet utenrikskomite og Stortinget har lagt vekt på at det er viktig også for Norges næringslivssatsing i utviklingsland å ha fokus på produksjon, sysselsetting og egne markeder. Det er et utgangspunkt som de fleste land har hatt før de ble store eksportører av varer som holdt prisen i det internasjonale markedet – bearbejdede varer.

Utenriksministeren siterte nobelprisvinneren, Mohammed Yunus, som så globaliseringen som en hundrefelts motorvei der rickshaw-ene i Bangladesh må gi tapt hvis de ikke får spesielle forhold som kan sikre dem rom. I Christian Aid i England bruker de et tilsvarende bilde under kirkekaffen når de vil sette fokus på verdenshandelen, både WTO og frihandelsavtalene mellom EU og de tidligere koloniene, ACP-landene. Det lyder omtrent slik: Dere skal lage nye trafikkregler. Målet er for det første å få mest mulig transport over på privatbiler, og for det andre at bilene skal kjøre fortest mulig og ikke utgjøre hindre for hverandre og farten.

Jeg har latt meg fortelle at når kirkelyden i England kommer til spørsmålet om det er fartshindrende å stoppe opp for trafikkskadde, og kommer til at det er det, så blir det gjerne opprør mot spørsmålet som blir stilt. Det kan jeg i grunnen godt forstå.

Jeg er glad for at denne regjeringen støtter utviklingslandene i at de må ha anledning til å benytte politiske virkemidler som også Norge har gjort seg nytte av. Jeg vil be utenriksministeren utdype på hvilken måte Regjeringen jobber for å sikre slike rettigheter, med fokus på sysselsetting og produksjonskapasitet, og som vil gi anledning til å stoppe opp for trafikkskadde, både for å gi hjelp og for at de kan finne sin egen vei til et verdig liv.

Som jeg nevnte innledningsvis, er det viktig at eventuelt nye forhandlinger bidrar til et bedre og mer balansert regelverk til beste for fordelingen i verden. Men i påvente av dette er det viktig å bruke det eksisterende regelverket. Senterpartiet er godt fornøyd med at Regjeringen har høyt fokus på tvisteløsninger mot EUs bruk av antidumping når det gjelder norsk oppdrettsfisk. Dette er en helt ubegrunnet handelshindring som vi må utfordre. Senterpartiet er meget fornøyd med at et samlet storting valgte å legge spesiell vekt på antidumpingsre-

gelverket, og at Regjeringen skulle gi prioritet til disse forhandlingene og Russlands medlemskap i WTO for å sikre forutsigbare rammevilkår for norsk eksport av oppdrettsfisk.

Til slutt: Jeg er opptatt av hvordan Norge opptrer når vi bidrar til «spagettibollen» av frihandelsavtaler. Stortinget ratifiserte i høst en frihandelsavtale med SACU, stater i det sørlige Afrika. Regjeringen kalte denne avtalen en asymmetrisk avtale mellom utviklingsland og EFTA. Jeg vil hevde at dette er en avtale som har gitt disse landene mer enn det de antakelig kommer til å få i WTO.

Det er av stor viktighet at Norge og EFTA anerkjenner at WTO gir anledning til slike asymmetriske avtaler. Meg bekjent har EU hevdet det motsatte og stiller tøffe og urimelige krav til ACP-landene med den begrunnelse at WTO ikke gir slike muligheter.

Ser utenriksministeren noen andre slike regionale avtaler som har bidratt til mer hensynfulle handelsregler enn det som vi oftest hører om, og det som WTO foreløpig ser ut til å komme til?

Lars Sponheim (V) [12:30:18]: Det er grunn til å undre seg over dagens sakskart når Stortinget valgte å legge en interpellasjonsdebatt som dette på den siste dagen før juleferien, hvor vi vet at det sosiale presset for å holde korte innlegg og ha en kort debatt er veldig stort. Men jeg må allikevel si at når en ser at det er mulig å ha en såpass reflektert og viktig debatt i årets siste stortingsmøte før jul, synes jeg det er Stortinget verdig.

Jeg vil også gi uttrykk for at jeg er veldig glad for at det mer enn det jeg har opplevd på mange år i denne sal, synes å være bred enighet om at det er viktig at vi får på plass en WTO-debatt. Jeg har ofte deltatt i WTO-debatter i denne salen de siste årene, og det har vært til dels urimelige angrep og et forsøk på å skåre lettvintheter der ute som definitivt, om de ikke har gjort forhandlingene vanskeligere for Norge, i hvert fall har vært en unødvendig stressfaktor i vanskelige forhandlinger. I så måte er utenriksministeren i en god situasjon. Han vet at han har Stortinget bak seg – og ikke minst opposisjonen i Stortinget bak seg – i ønsket om at Norge skal lykkes med å bidra så mye som vi kan til å få på plass en WTO-avtale så fort som vi kan.

Det er en debatt som har pågått, og som pågår, om spørsmålet om den bilaterale veien til handelsordninger i forhold til den multilaterale veien, WTO-avtale. Jeg tilhører nok dem som opp igjennom årene har ønsket at vi skulle slippe å gå for langt på de bilaterale veiene gjennom EFTA i påvente av og et ønske om å få på plass en godt fungerende WTO-avtale. Litt forenklet sagt – det er jo mye bedre at alle biler i et trafikkmonster må forholde seg til de samme trafikkreglene enn at to og to bilførere skal avtale seg imellom hvordan de skal passere hverandre, hvor fort de skal kjøre, osv. Det vil være mye enklere, ikke minst for de svakeste trafikantene, som mange har vært innom. Så selv om det er viktig – ikke minst når andre setter opp tempoet når det gjelder bilaterale avtaler – å sørge for ikke å forsømme seg på det området, vil jeg framholde at det viktigste vi kan gjøre, er å bidra til å lyk-

kes i WTO-sammenheng, selv om bilaterale avtaler alltid vil supplere et slikt multilateralt avtaleverk.

Hvis det skjer – og vi kan håpe på det – at denne våren og vinteren tar forhandlingene reelt av i WTO igjen, må det være vår oppgave å sørge for – og jeg synes denne debatten kan ha bidratt til å sette en slik tone – at det også blir en debatt i Norge som handler om den utviklingsrunden som WTO-avtalen må bli, og at ikke alle lobbymillionene fra landbruksorganisasjonene skal lykkes med å gjøre dette til en innenlands norsk landbrukspolitisk debatt igjen. U-landene fortjener å få den oppmerksomhet om hva en WTO-avtale kan bety for dem.

Jeg skal ikke bruke mye tid på å kvittere ut den landbrukspolitiske siden ved dette annet enn å si det jeg har gitt uttrykk for så mange ganger, og som jeg mener, og det er at norsk landbrukspolitikk står overfor store forandringer i WTO-retning, helt uavhengig av om det blir en WTO-avtale eller ikke. Det bygger på det enkle resonnement at vi blir rikere, men matmarkedet i Norge vokser ikke. Det betyr at skal matprodusenter følge med på inntektsutviklingen, må det bli færre av dem. Men veldig mange i norsk landbruk kan gjøre andre ting, nemlig å produsere opplevelsesverdier og miljøverdier, og det er det atskillig lettere å tilpasse en politikk til i WTO-sammenheng. Det er en vei man må gå uansett. Men landbrukspolitikken må endres. Det er nok der noen av utfordringene ligger, for det endrer på maktforholdet i det norske samfunn og kanskje ikke så mye på selve landbruket.

Jeg er opptatt av, og vi var innom, MUL-land og tollfritaket. Jeg så i en notis i en av dagens aviser at det ikke er særlig store tall på handelen fra MUL-land til Norge. Heller har den stagnert. Det sier oss at det å ha nulltoll ikke er tilstrekkelig for å få på plass gode handelsløsninger med de fattigste landene. Derfor er det viktig, som utenriksministeren var innom, å ha oppmerksomhet på handelsrelatert bistand. Jeg tror faktisk det kanskje kan være et område hvor det kunne være ønskelig å tenke enda mer nytt med hensyn til hvordan man kan få på plass en varestrøm fra MUL-land til Norge. Det er erfaringer innenfor f.eks. økologisk landbruk med å etablere såkalt helkjedeavtaler, der statlige midler smører og får på plass varestrømmer på noen områder. Det er en idé som en kunne overføre til dette området. Jeg tror nøkkelen er å få på plass noen varestrømmer som teller noe, og så vil handelen kunne generere ny handel.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Karin Yrvin (A) [12:35:34]: En av Norges framtidige utfordringer er hvordan vi skal klare å bevare velferds-samfunnet samtidig som vi møter økt konkurranse. Dette krever innsats langs flere dimensjoner. Vi må sørge for å ha en konkurransedyktig industri gjennom en ansvarlig finanspolitikk, tilgang på arbeidskraft og satsing på forskning og infrastruktur. Vårt næringsliv må også ha mulighet til å handle med utlandet ved hjelp av internasjonale avtaler, og det må ha hjelp til å åpne dører i nye voksende

markeder. Vi må gjøre det på et grunnlag som viser at globalisering fortsatt har folkelig støtte.

Jeg var i Hongkong under en at de tøffe rundene i Doha-forhandlingene, og jeg ble skuffet over resultatet, trass i Norges og utenriksministerens konstruktive bidrag. Det er vårt ansvar – sammen med våre partnere i WTO – å få til et suksessfullt resultat. Dette må være – og er – Regjeringens førsteprioritet, og det er vi glad for. Vi er nødt til å få lagt et bærekraftig fundament for arbeid, økonomisk vekst og velferd. Hvis dette ikke blir en suksess, vil kostnaden, særlig for de landene som ikke er så godt stilt som vårt, være tragisk. Om vi lykkes, vil mulighetene være enorme. Vi kan ikke gi opp arbeidet vårt for en friere og en mer rettferdig handel.

Kinas integrasjon i verdensøkonomien kan stå som et eksempel på globaliseringens muligheter og utfordringer. Etter at landet ble medlem i WTO i 2001, har det hatt en enorm vekst. Takket være denne utviklingen er millioner av mennesker løftet ut av fattigdom, og det har også hatt en positiv utvikling for verdensøkonomien som helhet. Strømmen av billige varer fra Kina har bidratt vesentlig til at vi har sett en betydelig vekst i verdensøkonomien – og med lav inflasjon – de siste årene. Mange mennesker med lav inntekt har fått økt realinntekten sin. Samtidig er det ikke noen tvil om at land som Kina har store utfordringer, og utenriksministeren har tidligere redegjort i Stortinget for hvordan miljøutfordringene samt arbeidstakers rettigheter og bedrifters samfunnsansvar vil bli tillagt økende vekt i våre kontakter med land som Kina. Denne vektleggingen må følges opp av næringslivet.

At næringslivet tar samfunnsansvar vil være en sentral faktor for om vi over tid klarer å lykkes i å utvikle et rettferdig, humant og bærekraftig arbeids- og næringsliv i alle deler av verden. Det handler om å etablere et fundament for menneskelig verdighet i forholdet mellom mennesket og kapitalen. Det er klar sammenheng mellom ansvarlig bedriftsattferd og muligheten til å skape og få oppslutning om en globalisering som er til gode for alle.

Arbeidsvilkår som går på helse, miljø og sikkerhet løs, skal ikke brukes som et konkurransefortrinn. Gode standarder må heller ikke brukes proteksjonistisk som et instrument, men som et virkemiddel for å skape en plattform som gir grunnlag for en globalisering vi alle kan tjene på. Samtidig går selvsagt debatten om hvor slike standarder skal ligge, kontinuerlig. Jeg synes f.eks. det er bedre at en kvinne i et utviklingsland har en jobb å gå til med lavere standard enn i Norge enn at hun ikke har et arbeid. Vi vet fra Norge at veien til å få gode standarder er lang, men gjennomførbar.

Like viktig som bedrifters samfunnsansvar og gode standarder er et godt utbygd sikkerhetsnett. Jeg etterlyser en debatt om hvordan også andre i andre land skal få det samme sikkerhetsnett ved omstilling på grunn av globalisering som det vi har i vårt eget land.

Vi må også være sikre på hvordan vi skal møte konkurransen fra lavkostland. Vi kan aldri konkurrere med lave lønns- og arbeidsvilkår, vi skal det heller ikke. Vi skal konkurrere på de områdene hvor vi kan – kvalitet, erfaring, kunnskap og nyskaping. Derfor har man bl.a. bevil-

get mer midler til næringsrettet forskning. Det satses på utdanning. Det satses på en sterk offentlig sektor.

Samtidig som vi på denne måten blir mer handelspolitisk konkurransedyktig, åpnes nye markeder, og det må vi vite å utnytte. Våre økonomiske og handelspolitiske relasjoner er i stadig dynamisk utvikling. Det arbeides massivt gjennom EFTA for å få til frihandelsavtaler med Kina, India, Japan og Russland og med andre land i tilsvarende utvikling.

Jeg ser at opposisjonen er utålmodig når det gjelder BITS. Det har de vært lenge, også da de satt i posisjon. Så man må nesten også i så kompliserte saker gi en nyttilrådt regjering minimum av tid til å løse slike vanskelige saker.

Jeg vil også forsvare SV og Senterpartiet, som fra tasterstolen ble beskyldt for nå å gå nye veier i handelspolitikken. De støttet også, så vidt jeg husker, Singapore-avtalen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:40:55]: Når nobelprisvinner Mohammad Yunus kritiserer Telenor for dobbeltmoral, har han klart et poeng, men han var for høflig til å peke på den norske staten.

Det er behov for en rolleavklaring mellom Norge som eier, handelspartner og bistandsaktør. I forbindelse med fredsprisutdelingen vakte Mohammad Yunus oppsikt ved å kritisere partner Telenor for å ta ut fortjeneste på over 367 mill. kr fra Grameen Phone i fjor. Yunus mente at dette er penger som gjennom reinvesteringer lokalt kunne kommet de fattigste til gode. Han mener også at Telenor bryter en intensjonsavtale om å overlate eierandeler til de fattige kvinnene, som er brukere av Grameen Bank. Visjonen er å omdanne selskapet til et forretningsforetak bygd på sosiale prinsipper. Telenor står i dag i veien for denne visjonen.

At Telenor har vært en uvurderlig del av Grameen Phones mikrokreditsuksess er det liten tvil om, heller ikke at Telenor spiller en vesentlig rolle i oppbygginga av telekommunikasjonssektoren i Bangladesh. Men når Norge gjennom Telenor både driver bistand og forretning kommer vi uvegerlig opp i et troverdighetsproblem.

Både Norad og Norfund har bidratt med midler for å bygge opp infrastruktur innenfor telekommunikasjon i Bangladesh, og Telenor har stått for selve utbygginga. Grameen Bank hadde alle kundene og tilliten i en enorm kundebase som bare kommer til å vokse. For meg ser det ut som om Norge har sviktet sitt bistandsansvar. Det er ikke bare næringsutvikling i sør vi skal drive med, men vi skal støtte en nasjonsbygging.

I Soria Moria-erklæringa sier denne regjeringa:

«Regjeringen vil legge til grunn at WTO-avtaleverket ikke må ta fra fattige land styringsrett og virkemidler som har vært viktige for å utvikle vårt eget samfunn til et velferdssamfunn.»

Vi vet hvordan vi skal få dette til. Men hvor er sporene av dette i bistandspolitikken, på telesektoren i Bangladesh eller i Thailand eller i andre land der Telenor opererer?

Gjennom GATS-avtalen i WTO stilte Norge ved regjeringa Bondevik krav om liberalisering av teletjenester for bl.a. å muliggjøre større eierandeler for Telenor. Den rød-

grønne regjeringa trakk dette liberaliseringskravet av prinsipielle grunner. Det var rett, og det var flott.

Sist uke fikk vi vite at WTO-forhandlingene om innenlandsreguleringer i GATS hadde startet opp på nytt. «Nå skal WTO tukte politikerne» stod det i en kronikk av Dag Endal fra FORUT i Dagbladet. På seminar i Utenriksdepartementet forstår jeg at det er stor uklarhet og uenighet om hva WTO skal regulere på området.

Norge har trukket tilbake liberaliseringskravet til Bangladesh, men liknende krav er opprettholdt i flere andre land, som f.eks. Thailand og Malaysia. Telekommunikasjon regnes fremdeles som en offensiv norsk interesse. Samtidig satses Norad fremdeles tungt i denne sektoren. Samtidig lurer jeg på hvordan det skal gå på energisektoren når Norge nå skal satse stort med bistandsmidler her. Skal vi bistå med regler for kompetanseoverføring, strenge konsesjonsregler og hjemfall, eller får vi en ny Telenor-sak der det vi lærer bort, er den rå kapitalismens sannheter. Skal oljen i Afrika og Latin-Amerika bidra til utvikling i regionene, eller skal vi ta fortjenesten sjøl?

Jeg merket meg nobelprisvinnerens foredrag. Jeg har lyst til å sitere to avsnitt derfra, som jeg tror vi også har godt av å høre her hjemme:

«Kapitalismen fokuserer på det frie markedet. Det hevdes at jo friere markedet er, desto bedre vil kapitalismen gi svar på spørsmålene om hva, hvordan og for hvem. Det hevdes også at individets søken etter personlig vinning vil gi et optimalt kollektivt resultat.

Jeg går inn for å styrke friheten i markedet. Men samtidig er jeg veldig misfornøyd med de begrepsmessige begrensningene som markedsaktørene pålegges. Dette springer ut av ideen om at næringsdrivende er endimensjonale mennesker, som bare har ett formål med sin forretningsvirksomhet, nemlig profittmaksimering. En slik fortolkning av kapitalismen isolerer de næringsdrivende fra de politiske, emosjonelle, sosiale, åndelige og miljømessige dimensjonene i livet. Dette ble kanskje innført som en fornuftig forenkling, men det fjernet det som er selve essensen i menneskenes liv.»

Dette er noen viktige ord som vi bør ha med oss, og som vi bør lytte til, for det var nettopp denne holdninga som var med på å bygge opp Norge som et velferdssamfunn.

Ved å kopiere den norske hjemfallsretten og anvende den på telesektoren kan fredsprisvinnerens visjon om lokalt eierskap oppfylles. Det er det som bør være norsk linje når vi i framtida skal overføre vår kompetanse gjennom norske delvis statseide selskaper og norske bistandsmidler.

Til slutt: Regjeringas koherensutvalg settes ned i dag. Jeg håper at utenriksministeren og utviklingsministeren vil bidra til at WTO-forhandlingene i GATS ikke hindrer den nasjonsbygging og demokratibygging som Regjeringa har visjoner om å støtte via bistanden.

Finn Martin Vallersnes (H) [12:46:18]: Jeg vil takke alle deltakerne for gode bidrag til en debatt som jeg synes var viktig og god, og som vi vil måtte komme tilbake til

med jevne mellomrom. Jeg registrerer at det er en bred enighet om at prioritet nr. 1 er å få på plass en WTO-avtale.

I mitt innlegg innledningsvis forsøkte jeg å illustrere noen av de negative virkningene, ikke minst for små land som vårt, man vil kunne få av et svekket WTO.

Uansett om vi konsentrerer oss om spillereglene i WTO og forhandlingene der eller om frihandelsavtaler, er det snakk om en del balanser som må oppnås. Det er på den ene siden balansen mellom våre egne offensive og defensive interesser. Det vil fortsatt være et tema som vi uten tvil vil få anledning til å komme tilbake til flere ganger. Men jeg føler meg ganske overbevist om det er et ganske dynamisk tema, som vil endre seg over tid, fordi norsk næringsliv og også tjenesteytende næringer er inne i en periode hvor de i økende grad fanges opp av internasjonaliseringen og globaliseringen, slik at våre egne behov er i forandring. Det må vi fange opp.

Den andre balansen er selvfølgelig mellom våre norske interesser og u-landenes interesser. Tidvis vil disse komme i motstrid. Det må vi da løse. Jeg synes vi har hatt en fruktbar tverrpolitisk debatt om hvordan vi ønsker å håndtere dette.

Det er flere av oss som er opptatt av å stimulere til handelsfremmende tiltak for u-landene, bl.a. ved ytterligere fjerning av tollbarrierer. Men det har også vært snakk om å styrke u-landenes evne til å bygge opp sine lokale og regionale markeder på veien mot sin globalisering. Stikkord her er vel både kvalitet på det de leverer, og bygging av kompetanse. På dette området møteser jeg økt satsing og også atskillig kreativitet for å komme videre.

Siden dette er det siste møtet før jul, og siden det er mitt siste innlegg i dette året, vil jeg benytte anledningen til å ønske presidenten og utenriksministeren en god jul.

Presidenten: Presidenten vil gjerne gjengjelde det gode ønsket.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:49:06]: Hadde det nå vært parlamentarisk korrekt å synge en julesang, kunne jeg være fristet til å gjøre det, men jeg anser at det er å gå litt over streken.

Jeg vil få takke interpellanten for å ha reist en debatt som har gitt oss en veldig god diskusjon. Skulle vi komme i gang igjen med WTO-forhandlingene på nyåret, føler jeg, som det ble sagt her, at vi har en god støtte i det som da kan komme av harde og krevende forhandlinger.

Jeg skal forsøke å svare ganske kort på noen av spørsmålene.

Til representanten Akselsen: Kan man bevare det som er oppnådd, og kan man gjøre noe bare på disse områdene for de fattige? Kommissær Mandelson tok opp dette tidligere i år. Det var interessant å merke seg at de fattigste landene motsatte seg dette. De vil ha helheten. Hva som skjer dersom dette helt klart skulle bryte sammen, slik at de må vente flere år, holder jeg åpent. Da kan det hende at man prøver å ta et grep for å sikre det som er oppnådd. Jeg mener det ville være en tragedie om vi nå skulle få gjenopptakelse av eksportsubsidier, når vi ser 2013 som et mulig mål for å avvikle dem.

Så tror jeg nok at det kan ligge noen nyanser mellom representanten Høglund og Regjeringen når det gjelder frihandelsavtaler og pådriverrollen der, men ikke mange. Vi forsøker å kombinere dette på best mulig måte, søke de mulighetene som kommer. Som representanten Brende sa, er EFTA niende største aktør globalt, og det er vårt instrument. Så er det jo slik som salen er klar over, at vi har en fordeling her, slik at det er nærings- og handelsministeren som har EFTA-avtalene og utenriksministeren som har WTO.

Nå er representanten Brende godt vant med BITS-problemstillingen. Når han oppfordrer Regjeringen til å få fortgang her, kan jeg bekrefte at vi gjør det vi kan for det. Vi bygger jo på en god tradisjon med å være grundige i denne saken. Det er ikke enkelt, for det rører ved en del krevende spørsmål. Men jeg har som sagt ambisjon om å komme i mål med dette på nyåret.

Vi har opprettet en arbeidsgruppe i India for å evaluere mulighetene for en handelsavtale. Da jeg var der borte, ble det enighet om å jobbe videre med det. Det håper jeg vi får til på nyåret. Jeg er optimistisk i så henseende.

Når det gjelder nasjonale sikkerhetsklausuler, som representanten Samuelsen var innom, vil jeg si at WTO-avtalen er full av det. Den er full av fleksibilitet. Det snakket vi om allerede i Doha-runden for utviklingslandene. Så man må påta seg mindre forpliktelser, ha lengre tid og hele unntak.

Da er jeg over på det som representanten Lundteigen var opptatt av, nemlig at man må ha regulering av kapitalismen. Noen vil kunne si at WTO er et forsøk på en helhetlig regulering ved at man lager kjøreregler, lager rammer. I fravær av en WTO-avtale har vi iallfall en form for jungelens lov som ikke er særlig attraktiv.

Til representanten Sponheim vil jeg bare understreke at det ikke er særlig økning fra MUL-landene. Det er jo et uttrykk for at det å gå i null på toll og kvoter, ikke i seg selv gir handel. Forslaget han hadde om å stimulere slik handel, er av dem vi kan ta med oss og studere nærmere.

God jul!

Presidenten: Takk, likeså!

Debatten i sak nr. 5 er gjennomført.

S a k n r . 6

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endring i bevilgninger under Kultur- og kirke departementets budsjett for 2006 (Innst. S. nr. 83 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 25 (2006-2007) unntatt kap. 310, 342 og 3342)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, sjå side 1645)

S a k n r . 7

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endring i bevilgninger under Kultur- og kirke departementets budsjett for 2006 (Innst. S. nr. 71 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 25 (2006-2007), kap. 310, 342 og 3342)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 1646)

S a k n r . 8

Forslag fra stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 15. desember 2006 (jf. Innst. O. nr. 15):
«Stortinget ber Regjeringen om å innføre et forbud mot visning av reklame i forbindelse med filmer for barn fra 7 år og nedover.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 1646)

S a k n r . 9

Forslag fra stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 15. desember 2006 (jf. Innst. O. nr. 15):
«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Medietilsynet får hjemmel i forskrift til å kunne gripe inn og forby visning av filmer som strider mot film- og videogramlovens § 13a eller straffelovens § 204 og § 382.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 1646)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunn Berit Gjerde, Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny finansieringsmodell for kulturbygg i Norge (Innst. S. nr. 34 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:72 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:55:17] (ordfører for saken): Dokument nr. 8-forslaget fra Venstres stortingsrepresentanter Skei Grande, Gjerde, Dørum og Ludvigsen om en ny finansieringsmodell for kulturbygg i Norge er et viktig innspill i kulturdebatten. Regjeringa Stoltenberg sier da også i Soria Moria-erklæringa at man vil «forbedre regelverk og støtteordninger for utbedring og bygging av lokale kulturbygg».

Et annet moment som blir understreket i Soria Moria-erklæringa, og som også har betydning i denne sammenheng, er formuleringa om at man gjennom kulturpoli-

tikken vil bidra til å skape bedre møteplasser for majoritets- og minoritetskulturer. Dette er ei viktig side ved Regjeringas politikk for å skape gode kulturarenaer over hele landet og forutsetter også oversiktlige og tilpassede finansieringsordninger for de lokale og regionale kulturbyggene.

Forslagsstillerne tar i sitt forslag til orde for at det må betydelig økning til når det gjelder bevilgninger til nasjonale, regionale og lokale kulturbygg. Det er ikke vanskelig å være enig i det, samtidig som det må understrekes at disse, som andre store bevilgninger på kulturfeltet, må fremmes i de ordinære årlige statsbudsjetter. Men det må være lov å minne om at regjeringa Bondevik II i statsbudsjettet for 2006 hadde et historisk lavt forslag på kapitlet for nasjonale kulturbygg, kun 4,3 mill. kr. Jeg må i den forbindelse få si at det har vært en tøff oppgave å få denne posten såpass opp fra dette nivået at vi nå kan begynne å ta noen av de mange løftene som venter på dette området.

Det er av stor betydning at vi får en skikkelig satsing på kulturbygg og kultur møteplasser. Gode og tilpassede arenaer er uhyre viktig for å få til det blomstrende kulturlivet vi alle ønsker, og vi trenger gode kulturbygg både i byer og i distriktene.

Tilskudd til bygging av ikke-statlige kulturarenaer bevilges i dag over flere poster. Blant annet gjelder dette Kultur- og kirke departementets budsjett, kap. 320 post 73, norske kulturbygg, kap. 320 post 50, Norsk kulturfond og tippemidlene, der overskuddet bevilges dels via desentralisert ordning for kulturbygg og dels gjennom tilskuddsordninga for regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur.

I forbindelse med behandlinga av statsbudsjettet for 2006 uttalte flertallet i Stortingets familie- og kulturkomite, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, at en ser fram til Regjeringas gjennomgang av finansieringsordningene for lokale og regionale kulturbygg. Vi er tilfreds med at dette arbeidet nå er i gang, og at Regjeringa i budsjettproposisjonen for 2007 viser til at en vil foreta en grundig gjennomgang og behandling av ordningene i forbindelse med forvaltningsreformen. Blant annet er det framholdt fra Regjeringas side at det kan være naturlig at de nye regionene får det totale ansvaret for å prioritere og bevilge midler til regionale kulturbygg. Det er også positivt at Regjeringa framholder at det kan være formålstjenlig å vurdere om de statlige tilskuddsordningene til kulturbygg delvis kan samordnes med tilskuddsordningene for idrettsanlegg. Her imøtekommer man også forslaget om å vurdere om flerbruk og fleksibilitet skal prioriteres i de statlige føringene for kulturbygg og kulturarenaer. Det er bra at det åpnes for at disse momentene vurderes i det videre arbeidet.

En samstemmig familie- og kulturkomite understreker betydninga av å vie særlig oppmerksomhet til de lokale kulturhusene som grendehus, samlingshus, speiderhus, klubbhus og liknende bygg, som i hovedsak er eid av frivillige organisasjoner. Det vil være behov for å sikre at slike bygg settes i forskriftsmessig stand, og at de kan vedlikeholdes slik at de kommer vanlige brukere og frivillige organisasjoner til nytte.

Det er positivt at Regjeringa har tatt til orde for at det må utarbeides en overordnet finansieringsmodell som ivaretar en rekke hensyn når det gjelder tilskuddsordningene til kulturbygg og kulturelle møteplasser. Komiteen er tilfreds med at dette arbeidet er godt i gang, og legger til grunn at Regjeringa på egnet måte vil komme tilbake til Stortinget med saken. Komiteens flertall vil således tilrå Stortinget å vedta at Dokument nr. 8:72 om en ny finansieringsordning for kulturbygg, vedlegges protokollen.

Trine Skei Grande (V) [13:00:17]: Venstre fremmet dette forslaget etter behandlingen av partiets stortingsvalgprogram. Mange av våre lokale kulturelt aktive medlemmer hadde sett med stor frustrasjon på den måten kulturbygg blir behandlet på i forhold til en del andre bygg.

Vi har i dag en ganske fin og ganske god finansieringsordning når det gjelder idrettsanlegg, mens man opplever stor frustrasjon når det gjelder å holde kulturbygg ved like. Og her er det ikke bare snakk om kulturbygg med glanset fasade som noen partier synes det er viktig å nedkjempe. Det er også snakk om de små samfunnshusene, de små lokale samlingsplassene, som faktisk gir scene til folk – scene til dem som har lyst til å prøve seg som skuespiller for første gang, scene til dem som har lyst til å prøve seg som musiker for første gang, scene til den første mannekengoppvisningen eller den første diktopplesningen, og som er et viktig sosialt samlingssted på et hvilket som helst sted. Ja, faktisk er det vel ganske mange som har entret denne talerstolen som kanskje hadde sin debut på akkurat en slik scene, en scene som ikke er glanset, men som har en bakvegg som er håndmalt av en gammel malermester som kanskje klarte å lage et motiv av en skog eller noe sånt.

Disse er ofte blitt satt til side av det offentlige og de offentlige finansieringssystemene. Disse kan se store fine idrettsbygg vokse opp ved siden av seg samtidig som lokallag i mange organisasjoner brekker ryggen på å holde sine hus i hevd. Jeg hadde kanskje ventet at man hadde hatt litt mer åpenhet for å se på ulike modeller for hva man kan gjøre for å holde disse husene i hevd. Og det er ikke bare snakk om de offentlige byggene. Det er like mye snakk om dem som holdes i hevd av lokale ungdomslag, frilynte ungdomslag og alle de frie organisasjonsbevegelsene som finnes utover landet vårt. Derfor hadde jeg også håpet at man kanskje kunne bli enige om i hvert fall å starte en dugnad for å se på ulike modeller for hvordan dette kunne gjøres – å få til et sånt arbeid.

For Venstre er det tre punkt som har vært veldig viktige. Det første er å se på hvilke grep vi kan ta for å likestille den kulturelle arenaen og idrettsarenaen mer, og kanskje legge mer til rette for flerbruk og mer til rette for at også kultur er en egen drivkraft i denne delen.

Det siste, som vi ser vi får liten støtte for hos kommunen, handler om Venstres syn på hva kommunal eiendom er. Kommunal eiendom er ikke noe som kommunebyråkrater eier, det er noe alle borgere i en kommune eier. Vi har sett på mange modeller i mange land. Nederland har en modell der ethvert hus som ikke blir brukt, kan brukes av andre. Vi mener at det i hvert fall må gå an å si at et-

hvert kommunalt hus som ikke blir brukt, må kunne tas i bruk av borgerne til kulturformål. Det synes vi hadde vært et spennende press mot veldig mange kommuner som synes det er mest finansielt riktig å la hus stå ubrukt – når man ser at mange kulturinstitusjoner ikke får mulighet til å bruke dem. Vi kommer nok til å fremme det forslaget også i en del andre sammenhenger.

Det jeg vil gjøre til slutt, er å fremme de to forslagene, som det i hvert fall er noen partier som står bak, om å utrede skattefradrag og utrede ny finansieringsmodell. Så håper jeg at dette kanskje kan bli en dugnad mellom alle partiene – å se på mulighetene til å gjøre noen grep for å bringe kulturen og idretten sammen, sånn at byggene kanskje kan brukes til felles beste, og at man ikke nødvendigvis skuler over grensa til hverandre, der den ene skal ha glanset papir, mens den andre fortsatt skal ha den håndmalte bakveggen.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Statsråd Trond Giske [13:04:41]: Det er alltid gledelig for en kulturminister å høre et engasjement i Stortinget for det som foregår av lokal kulturaktivitet og ikke minst det å sørge for gode bygg for denne lokale kulturaktiviteten.

Når det gjelder partiet som nettopp var representert på talerstolen, kommer dette engasjementet kanskje litt sent, for i forrige regjeringperiode ble bevilgningsposten på statsbudsjettet til regionale kulturbygg kuttet år for år og til slutt redusert til det helt minimale. Bevilgningene til nasjonale kulturbygg, som var på rundt 100 mill. kr over mange år, var i det siste statsbudsjettet framlagt av forrige regjering nede på under 5 mill. kr. Det hjelper lite med gode Dokument nr. 8-forslag og gode ord hvis man ikke følger opp med penger. Vi har nå økt potten til de nasjonale kulturbyggene opp til et nivå på i hvert fall 50 mill. kr, men vi har ennå ikke klart å ta igjen alt det som ble kuttet i forrige periode.

Når det gjelder de regionale kulturbyggene, har det jo skjedd noe nytt, som også saksordføreren sa, siden dette Dokument nr. 8-forslaget ble behandlet i komiteen, og det er at Regjeringen har lagt fram en forvaltningsreform som innebærer å gi dette ansvaret til regionene. Jeg må si som kulturminister at det er flott å kunne sitte og se alle de gode kulturprosjektene rundt omkring i Norge og fordele penger til dem. Men akkurat på dette området tror jeg at folk vet best hvor skoen trykker når de er i sitt eget nærmiljø – de kan selv vurdere hvilke kulturbygg som trengs mest, de kan selv vurdere hvilke satser som skal gis til de ulike prosjektene, hvilke muligheter som finnes for privat finansiering, hvilke muligheter som finnes for annen type spleiselag.

Jeg savner litt fra representanten fra Venstre hva slags støtte vi eventuelt får for en sånn desentraliseringstankgang. Vi har veldig mange sentrale ordninger på kulturområdet – det er viktig å ha, for det er mange smale sjangere – men akkurat på dette området, hvor man faktisk skal vurdere hvilke kulturbygg som skal bygges i lokal-

miljøet, må det være en ypperlig oppgave for regionene selv å forvalte. Da kan de også få friheten til å bestemme hvordan ordningene skal innrettes. Det er jo det vi inviterer til i forvaltningsreformen, og vi håper vi får tilslutning til det når den skal behandles.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Trine Skei Grande (V) [13:07:36]: Det jeg har tenkt å si nå, passet heller i en replikk.

Jeg syns kanskje det er på tide at statsråden viser litt respekt for de forslagene som blir fremmet, og forholder seg til dem. Man fremmer en god del forslag her som statsråden velger ikke å forholde seg til i sine svar, men bruker forslag fra andre regjeringer til å slå andre partier med. Det kunne man nok gjerne ha gjort også med statsrådets parti.

Jeg hadde ventet at statsråden hadde en holdning der han kanskje hadde prøvd å få til en dialog for å komme i mål med enkelte viktige reformer. Denne regjeringa har lagt fram et forslag til regionalreform. Det får vi nå se hva det blir igjen av. Det har vært så mange ulike signaler fra denne regjeringa at jeg hadde ikke slått meg så hardt på brystet. Det andre er at statsråden tydeligvis har lagt til grunn en desentraliseringsreform i sitt statsbudsjett gjennom en desentralisering av en god del støttetiltak som det ikke er grunnlag for i den regionalreformen som foreligger, som det ikke vil bli noe av, fordi man forholder seg til for små enheter. Men det er tydelig at statsråden drømmer om større enheter.

Men i den fylkeskommunale strukturen som vi har i dag, har vi egentlig delegert veldig mye makt når det gjelder idrettsbygg. Det er veldig mye av de lokale prioriteringene for idrettsbygg som ligger hos fylkeskommunen, men man er ikke villig til å diskutere det samme for kulturbygg. Sjøl om man egentlig har en statlig tilskuddsordning, har man en stor grad av lokal prioritering og en stor grad av lokal makt også i den statlige reformen.

Jeg hadde ønsket at statsråden kanskje var i stand til å heve seg litt over sin gamle rolle som opposisjonspolitiker og være statsråd som diskuterer saker som blir lagt fram i Stortinget på bakgrunn av programbehandlinger i andre partier. Det velger da statsråden ikke å gjøre, men tar fram sin gamle argumentasjon. Det beklager jeg, det syns jeg er dumt av statsråden å gjøre. Den måten å svare på sånne forslag på, syns jeg ikke er riktig. Jeg syns vi bør kunne komme i bedre dialog på sånne forslag framover. Vi kommer nok til å fremme dem i andre sammenhenger og kommer også til å se nøye på hva Arbeiderpartiet gjør i forhold til hva de sier de skal gjøre på dette området.

Presidenten: Presidenten beklagar dersom representanten med sine antydningar om å få taletid meinte ein replikk. I så fall er presidenten veldig raus i dag og gjev høve til replikkar – berre i denne runden – på inntil 3 minutt.

Statsråd Trond Giske [13:10:41]: Jeg skal overhodet ikke ta fra representanten Skei Grande gleden ved at hennes parti er ute av den koalisjonsregjeringen som det var i. Men det må være lov i en debatt hvor det blir fremmet et forslag om – og jeg siterer fra forslaget – «En betydelig økning i statlige bevilgninger til finansiering av nasjonale, regionale og lokale kulturbygg», å påpeke at i det statsbudsjettet som representanten Skei Grandes eget parti la fram for ett år siden, var det en dramatisk reduksjon i de statlige bevilgninger til finansiering av nasjonale, regionale og lokale kulturbygg. Jeg skjønner at det kan oppleves som usedvanlig ubehagelig, men det må være tillatt å påpeke det når det kommer et helt motsatt forslag ett år etterpå.

Så fremmes det altså et forslag som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede forslag til ny finansieringsmodell for lokale og regionale kulturbygg, med sikte på å fremme en sak om dette.»

Den saken er fremmet. Den heter forvaltningsreformen, eller regionsreformen. Man kan diskutere hvor store disse regionene skal bli, men uansett størrelse sier Regjeringen at lokale og regionale kulturbygg skal regionene ta seg av. Det skal ikke være en statsråd som sitter i Oslo og bestemmer om det kulturbygget eller det kulturbygget eller det kulturbygget skal få penger. Det skal man bestemme selv i regionene. Det trodde jeg måtte være en fantastisk invitasjon til samarbeid med partiet Venstre, for jeg trodde de var for større lokalt selvstyre og den type reformer som flytter makt ned til der folk er.

Jeg savner egentlig fortsatt svar på det som Regjeringen allerede har gitt i innspill til Stortinget på nøyaktig dette punktet, nemlig at vi ønsker at disse midlene skal fordeles lokalt. Det kan da med respekt å melde heller ikke føles som veldig ubehagelig at man etterlyser et svar på det spørsmålet.

Olemic Thommessen (H) [13:12:45]: Statsråden viser til at denne posten ble kuttet i forrige regjeringssperiode, men han velger selvfølgelig å nevne bare halve sannheten. Saken var at etter endringen i tippenøkkelten rant det inn penger på dette området. Da Valgerd Svarstad Haugland valgte å kutte på denne posten gjennom to eller tre runder, var det fortsatt atskillig mer penger til formålet enn det noen gang hadde vært før. Dette er en diskusjon vi har hatt svært mange ganger og kommer tilbake til. Så jeg velger å utfylle det bildet som statsråden her gir.

Det som kan være alvorlig, er at med det regimet som det nå arbeides etter i forhold til spillemidler, vil antall kroner gå ned igjen. Det ser jeg ikke bort fra også må ha betydning for vår vilje til å fylle på igjen på – hva skal jeg si – statsbudsjettandelen. For det er klart at vi kan ikke sitte med hendene i fanget og se på at pengene forsvinner. Men det får vi anledning til å komme tilbake til.

Når det gjelder spørsmålet om punktet om utbygging av kulturhus og forvaltningsreformen, synes jeg det er ganske friskt av statsråden å forlange at vi skal ha noe svar på hva vi mener om det. Her har Regjeringen levert noe som man i beste fall må kalle en kladd, som jammen er ganske åpen i alle ender. Hvorvidt man skal gå for den ene

eller den andre modellen, er det sannelig ikke så lett å vite noe om. Det er jo også en del av denne kladden som viser at fylkeskommunen er en tenkelig størrelse, altså bortimot dagens fylkeskommune. Da må jeg nok returnere spørsmålet: Hva tenker statsråden om det? Vil fylkeskommunen f.eks. være stor nok til å håndtere spørsmål om regionale kulturbygg? Også innenfor denne gruppen bygg er det jo relativt store uttelling vi snakker om. Og også innenfor dagens ordning er det slik at fylkeskommunene i betydelig grad foretar prioriteringer og legger føringer på hvilke bygg som får midler.

Jeg vil ikke på noen måte hevde at den modellen vi kom frem til sist, nødvendigvis er den perfekte. Det var stor debatt om den modellen også regjeringspartiene imellom, og det gikk ikke på at man egentlig var så veldig uenige om det, men det gikk på at det var en ganske vanskelig sak. Det er ikke så enkelt å finne en god nøkkel som gjør alle til lags i denne materien, fordi vi snakker om en betydelig bredde i type prosjekter, mange forskjellige slags typer hus, og det er store uttelling vi snakker om. Det faktum gjør at jeg synes at vi alle – og der slutter jeg meg til Skei Grande – må ha et kritisk blikk på den ordningen som er, være åpne for å måtte lete frem nye og bedre ordninger, og vi varsler også at dette er et område som vi vil komme tilbake til.

Statsråd Trond Giske [13:16:00]: Bare for å svare på det konkrete spørsmålet fra representanten Thommessen: Ja, vi mener at dette skal delegeres til fylkene eller regionene også om størrelsen blir omtrent som i dag, eller om det blir mindre regioner enn det noen har forestilt seg. Dette er et ansvar som fylkene, eller regionene, kan ta. De har allerede i dag en del av disse midlene, og de bør ha hele pakken på de regionale og lokale kulturmidlene fra tippemidlene.

Så er det selvsagt riktig, som representanten sier, at det var en økning i andelen fra tippemidlene til lokale kulturbygg, men det ble altså spesifikt sagt av stortingsflertallet den gangen, og dette har vi jo hatt oppe mange ganger, at det forutsatte at de statlige bevilgningene til samme formål skulle opprettholdes. Når det gjelder de statlige bevilgningene, med det dramatiske kuttet i 2006-budsjettet – hvor man kuttet fra rundt 100 mill. kr til ca. 5 mill. kr, altså 95 mill. kr – så var det statlige kulturmidler uten en krone fra tippemidlene, så det var en annen post igjen. Som jeg var inne på i et tidligere innlegg: Det er flott at man har kommet seg ut av en koalisjon og så mener at man skal plusse på det man trakk fra, men det hadde vært en fordel å plusse på da man faktisk satt med makten. Det er det vi gjør.

Jeg skal ikke forlange et svar på forvaltningsreformspørsmålene her og nå, men bare understreke at vi da egentlig har svart på oppgaven, forslag nr. 2. Vi gjør noen endringer, som vi varslet i budsjettet, vi setter en grense på 1/3 når det gjelder finansiering i de lokale prosjektene, men de store systemendringene ser vi liten hensikt i å ta nå, i og med at vi står foran en forvaltningsreform som vil innebære at disse midlene blir fordelt lokalt. Jeg tror imidlertid at vi til sjuende og sist er

enige om målet, at vi skal legge til rette for god byggevirksomhet og kulturbyggaktivitet i lokalmiljøene, men at vi også bør se hva lokalmiljøene selv kan bestemme over.

Så er det kanskje mulig helt på tampen å ønske komiteen en god jul og takke for samarbeidet i år.

Olemic Thommessen (H) [13:18:21]: Nå tror jeg ikke at representanten Skei Grande måtte komme seg ut av noen regjeringskonstellasjon for å trives i forhold til å jobbe med kulturpolitikk. Det er et område som vi har hatt et godt forhold rundt, og det har vi fortsatt. Det som er alvorlig med det statsråden her sier, er at han kobler en endring av denne ordningen til spørsmålet om forvaltningsreformen. Det betyr at hele saken sendes ut i intet og inn i evigheten, for forvaltningsreformen kommer til å bli en lang og traurig historie med masse dikkedarer, og det gjør at denne saken på en måte også koker bort i kålen med forvaltningsreformen. Det er forferdelig trist. Jeg hadde håpet, og jeg er ganske sikker på at også forslagsstillerne hadde håpet, at det ville vært mulig å se på ordningene rundt regionale kulturbygg uavhengig av forvaltningsreformen, slik at man kunne få nye og bedre og mer treffsikre ordninger før vi altså en gang om veldig, veldig lenge kommer til å mene noe nytt om forvaltningsnivåene i Norge.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

(Votering, sjå side 1646)

S a k n r . 1 1

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet 2006 under Barne- og likestillingsdepartementet (Innst. S. nr. 86 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 18 (2006-2007))

Olemic Thommessen (H) [13:20:18] (ordfører for saken): Dette blir bare en kort kommentar.

Komiteen tar budsjettendringene til etterretning, men fra Høyres og Fremskrittspartiets side har vi sett et behov for særlig å påpeke de utfordringene som foreligger når det gjelder den statlige forvaltningen av barnevernet. Vi konstaterer at det er meget betydelige overskridelser, og at det er en stor organisasjon, som det vil være ganske krevende å få snudd rundt. Vi er tilfreds med den innsatsen Regjeringen gjør i forhold til å få på plass en ekstern evaluering av barnevernets virksomhet, og vi kommer til å følge saken videre fremover. Slik sett avventer vi i og for seg Regjeringens videre arbeid med det.

For øvrig har vi ingen kommentarer til budsjettendringene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

(Votering, sjå side 1647)

S a k n r . 1 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 2006 m.m. under Olje- og energidepartementet (Innst. S. nr. 93 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 22 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 1648)

S a k n r . 1 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2006 under kapitler administrert av Miljøverndepartementet (Innst. S. nr. 88 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 24 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 1649)

S a k n r . 1 4

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 87/2006 av 7. juli 2006 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle systemet vert nytta til kvitvasking og finansiering av terrorisme (Innst. S. nr. 97 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 6 (2006-2007))

Marianne Aasen Agdestein (A) [13:23:13] (ordfører for saken): Vi vedtar mange direktiv i denne salen uten noen særlig debatt, ofte fordi disse EØS-direktivene er av teknisk karakter.

Så har vi noen EØS-direktiv som er kontroversielle. Tjenestedirektivet og kjemikaliedirektivet er eksempler på slike.

Dette direktivet tilhører en tredje kategori, direktiv som er nødvendige virkemidler for å nå viktige mål. Denne gangen handler det om å bekjempe terror.

Kampen mot terror må skje i samarbeid mellom land og på et internasjonalt nivå. Og dette direktivet handler om noe det er knyttet mindre oppmerksomhet til enn hva gjelder norske spesialstyrker til Afghanistan, nemlig å gjøre det vanskeligere å hvitvaske penger for å finansiere terror. Det er særlig i etterkant av 11. september at man har rettet søkelyset mot dette for å begrense tilgangen på kapital for terrorister.

Dette direktivet er et eksempel på effektivt internasjonalt samarbeid. Jeg er glad for at vi har et politisk system som på en effektiv måte er i stand til å iverksette konkrete tiltak når vi har å gjøre med problemer som krysser landegrensar, denne gangen ved å gjøre det vanskeligere å hvitvaske penger. Uten EU og EØS ville det vært langt vanskeligere å gjøre noe som raskt kunne bli en del av de fleste europeiske lands rådgivning.

Når dette direktivet er implementert, er det ikke bare ulike banker, eiendomsmeglere osv. som er omfattet av hvitvaskingsdirektivet. Nå utvides direktivet til også å

omfatte livsforsikringsmeklere og tilbydere av tjenester som hjelp til etablering eller ledelse av selskap og såkalte truster. Dessuten skal alle som handler med varer til en verdi av over 15 000 euro, omfattes. I tillegg skjerpes kravene til identifikasjon av kundene.

Til slutt kan jeg bare bemerke at jeg skulle anta at det må glede Fremskrittspartiet at Finansdepartementet mener det vil få noen økonomiske konsekvenser, men at de likevel klarer å dekke det inn under sine budsjetter.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 14.

(Votering, sjå side 1650)

S a k n r . 1 5

Innstilling frå finanskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen, Robert Eriksson og Gjermund Hagesæter om å halvere meirverdiavgifta på strøm og fjerne elektrisitetsavgifta (Innst. S. nr. 103 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:3 (2006-2007))

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:26:18] (ordfører for saken): Høstens høye strømpriser gjør ifølge forslagsstillerne en rekke husholdninger bekymret for strømrægningene denne vinteren. Forslagsstillerne viser til flere tiltalls forslag fra Fremskrittspartiet om forbedringer i kraftbalansen de siste åra, og forslagsstillerne fremmer forslag om å halvere merverdiavgifta på strøm og fjerne elektrisitetsavgifta. Forslagene retter seg ifølge forslagsstillerne inn på behovet for kortsiktige tiltak som kan avhjelpe husholdninger med høye strømpriser på kort sikt.

Bare Fremskrittspartiet gir forslaget sin tilslutning, men det er ulike begrunnelser fra de andre partiene for å gå imot forslaget.

Fra regjeringens partienes side er det en klar erkjennelse av at knapphet på strøm gir svært høye strømpriser, og at dersom vi skal få mer forutsigbare priser, krever det både langsiktige og kortsiktige tiltak. På det langsiktige området er det ganske klart at liberalisering av energiloven gav lave priser og liten forutsigbarhet, med tilhørende små investeringer i ny strømprøduksjon. Et av de viktigste tiltakene som den nye regjeringa nå har innført for å sikre en større grad av produksjon av fornybar energi, er etablering av «feed in»-ordninga, som er et effektivt og målrettet virkemiddel for å bistå og stimulere en økt utbygging av fornybar energi. Det er gledelig, og det er store ambisjoner knyttet til den ordninga.

Når det gjelder den kortsiktige situasjonen som vi er oppe i, er prognosene fra Statnett bekymringsfulle. Det har bedret seg utover høsten, men likevel er magasinfyllinga bare litt bedre enn det som var forventet magasinfylling på tilsvarende tid det året, våren 2003, da det var svært høye priser. Det er flere årsaker til dagens magasinsituasjon, m.a. hendingene i Sverige, som medførte at store deler av kjernekraftkapasiteten var utkoplet i lang tid, utfall av en av kablene mellom Norge og Danmark og dagens markedsbaserte kraftforsyningspolitikk, som førte

til sterk nedtapping tidligere i år som følge av høye europeiske kraftpriser.

I dokumentet fra forslagsstillerne står det:

«Situasjonen for kommende vinter fryktes å overgå «krisevinteren» 2002-2003.»

Regjeringspartiene viser til at prisene på den nordiske elbørsen har falt den siste tida. Sjøl om kraftprisene i Norge har gått ned som følge av høye temperaturer og stor nedbør den siste tida, ser regjeringspartiene svært alvorlig på forsyningstryggheten. Det må regnes med høye kraftpriser i Norge utover vinteren, og i verste fall må forbruket reguleres ned gjennom avtaler Statnett har inngått med enkeltelskap i den kraftkrevende industrien for å sikre forsyningstryggheten. Dette ser regjeringspartiene på som en svært alvorlig situasjon.

Regjeringspartiene er enig i Finansdepartementets vurdering av at reduksjon i avgifter ikke gir tilsvarende nedgang i prisen til forbruker, men at produsentprisene vil kunne bli presset opp og på den måten gi enda større inntekter for kraftprodusentene. Regjeringspartiene mener derfor at reduksjon av elektrisitetsavgifta og/eller halvering av moms på elektrisk kraft bare vil forsterke problemet med den nåværende ubalansen mellom produksjon og forbruk i Norge, og frykter dermed at enda høyere priser og enda større forsyningsproblem for forbrukerne kan bli resultatet etter en slik endring.

Regjeringspartiene ser det slik at forslaget i dokumentet om reduksjon i avgift på elektrisk strøm ikke vil virke etter formålet til forslagsstillerne, og ber derfor om at forslaget blir avvist.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:30:32]: Som saksordføreren sa, er dette eit forslag som er meint som eit kortsiktig tiltak. Det kjem i tillegg til alle dei langsiktige tiltaka som Framstegspartiet har foreslått for å få ein betre balanse mellom tilbod på og etterspørsel etter kraft.

Bakgrunnen for dette forslaget er dei høge strømprisane som ein såg i haust, og også dei utsiktene som ein då såg for seg, at vinteren kunne bli endå verre, og at prisane ville auke ytterlegare. Etter at det har regna to månader i strekk bl.a. på Vestlandet, er – eg veit ikkje om eg skal seie heldigvis – kraftbalansen blitt noko betre. I alle fall har prisane gått lite grann ned.

Dette forslaget fremjar vi og står bak likevel. Forslaget går ut på, som saksordføreren sa, å fjerne elavgifta og halvere moms på straum i dei fire vanskelegaste månadene, altså november, desember, januar og februar, for at det skal bli lettare for forbrukarane, for straumkundane, å betale straumrekninga. Statistikken viser at det er dei med lågast inntekt som bruker den største delen av inntekta si til straum. Dette er altså først og fremst eit handslag til dei som har minst å rutte med, dei som har trongast økonomi.

Vi synest sjølvsagt at det er leit at fleirtalet ikkje ønskjer å støtte dette forslaget frå Framstegspartiet. Vi konstaterer også at statsråden bruker som argument mot forslaget at elavgifta er ei særskild viktig inntektskjelde for staten, og det er nok sikkert riktig. Men høge strømprisar fører også til auka inntekter både til staten og til Kommune-Noreg, slik at viss det hadde vore vilje til å gjere noko

med straumprisen ved å fjerne elavgifta og halvere moms, hadde det vore mogleg å få det til.

No var saksordføreren inne på at forslaget ikkje vil gi dei ønskje effektane. Vi er overbeviste om at det vil gi dei ønskje effektane. Vi tvilar også på at lågare prisar vil auke straumforbruket vesentleg, men noko vil det nok auke. Og dersom straumforbruket aukar, vil det i første omgang medføre ein større import frå utlandet, utan at prisane i nemneverdig grad blir påverka. Det er altså all grunn til å anta at ein reduksjon i avgiftene i all hovudsak vil komme forbrukarane til gode. Vi trur ikkje det er nokon grunn til å frykte at produsentprisane aukar nemneverdig dersom vi reduserer avgiftene. Det er også nokre forskarar frå SSB som har vurdert dette temaet og komme fram til den same konklusjonen. Det einaste unntaket er viss det er overføringsproblematikk i periodar med veldig knappleik på straum. Den situasjonen har vi altså ikkje no. Vi har ikkje nokon overføringsproblematikk, og det gjer at ein reduksjon av avgiftene vil komme forbrukarane til gode.

Til slutt vil eg fremje forslaget frå Framstegspartiet i denne innstillinga.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp det forslaget han viste til.

Torgeir Micaelsen (A) [13:34:30]: Bare noen korte betraktninger fra Arbeiderpartiets side.

Man kan jo i en sånn debatt få inntrykk av at vi er bare helt salig fornøyd med at situasjonen er som den er, altså at strømprisene går i taket, og at vi ikke har noen tiltak å møte det med. Men det er ikke riktig. Vi har flere.

For det første jobber vi med ny kraftproduksjon innenfor miljøvennlig bruk av gass, bioenergi og vindkraft.

I tillegg tror vi på tiltak for energisparing. Vi har jo sett i perioder med høye strømpriser tidligere at folk faktisk er villige til å stramme lite grann til for å unngå at regningen går rett i været. Vi så det f.eks. i 2002 og 2003, da man helt åpenbart så at pris har sammenheng med hvordan folk tenker om strømb Bruken sin.

For det tredje arbeider Regjeringen med tiltak for å møte de menneskene som vil få størst problemer i en situasjon med høye strømpriser – at vi har målrettede tiltak mot den gruppen.

Men det jeg bare vil si noe helt kort om, er at vi ofte i den offentlige debatten får inntrykk av at strømprisene kanskje er den største utfordringen i årene som kommer når det gjelder folks personlige økonomi. Jeg tror ikke det er riktig. Jeg tror at det som vil være den store utfordringen for folk flest i årene som kommer, er at rentene sakte, men sikkert er på vei oppover. Da hører jeg at Fremskrittspartiet er veldig lei seg for at flertallet ikke vil støtte et tiltak der man vil få en kortsiktig gevinst knyttet til strømpris, som er en relativt dyr kostnad på siden av statsbudsjettet. Jeg synes det er veldig leit at Fremskrittspartiet ikke vil være med oss andre og, som alle de andre partiene er enige om, føre en økonomisk politikk der rentene ikke

vil gå i været kjappere enn det de gjør nå. Det har vi svært gode indikasjoner på å gjøre. Sentralbanksjefen sier det omtrent rett ut selv. De fleste økonomer er enige med oss. Men det er veldig tilforlatelig å kunne sitte i debatter og si at vi vil gjøre noe med strømprisene, all den tid vi vet at rentene vil bety mange, mange tusen kroner mer enn en eventuell historisk høy strømpris vil bety for folks privatøkonomi. Så jeg tror at hvis man veier de to opp mot hverandre, er jeg på trygg grunn når jeg ikke tror at dette er rett måte å gjøre det på. Jeg tror heller de tiltakene på både kort og langt sikt som vi har skissert, vil være smartere, når vi i tillegg fører en økonomisk ansvarlig politikk der rentene ikke flyr fortere i været enn det vi kan få se neste år.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:37:10]: Stortingets behandling av dette forslaget reflekterer dessverre den manglende viljen til å gi en håndrekning til dem som blir skadelidende når strømprisen går i været. Nå ser det heldigvis ut til at det ikke blir tilfellet i år – værgudene har reddet denne regjeringen – men problemstillingen er langt fra lagt død av den grunn. Kraftbalansen i Norge vil bli vanskelig også de neste årene. Den holdningen vi har sett fra stortingsflertallet, viser at det er ingen vilje til å hjelpe dem som får problemer med høye strømpriser, gjennom skatte- og avgiftssystemet. Det er ganske bemerkelsesverdig når det er staten som eier stort sett alt av kraftproduksjonen, og det er staten som har de store inntektene gjennom skatte- og avgiftssystemet direkte både fra forbrukerne og fra kraftselskapene som staten og kommunene allerede eier.

I debatten kom det fram en påstand om at hvis en reduserer avgiftene, vil det bare motsvares av en tilsvarende økning i strømprisen. Jeg har fortsatt til gode å se beregningen for det fra dem som påstår det. Jeg har ingen tro på at en endring i avgiften på norske husholdningers strømforbruk vil føre til en tilsvarende økning i strømprisen på det nordiske markedet. For det er det vi snakker om. Det nordiske strømmarkedet er så vanvittig mye større enn forbruket til de norske husholdningene. Kom med beregningen, så skal jeg være med og akseptere den. Men den er ikke framme, så det argumentet er dermed ikke gyldig.

SSBs tall viser derimot at priselastisiteten på strøm er fryktelig liten på kort sikt. Og dette er et kortsiktig tiltak. Vi snakker om det som forbrukerne kan gjøre i løpet av et år. Hvis forbrukerne skal endre sin elektrisitetsbruk i løpet av et år, er det ikke snakk om at de legger inn varmbåren varme over vinteren. Det er snakk om at de enten skruer av strømmen, eller lar den stå på. Det er elastisiteten de har.

Når en viser til at endringer i strømforbruket reddet oss i 2002, var det nettopp fordi industrien stengte ned. Jeg har lest veldig mange leserbrev fra rød-grønne stortingsrepresentanter om at denne regjeringen skal sikre at industrien har nok strøm til å overleve vinteren. Representanten Ola Borten Moe lovet i vår og i sommer at industrien ikke skulle behøve å stenge ned for å spare strøm i samfunnet. Nå registrerer vi at alle forsøk på å gjøre noe med avgiftsnivået er blitt avvist, til tross for at energiminister Enoksen, da han var i opposisjon, mente at de første

10 000 kWt i året burde være avgiftsfrie, og til tross for at representanten Jan Bøhler i Dagsavisen i sommer gikk ut og sa at det burde være redusert moms på strøm, fordi det er et nødvendighetsgode på linje med mat. Når man har halv moms på mat, bør man ha halv moms på strøm. Og det nytter ikke å vise til at man skal komme med mange tiltak på sikt.

Ja, jeg tror også det er viktig å finne mange tiltak på sikt. Fremskrittspartiet har fremmet en rekke forslag om både gasskraft, vannkraft, thoriumkraftverk o.l. Problemet med «på sikt» er at man ikke løser de betalingsproblemene som mange vil få en vinter når strømprisene går i været. Det er rett og rimelig at staten da sier fra seg litt av de store inntektene de har fra kraftindustrien, for å hjelpe dem som sliter med regningene.

Heikki Holmås (SV) [13:40:40]: Jeg vil gjerne ta representanten Ketil Solvik-Olsen, som er en av medforlagsstillerne, på alvor når han sier at det ikke er på kort sikt at strømprisene er avgjørende for folks forbruk. Det går det an å være enig med ham i. Det er på lang sikt at strømprisnivået er avgjørende for om folk tilpasser seg. Hvis folk tror at høye strømpriser er noe som kommer bare i år, men ikke i framtiden, vil ikke det ha noen dramatisk innvirkning på folks investeringer – i pelletsovner, varmepumper osv. Men dette er ikke et forslag som dreier seg om hva som skjer på kort sikt, for dette er det andre året på rad at Fremskrittspartiet fremmer et forslag om å redusere avgiftene på strøm. Det er ingen grunn til å tro at Gjermund Hagesæter og Ketil Solvik-Olsen ikke kommer til å fremme dette forslaget på nytt hver eneste vinter i årene som kommer.

Da er hele poenget følgende: Hvis det er sånn at Fremskrittspartiet legger opp til at strømmen skal være vesentlig billigere – ikke bare i fjor, ikke bare i år, men hvert år i årene som kommer – vil det føre til et høyere strømforbruk, for det kommer til å føre til lavere investeringer fra husholdningenes side i å satse på pelletsovner eller vannbåren varme – overgang til alt det vi mener er nødvendig å få til for at den norske befolkningen skal bli mindre avhengig av strøm til oppvarming.

Vi legger nå opp til å skape mer energieffektive hus. Vi skal sørge for at folk bruker mindre elektrisitet og andre former for energi til oppvarming av huset. Dette skal vi sørge for gjennom alle de støtteordninger og annet som vi har lagt opp til, og som ligger i energiordning, regelverk, osv., osv.

Det er én ting som er viktig. Det er at hvis Fremskrittspartiets ønske er å nå de menneskene som har dårligst råd, så burde man ikke legge fram et forslag om en generell ordning som gir mest i skattelette til dem som bruker mest strøm. Hvis det var barnefamilieene man ønsket å hjelpe i forbindelse med vinteren, ja, da økte man barnetrygden. Hvis det var sånn at man ønsket å støtte dem som har dårligst råd, da økte man tilskuddene til lys og varme i bostøtten, slik de nåværende regjeringspartiene var sammen med Fremskrittspartiet om å gjøre for et par år tilbake, da det sist var høye strømpriser. Det er altså ustabile strømpriser og store svingninger i strømprisene som rammer

folk flest hardest. Der var representanten Lundteigen inne på det som kunne være med på å bidra til mer stabile strømpriser. Ellers er det nok av andre måter å bidra til at folk blir hjulpet på. Det er ikke ved å kutte i strømvavgiftene hver vinter, når man tror at strømprisene kommer til å gå opp – for det gjør de faktisk vanligvis om vinteren.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15

(Votering, se side 1650)

S a k n r . 1 6

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Petter Løvik og Torbjørn Hansen om en samlet strategi med konkrete tiltak for å sikre rammebetingelsene for små og mellomstore bedrifter (Innst. S. nr. 98 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:7 (2006-2007))

Lars Sponheim (V) [13:44:47] (ordfører for saken):
Innst. S. nr. 98 omhandler et representantforslag fra Jan Tore Sanner, Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Petter Løvik og Torbjørn Hansen om en samlet strategi med konkrete tiltak for å sikre rammebetingelsene for små og mellomstore bedrifter.

Det kan synes som om det er små forskjeller mellom flertallet og mindretallet i denne saken. Flertallet, altså regjeringspartiene, viser til at intensjonen i forslaget blir ivarettatt bl.a. i en innovasjonsmelding Regjeringen angivelig skal komme med vårsesjonen 2008, mens mindretallet, samtlige opposisjonspartier, støtter representantforslaget. På mange måter oppsummerer forslaget om en samlet strategi for småbedrifter en rekke forslag som har vært behandlet i Stortinget det siste året, og som regjeringspartiene, ofte uten særlig begrunnelse, har stemt ned. Slik jeg ser det, går skillelinjene i norsk politikk på dette området i det alt vesentlige på om det er behov for en egen politikk for småbedriftene, eller om all nærings- og innovasjonspolitik er like god – eller dårlig, om en vil – uavhengig av om man er stor eller liten.

Jeg har erfaring fra to ulike næringsministerposter, og for meg er det helt åpenbart at det er behov for en egen strategi for de minste bedriftene. Ikke bare er dette langt de fleste bedriftene, 97 pst. av alle bedriftene i Norge har mindre enn 20 ansatte, og 85 pst. av alle bedriftene har mindre enn fem ansatte, men disse bedriftene står også overfor helt spesielle utfordringer. Virkeligheten er som NHO så treffende beskriver det i et brev til finanskomiteen, datert 6. desember i år:

«En liten eller mellomstor bedrift er ikke en stor bedrift i miniatyr. Små foretak kjennetegnes ved at lederen ivaretar alle ledelsesfunksjoner. Jo større foretaket er, jo flere personer er involvert i ledelsen. Mindre bedrifter har ikke en ledergruppe og staber med spesialister slik vi finner i større selskaper. Det betyr at det er viktig å tenke «smått først» når nye lover og regler ut-

arbeides. Det som er bra for de små bedriftene, er stort sett også bra for de store, men ikke alltid det motsatte.»

Det har ikke vært laget en samlet strategi for småbedriftenes rammevilkår siden undertegnede den 26. oktober 1995, for elleve år siden, fikk flertall i Stortinget for et forslag om å sette ned en kommisjon som kan kartlegge rammevilkårene for småbedriftene, og legge fram forslag til endringer som kan gjøre det lettere å skape flere arbeidsplasser i disse bedriftene.

Den gang sa daværende næringsminister Jens Stoltenberg fra denne talerstol at forslaget bare var å sparke inn åpne dører. Han sa noe lignende det flertallet sier i dagens innstilling. Ertetiden har vist at det var så langt mer enn som så. Vi fikk Hervik-utvalget, såkalt Småbedriftsutvalget, som førte til en rekke politikkendringer på viktig områder. Der ble initiativet til forenkling tatt, som førte til prosjektet «Et enklere Norge», som har vært videreført av flere regjeringer. Det har bl.a. ført fram til at vi har fått en samlet forenkling i næringsoppgaver, for å nevne noe, og kanskje en også kunne ta med fjerning av delingsmodellen som en del av de resultater som kom etter den spesielle oppmerksomheten som Småbedriftsutvalgets, eller Hervik-utvalgets, innstilling gav. Så det er nødvendig å ha en dedikert politikk for de minste bedriftene, er erfaringen de siste årene.

For Venstre er en aktiv næringspolitikk, ikke minst overfor disse små bedriftene, en av de aller viktigste sakene i politikken, fordi det er det nye kunnskapsbaserte næringslivet som er basisen for framtidens frihet og velferd, og fordi det er småbedrifter og gründere som best sikrer bosetting og aktive og spennende lokalsamfunn i hele landet, ikke en ensidig satsing på enkelt næringer. Derfor trenger vi en aktiv næringspolitikk som forstår dynamikken i den globaliserte økonomien, som vet hva som kreves av oss av fleksibilitet, nyskaping og gründerkultur, ikke en næringspolitikk som i seg selv er en begrensende faktor for utvikling, som skjærer stor og liten over samme kam, og som er ubegrenset i sin tro på hvor bra alt skal bli, bare staten eller det offentlige virkemiddelapparatet er tungt nok inne i de ulike beslutningsprosessene. Kanskje ikke minst i en tid da det går så bra for landet, de store bedriftene gjør det bra og ekspanderer, jf. hva det siste døgns debatt har handlet om – og det er bra – og det offentlige trenger arbeidskraft til offentlige oppgaver, er det lett å la de små bedriftene komme i skvis mellom de store aktørene og det offentliges behov for arbeidskraft. Derfor er det viktig, nettopp i gode tider, å legge grunnlaget for en vekst i antall småbedrifter, og for at småbedrifter skal kunne vokse. Den utviklingen vi har hatt de siste årene, der vi i 2004 fikk et taktskifte, og der antall nye bedrifter har økt voldsomt i den oppgangskonjunkturen vi har nå, fortsetter heldigvis med denne regjering. Det er viktig å bruke disse gode tider til å legge grunnlaget for at denne veksten kan fortsette også når tidene blir dårligere og kampen om arbeidskraften hardner enda mer til.

Mindretallet i denne innstillingen, altså opposisjonen, mener at det nå haster med å lage en samlet strategi for småbedriftene, og at dette ikke kan vente til en eventuell innovasjonsmelding fra Regjeringen, som kommer tid-

ligst våren 2008. Vi har etter hvert også noen erfaringer med at stortingsmeldinger knyttet til næringspolitikk ikke akkurat kommer til Stortinget når de er varslet.

Mindretallet viser også i innstillingen til at en rekke viktige tiltak overfor de minste bedriftene ikke vil omfattes av Regjeringens varslede innovasjonsmelding. Dette gjelder bl.a. så viktige områder som tilgang til kompetent arbeidskraft og behovet for et kraftig forenklet regelverk for de minste bedriftene.

I tillegg til de ulike momentene forslagsstillerne mener hører hjemme i en samlet strategi for de små og mellomstore bedriftene, peker også mindretallet i innstillingen på behovet for kompetanseheving i bedriftene, utfordringer knyttet til det generasjonsskiftet som mange av disse bedriftene nå står foran, og en strategi for å sammenholde norsk regelverk med andre lands tilsvarende lover og regler.

Jeg vil til slutt peke på det faktum at samtlige høringsinstanser – NHO, HSH og Bedriftsforbundet – som deltok i komitehøringer om forslaget 29. november, sterkt anbefalte forslaget om en slik samlet strategi for de små og mellomstore bedriftene.

Jeg vil ta opp forslaget i innstillingen.

Presidenten: Representanten Lars Sponheim har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rolf Terje Klungland (A) [13:51:50]: Regjeringspartiene er opptatt av at en skal skape før en fordeler. Men det må også være slik at når man har oppnådd å skape, skal en også lage best mulig velferd og fordele godene mest mulig rettferdig.

Det går så det suser i Norge for tiden, på tross av høyrekraftenes advarsel mot arbeidsmiljølov og andre lover som legger rammer for næringslivet – og dermed vern for arbeidstakerne her i landet.

Regjeringspartiene mener at skattelettepolitikk, sosial dumping og markedskraftenes frie spill på arbeidsmarkedet ikke er rett medisin. Analyser viser tvert imot at høy velferd og stor sikkerhet hvis en mislykkes i bedriftsetableringer, fører til større mot og mer vilje til investeringer. Denne regjeringen har vektlagt å satse på gründere. Styrking av innovasjon og tilrettelegging for nyetableringer og en mer rettferdig fordeling, sammen med andre verktøy som vi er i ferd med å fylle verktøykassa vår med, vil legge grunnlaget for bedrifter for små og mellomstore bedrifter. For det er vel slik at alle her i det norske storting ønsker en bedre velferd og arbeid for alle. Da er det også slik at for å sikre det – og analyser viser at det er i velferdssammenhengene vi får den største innovasjonen, den største utviklingen og flest etableringer – må det være en politikk som egentlig flertallet her stiller seg bak.

Det er viktig å ta det forslaget som er lagt fram her, på alvor. Regjeringspartiene er opptatt av at en skal gjøre en skikkelig og grundig jobb på dette området, gjennom den innovasjonsmeldingen som Regjeringen har varslet at den skal komme med. Det er jo nettopp å bygge videre på det vi er gode på. Vi er altså gode i Norge til å få bedriftseta-

bleringer, til å få samfunnsmaskineriet til å gå, samtidig som vi greier å fange opp dem som faller ut, og dem som trenger et sikkerhetsnett, det være seg i forhold til arbeidstid eller konkurser eller andre ting. Derfor er det viktig å konsentrere seg om dette. Derfor tilrår vi Stortinget å vedlegge forslaget protokollen, slik at vi kan bruke det som grunnlag for det videre arbeidet for å sikre rammevilkårene for små og mellomstore bedrifter.

Jørund Rytman (FrP) [13:55:32]: Som man kan lese i innstillingen, støtter Fremskrittspartiet dette forslaget fullt ut. Jeg vil faktisk rose forslagsstillerne fra Høyre for initiativet, og ikke minst saksordføreren for en god jobb og en fyldig framstilling av saken.

Dessverre er tilbakemeldingen i brev form fra statsråden ikke like bra og positiv. Han henviser til at man om halvannet år skal legge fram en innovasjonsmelding. Og så vidt jeg kan lese meg fram til, vil ikke denne innovasjonsmeldingen ta for seg alle saksfeltene som vi konkret ber om i innstillingen – en samlet strategi for å sikre små og mellomstore bedrifter bedre rammebetingelser. Det synes jeg er urovekkende, og tankevekkende.

Alle husker hvordan bedre rammevilkår for bedrifter ble et tema, spesielt etter valgkampen i 2005, hvor den berømte verktøykassa ble dratt fram av de rød-grønne – den som skulle bli fylt av masse redskaper. Men verktøykassa ble etter hvert til et smykkeskrin. Og nå, ca. halvannet år etter valgkampen, ca. halvannet år etter at de rød-grønne overtok regjeringskontorene, kan jeg ikke se hva de rød-grønne har gjort for å bedre rammevilkårene for næringslivet. Hvor er alle forslagene? Hvor er alle stortingsmeldingene?

Tvert imot stemmer man faktisk ned alle forslag om dette. Det siste året har næringskomiteen og finanskomiteen behandlet flere representantforslag som tar for seg bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter, og ved de fleste av dem har vi faktisk hatt høringer også, der alle interesseorganisasjoner, både arbeidsgiverorganisasjoner og arbeidstakerorganisasjoner, har vært meget positive til forslagene. Likevel har de sosialistiske partiene stemt dem ned.

Det interessante er at hver gang vi har et representantforslag til behandling som skal stimulere til et bedre næringsliv, og vi i den sammenheng ser på hvordan det er i andre land, ser vi at de faktisk har kommet mye lenger enn Norge. Det er ikke så veldig lenge siden jeg så en oversikt over landene i Skandinavia der man sammenlignet de norske, svenske og danske selskapers handelsvirksomhet med f.eks. Kina, og spesielt eksport til Kina. Der har svensker og dansker dobbelt så stor business som det nordmenn har. Slik er det også med forretningsvirksomhet i østeuropeiske land. Andre lands selskaper er i større grad involvert i investering i og handel med de nye EU-landene enn det norske selskaper er, og det til tross for at norske bedrifter burde ha best mulighet for å lykkes i utlandet. Så i den sammenheng burde man kanskje også se på om man er fornøyd med jobben som Innovasjon Norge og norske ambassader gjør i sitt engasjement i utlandet, som liksom skal hjelpe norske

selskaper i utlandet. Er det godt nok? Har vi synlige, gode resultater på at det har hjulpet? Er vi der bedre enn andre land?

For eksempel opplevde jeg for en tid siden da jeg skulle se nærmere på muligheten for investeringer i et østeuropeisk land, at det var veldig lite informasjon å få fra norske myndigheter. Da jeg så klikket meg inn på nettsiden til et annet lands ambassade i samme land, kunne jeg få omfattende analyser, risikovurdering og masse relevant informasjon beregnet på selskaper som vurderte å gå inn med investeringer i dette landet. Bare en enkel tjeneste som det burde en rik oljenasjon som Norge kunne ha tilbudt små og mellomstore bedrifter.

Jeg vil også igjen gjenta en sak som jeg tidligere har etterlyst i denne sal, hvor jeg fortsatt ikke kan se at det har kommet noe fra Regjeringen. Det er da en sak som har mye å si for nærmere 200 000 gründere i Norge som har enkeltpersonforetak. Det gjelder den forskjelligebehandlingen vi ser det er mellom dem som driver for seg selv, og dem som er selvstendig næringsdrivende i enkeltpersonforetak, sammenlignet med de personer som er i et ansettelsesforhold. Jeg snakker da om lønnsgarantiordningen, skattefri etter- og videreutdanning, sykepenger, arbeidsledighetstrygd, kollektiv pensjonsordning osv. I den forbindelse er det en rekke interesseorganisasjoner som har sett nærmere på dette. Det er bl.a. én undersøkelse som viser at selvstendig næringsdrivende i enkeltpersonforetak straffes med opp til 40 000 kr i ekstrakostnader pr. år, sammenliknet med personer i et ansettelsesforhold. Hvis man sammenlikner de økonomiske vilkårene for en ansatt med en årlig nettoinntekt på 380 000 kr, med de økonomiske vilkårene for en person med et enkeltpersonforetak, må sistnevnte tjene 80 000 kr mer for å sitte igjen med det samme skattebeløpet. Med andre ord: Gründeren av et enkeltpersonforetak mottar færre sosiale goder fra staten enn det en som er ansatt i en stor virksomhet, gjør.

Dette er eksempler på noe av det man bør se nærmere på i forbindelse med en stortingsmelding «om en samlet strategi med konkrete tiltak for å sikre rammebetingelsene for små og mellomstore bedrifter». Dessverre har vi sett lite til endringer fra Regjeringens side.

Gunnar Gundersen (H) [14:01:02]: Som en av forslagsstillerne i saken om Småbedrifts-Norge som nå skal debatteres, får det stå sin prøve at det kanskje er en liten risiko for at en trekker debatten litt ut en dag som i dag.

Det er de lokale eierne, de lokale gründere og den lokale velferdsskaper og sysselsetter vi snakker om. Uten å ta hensyn til disse og uten å dyrke dem fram vil mange samfunn forfalle. Temaet «småbedrifter» trengs det derfor å fokuseres på. Småbedrifts-Norge er etter min mening kjernen i vår velferd. Småbedriftene står for en stor del av verdiskapingen, omstillingsevnen og fleksibiliteten i det norske samfunn.

Jeg ser av innstillingen at det skal komme en ny innovasjonsmelding innen utløpet av 2008. Jeg håper virkelig en der vil dekke småbedriftenes behov.

Når det diskuteres – bl.a. i denne sal – alt fra rammebetingelser til lederlønninger, har debatten en tendens til å dreie seg om helt andre problemstillinger enn dem de ansatte i den vanlige småbedrift føler angår dem. Derfor burde småbedriftene settes på kartet gjennom en egen stortingsmelding – uavhengig av en innovasjonsmelding.

Sannheten er at om Norge skal nå sine mange ambisjoner om å bli en kunnskapsdrevet nasjon – ved «å ta hele landet i bruk» og ved å få til livslang læring – må man nå småbedriftene med de tiltak som iverksettes.

Omstillingene i Norge er kraftigere enn de fleste klarer å forholde seg til. 50 000 selskaper startes hvert år, og omtrent det samme antall selskaper forsvinner hvert år. Den gjennomsnittlige levetiden for mange av disse er kort.

Blant de etablerte bedriftene har utskiftningene – vekst og fall i Bedrifts-Norge – en egen dynamikk. Produktutskiftningen i markedet er enorm – og danner selvfølgelig rammen for hele systemet. Den bedriften som ikke klarer å følge med, forsvinner, og markedet overtas av dem som skaper noe nytt og bedre. Denne dynamikken er noe av nerven i den velstanden og den veksten vårt samfunn opplever. «Alle» norske småsamfunn har på mange måter sitt «Union» fra tid til annen, og lokalmiljøet må ha en dynamikk for å takle det. Har det det, vil omstillingen ikke være slutten på noe godt, men snarere starten på noe bedre. Det er ytterst sjelden at denne dynamikken skaper de store overskriftene nasjonalt. Den setter alltid enkeltmennesker og – i visse tilfeller – enkelte småsamfunn på en prøve, men tilpasningen går sin gang.

Når generelle rammebetingelser, formuesskatt, meldepplikter og pålegg – hva det nå er – diskuteres som enkelt saker, domineres bildet ofte av noen markerte ytterligheter. Dette er ofte fjernt fra den virkeligheten mange småbedrifter lever i og forholder seg til, men de må leve med de vedtak som fattes. Stortinget bør derfor gripe muligheten og vie alt dette så mye oppmerksomhet at det ber om en egen stortingsmelding om Småbedrifts-Norge.

Heikki Holmås (SV) [14:04:30]: Jeg vil gjerne benytte anledningen til å rose forslagsstillerne for at de har fremmet dette forslaget. Det å jobbe for å tilrettelegge bedre for småbedrifters kår er bra. Jeg vil også rose saksordføreren for den jobben han har gjort.

Når vi sier at vi vil komme tilbake til småbedriftenes kår i forbindelse med innovasjonsmeldingen, tror jeg det er en god måte å ta en debatt om dette i forkant på, slik at det blir klart for oss hvilke innspill opposisjonen har. På den måten kan vi få bearbeidet innspillene og kan få valgt hvilke av dem vi skal ta hensyn til, og hvilke vi ikke skal ta hensyn til – fordi vi synes ideene er dårlige.

Vi er skjønt enig i at det er fornuftig å legge til grunn en stabil og langsiktig økonomisk politikk. Vi gjør vår del av jobben for å bidra til det.

Flere av de andre forslagene synes jeg det er verdt å kommentere lite grann.

Jeg tror ikke det er noen tvil om at vi vil fortsette med å ha en formuesskatt. Det har vi vært veldig klare på. Samtidig har vi i de endringene som gjelder formuesskatten – og som er foretatt i de to budsjettene som vi har lagt

fram – vært veldig klare i retning av å sørge for at de som eier mest, og som har de største formuene, skal bidra mer, og de som har mindre formuer, skal bidra mindre.

Når det gjelder arveavgiften, som omtales i forslaget, har vi – i likhet med resten av Stortinget – vært med på å lette overgangen mellom generasjonene, ved at vi har gjort endringer som gjør det mulig for folk å utsette betalingen av arveavgiften, og å spre den over flere år.

Vi gjør en ordentlig jobb når det gjelder moderniseringen av offentlig sektor. Det så vi senest i går, da det i forbindelse med MinSide ble lagt fram nye tiltak som gjaldt enkeltindividers muligheter.

Vi gjør kontinuerlig en jobb når det gjelder innberetning til skatteetaten. Alle næringslivets organisasjoner har sagt at skatteetaten er et forbilde med hensyn til hvordan man kan tilrettelegge for å forenkle de oppgavene som skal utføres.

Som den første regjering holder vi løftene som gjelder samferdselssektoren – både de løftene vi gav før valget, og de løftene vi gav etter valget. Vi gjør en jobb med hensyn til å prioritere å få mer gods over på jernbane, bl.a. ved å fjerne elavgiften for jernbanen.

I tillegg sørger vi for mer arbeidskraft, bl.a. gjennom en storstilt satsing på NAV. Vi har mer penger til arbeidsmarkedstiltak og til omskolering enn det tidligere regjeringer har hatt. Vi har også i stor grad satset på utbygging av barnehager, noe som sørger for at vi får flere folk tilgjengelig i arbeidsmarkedet.

Gjennom å sørge for at alle utenlandske arbeidere som kommer til Norge, får norske lønns- og arbeidsvilkår, har vi i tillegg bidratt til at Norge er et av de landene i Europa som har mottatt flest arbeidsinnvandrere etter EU-utvidelsen. Det er for meg komplett uforståelig at Venstre og Høyre mener at det å tilby dårligere lønnsvilkår i det norske arbeidslivet skal bidra til at flere mennesker fra de nye EU-landene velger å komme til Norge. Arbeidsministeren har vært ute og sagt at han vurderer andre tiltak for å skaffe kvalifisert arbeidskraft fra land utenfor EØS-området.

Vi gjør også en jobb i forhold til samvirkeoven. Den forrige regjeringen la utkastet til samvirkeov i en skuff. Nå skal vi løfte den opp. Vi sier i Soria Moria-erklæringen at den kommer om ikke lenge. Samvirkebedrifter er en populær og god måte å legge til rette for at folk kan drive små og mellomstore bedrifter på, der alle arbeidstakerne er deleiere, noe som bl.a. Høyre har vært opptatt av tidligere.

Den jobben vi har gjort for å få på plass differensiert arbeidsgiveravgift, har vært viktig for småbedrifter rundt omkring i hele landet.

Dette er noen av de svarene vi har på de utfordringene som kommer fra opposisjonen. Vi setter pris på at opposisjonen fremmer denne typen forslag, fordi de er viktige innspill til den jobben Regjeringen gjør, i forlengelsen fram mot innovasjonsmeldingen.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:09:50]: Gårsdagen var preget av nyheten om fusjon mellom det største selskapet notert på Oslo Børs og det nest største selskapet in-

nen olje- og gassvirksomheten. Vel 31 000 arbeidstakere vil ha sin arbeidsplass i det nyfusjonerte selskapet.

31 000 motsvarer noe i overkant av 1 pst. av den samlede norske arbeidsstyrken. Nå er selvsagt disse to selskaperens betydning for norske arbeidsplasser vesentlig større enn hva denne andelen alene forteller. Men likevel: Den samlede sysselsettingen bare i bedrifter med mindre enn fem ansatte – såkalte mikrobedrifter – er mer enn ti ganger større enn den vil bli i det nyfusjonerte olje- og gasselskapet. Og det samlede antall sysselsatte i småbedrifter som har under 20 ansatte, er over 30 ganger større.

Småbedriftene har andre egenskaper også utover betydningen for sysselsetting og verdiskaping i hele landet, som de rød-grønne partiene burde ha stor sympati for. I en studie for ett år siden framkom det f.eks. at den gjennomsnittlige leder i en småbedrift hadde en lønn som var lavere enn den gjennomsnittlige regulativlønnen i staten. Det er altså ikke de små og mellomstore bedriftene som skaper overskrifter om lukrative opsjonspakker. Her er det verdiskaping og moderasjon som rår grunnen.

Spørsmålet i dag er ikke først og fremst hvem som er mest småbedriftsvennlig på Stortinget. Jeg tror at de fleste partier, for ikke å si alle, kan skilte med talspersoner som er opptatt av å gi gode rammebetingelser for næringsutviklingen i små og mellomstore bedrifter. Spørsmålet er om det er hensiktsmessig at denne politikken samles i en enhetlig stortingsmelding eller ikke.

Kristelig Folkeparti mener at de små og mellomstore bedriftene har særegne behov som krever en samordnet politikktutforming fra offentlige myndigheter. Det er ofte den daglige leder selv som må ta seg av papirarbeidet, i tillegg til å lede bedriften, ergo er forenklingstiltak avgjørende viktig. Ofte er også småbedriften et familieeid foretak. Mange slike foretak nærmer seg nå tidspunktet for generasjonsskifte, ergo er utformingen av arveavgift et viktig spørsmål for bedriftens videre eksistens.

Som en del av de øvrige talere har vært inne på før meg, mener de organisasjoner som representerer småbedriftene, at det er behov for en egen stortingsmelding som kan utmeisle en samlet strategi for rammebetingelser som myndighetene påvirker eller kontrollerer. Spør man næringen selv, er det altså ikke tvil om hva svaret er.

Flere av de områdene som nevnes i Dokument nr. 8-forslaget vi nå behandler, inngår i det de rød-grønne partiene vil kalle «en aktiv næringspolitikk». I Soria Moria-erklæringen har regjeringspartiene sågar lovt å se på noen av dem, f.eks. spørsmålet om lettelse i arveavgift ved generasjonsskifte.

Talspersoner for regjeringspartiene har både i innstillingen og i debatten her pekt på at mange tiltak som er relevante for små og mellomstore bedrifter – selv om jeg må tilstå at representanten Holmås kanskje dro de rammebetingelsene vel langt – vil bli behandlet både i budsjettssammenheng og i meldinger om ulike næringspolitiske tema. Det er selvsagt riktig. Med en så dominerende andel av sysselsettingen i næringslivet som disse bedriftene representerer, ville det virkelig vært en prestasjon å legge fram stortingsdokumenter om skatter, avgifter eller andre næringspolitiske virkemidler som ikke berørte SMB-bedrif-

tene. Men det bør ikke være noe avgjørende argument for å avvise en egen stortingsmelding om temaet.

Spørsmålet er derfor: Har det brede mangfoldet av små og mellomstore bedrifter i norsk næringsliv likevel så mange felles utfordringer at det bør lages en egen stortingsmelding?

Bedriftene selv sier ja. Opposisjonen sier ja. Regjeringen og flertallet i Stortinget sier dessverre nei. Det er et nei som ikke kan være næringspolitisk begrunnet. Det er vel et nei som kommer fordi Regjeringen vil bruke sitt flertall til å sette den agendaen de selv ønsker. Da kommer dessverre næringslivets behov i annen rekke. Men jeg har registrert at flere av talerne fra regjeringspartiene har omtalt Dokument nr. 8-forslaget og merknadene i innstillingen som viktige innspill. Det er det sikkert andre enn opposisjonen som har hørt når de har møtt den rød-grønne regjeringen og deres representanter. Jeg tar dem på ordet, og håper at noe av det som er nevnt i Dokument nr. 8-forslaget, kan bli en realitet, til beste for norsk næringsliv.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:15:22]: I forhold til sistnevnte taler kan jeg bare på vegne av Senterpartiet understreke at vi er glad for at temaet er tatt opp. Det er en rekke konkrete saker der som på ulike måter blir fulgt opp, så det er til syvende og sist det som foregående taler sa, som er poenget, nemlig: Hva er en hensiktsmessig form å bringe disse sakstemaene godt framover på?

Det Regjeringa har sagt, er at det er en spesielt stor utfordring knyttet til innovasjon og omstilling. Der er det et betydelig arbeid å gjøre. Dermed mener vi det er naturlig å komme med en egen stortingsmelding om det.

I forhold til det Venstres representant sa om spørsmålet om en egen strategi for de minste bedriftene, er Senterpartiet enig i det. Det er helt opplagt at på en rekke områder er forholdene for enkeltmannsforetak og små foretak med begrenset ansvar betydelig annerledes, og behovet for kontroll er annerledes enn for store selskaper. Det må gjenspeile seg i det regelverk som gjelder for de ulike selskapers ulike størrelse.

Senterpartiet vil understreke at arbeidet for å bedre rammevilkåra for de små bedriftene er noe som må pågå kontinuerlig, slik det er varslet i Soria Moria-erklæringa. Vi viser til at Finansdepartementet tidlig neste år vil nedsette et utvalg som skal vurdere å fjerne revisjonsplikten for de minste selskapene. Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 55 for 2005-2006 om aksjelovgivningen pekte flertallet i justiskomiteen på en rekke områder der forenklet regelverk må utredes av flere departementer for at det skal bli enklere å etablere seg og drive de minste foretakene. Det ble særlig pekt på at det er et unødig komplisert regelverk som kan være årsaken til den store veksten i etablering av Norsk filial av utenlandskregistrerte foretak, de såkalte NUF-ene. Regjeringas mål må være at Norge skal være i det internasjonale tetsjiktet i forenkling av næringslivet, samtidig som vi skal ha selskapsformer som gir trygge og samfunnsgagnlige forhold i arbeidslivet. Det siste er for Senterpartiet og Regjeringa svært viktig. Jeg hadde ønsket at også opposisjonen hadde en større fokusering på det, for det er ganske sentralt

for å sikre at konkurranseforholdene i næringslivet blir ryddige og reale, at vi kan ha selskapsformer som vi kan kontrollere, og der vi kan sikre en ivaretagelse av det som er de norske tradisjonene når det gjelder organisering av arbeidsliv og næringsliv.

Investeringer for små og mellomstore bedrifter til infrastruktur er helt sentralt. Det er derfor gledelig at Regjeringa følger opp det som står i Soria Moria-erklæringa om breibånd til alle, og at vi nå etter hvert kan få en utbygging hvor en avløser en etterspørselsstyrt utbygging med en tilbudsstyrt utbygging, noe som er helt nødvendig for at små bedrifter skal kunne etablere seg over hele landet, med den kvalitet med hensyn til kommunikasjon som er nødvendig for å konkurrere.

Ellers er det ganske opplagt at det å lette generasjons-skiftet gjennom å endre arveavgiftsreglene er helt sentralt. For svært mange små bedrifter er driftsmidlene mange ganger bare nødvendig for å få en rimelig arbeidsinntekt. Det gir ikke noe mer enn arbeidsinntekt, og dermed vil det å arve et driftsmiddel som bare gir en slik inntekt, sjølsagt føles urimelig, slik som forholdene mange ganger er i dag.

Som andre også har vært inne på, er samvirkelovgivningen nå under utredning, og vi vil snart komme til den milepæl at vi får et forslag om en egen samvirkelov. Det er ganske mange virksomheter som med fordel kan organiseres gjennom en samvirkeselskapsform, og det vil da være et virkelig bidrag til at vi kan ha en større variasjon i måten vi skal drive mindre, økonomiske virksomheter på.

Mange av småbedriftene er også knyttet til kvinnelige bedriftsetablerere, og for at de skal få bedre vilkår, er det viktig at eksempelvis sjølstendig næringsdrivende får trygderettigheter på linje med ansatte, f.eks. ved fødsel, slik det er lovet i Soria Moria-erklæringa.

Til slutt: Senterpartiet ser det som hensiktsmessig at vi får en stortingsmelding om innovasjon og omstilling, for det er spesielt krevende. Ellers er det løpende arbeidet for konkret å bedre små og mellomstore bedrifters utviklingsmuligheter det viktigste, og der går vi skrittvis fram.

Gunvor Eldegard (A) [14:20:35]: Eg er glad for at forslagsstillarane er opptekne av små og mellomstore bedrifter. Det er eg òg glad for at denne regjeringa er. Men eg er ikkje samd med forslagsstillarane når dei seier at dei politiske prioriteringane til denne regjeringa har ført til at dei små og mellomstore bedriftene har fått større byrder. Det står òg i kontrast til tal frå SSB som syner at det har vore ein sterk vekst i talet på sysselsette i små og mellomstore bedrifter det siste året. Det er i føretak med opptil 50 tilsette at veksten har vore størst. Det viser etter mi meining at Regjeringa si satsing på å leggja til rette for små og mellomstore bedrifter gir resultat.

Forslagsstillarane peikar i forslaget på ei rekkje ting dei meiner det må gjerast noko med, m.a. at det må satsast på forenkling, på Altinn, på forskning og utvikling, og at det må setjast i verk tiltak for å betra tilgangen på arbeidskraft. Og det må jo gleda forslagsstillarane at Regjeringa i dette året som har gått, har sett i verk ei rekkje tiltak retta

mot små og mellomstore bedrifter – og meir vil koma neste år.

Ein satsar m.a. på forenkling og tilrettelegging for bedrifter gjennom å redusera talet på skjema og satsa på digitale løysingar. Målet er at bedrifta skal kunna bruka meir tid på innovasjon og produksjon og mindre tid på administrasjon. Det er òg sett i gang ei omfattande kartlegging som skal føra til konkrete forenklingar i bedriftene. Dette vil spesielt gjera kvardagen enklare for dei små bedriftene, som er dei som i størst grad merkar dei administrative byrdene.

I neste års budsjett er det òg lagt opp til ei stor satsing på Altinn, som skal verta næringslivet sin fellesportal for dei elektroniske tenestene frå det offentlege innan 2008.

Satsinga på Innovasjon Norge, som nettopp har små og mellomstore bedrifter som målgruppe, vert vidareført også neste år. På neste års budsjett har me òg funne plass til ei historisk stor satsing på næringsretta forskning. Den varsla innovasjonsmeldinga har det allereie vore snakka om, og ho skal som kjent bidra til å fremja nyskaping og innovasjon for å sikra næringsliv og arbeidsplassar i framtida. Eit mangfaldig næringsliv vil verta eit sentralt tema i denne samanhengen, m.a. rammevilkåra for gründerar og små og mellomstore bedrifter.

For Regjeringa er det viktig at Noreg er eit godt land å driva næringsverksemd i, og at me fører ein aktiv næringspolitikk i nær dialog med næringslivet.

Det er mykje aktivitet og optimisme i norsk næringsliv. Forslagsstillarane kan kjenna seg trygge på at regjeringspartia vil gjera det dei kan for å oppretthalda denne optimismen og framleis ha fokus på å leggja til rette for gode og stabile rammevilkår for små og mellomstore bedrifter.

Heilt til slutt ønskjer eg både presidenten, alle i salen og alle dei små og mellomstore bedriftene ei riktig god jul!

Torbjørn Hansen (H) [14:24:14]: Forslaget om en egen stortingsmelding om en samlet strategi for å sikre små og mellomstore bedrifter bedre rammebetingelser var en utmerket anledning for regjeringspartiene til å vise fram sin nye, aktive næringspolitikk. Dessverre ble det nok en gang med løfter og prat, og ingen handling.

Det minner mye om den skjebnen som industripolitikken har lidd. I opposisjon ble det snakket varmt om en ny industripolitikk. Industriutvalget skulle følges opp med en egen stortingsmelding. Regjeringen derimot omtaler industripolitikken etter lang tids stillhet kun i noen korte avsnitt i Næringsdepartementets budsjettproposisjon. Regjeringspartiene og Regjeringen viser til sitt eget arbeid med stortingsmeldingen om innovasjonspolitikken. Det spesielle her er framdriften i dette arbeidet. Ikke før våren 2008 skal meldingen legges fram. Ser vi på den framdriften som har vært i arbeidet med f.eks. eierskapsmeldingen og andre saker fra Regjeringen, blir det fort høsten 2008 eller kanskje vinteren 2009. Dette er akkurat sent nok til at eventuelle konkrete forslag kan skyves over i neste stortingsperiode. Jeg synes ikke det er spesielt forpliktende eller ambisiøst. Tvert imot ser jeg på en innovasjonsmel-

ding først i 2008 som et slags hvileskjær i næringspolitikken.

Som representanten Eldegard sa, går det bra i næringslivet. Det gjør det selvfølgelig, etter fire år med en ikke-sosialistisk regjering. Men dette handler altså om å legge grunnlaget for framtidens arbeidsplasser, framtidens vekst i små og mellomstore bedrifter. Dokument nr. 8:7 tar opp mange viktige temaer for denne gruppen bedrifter. Først og fremst tror jeg det er viktig at Stortinget og Regjeringen forstår hvilken betydning denne delen av næringslivet har for vekst, verdiskaping og sysselsetting. Norsk næringsliv består i stor grad av små og mellomstore bedrifter. Pyramiden er veldig flat. 99 pst. av bedriftene har færre enn 100 ansatte, og de står for 65 pst. av alle jobber i næringslivet. 97 pst. av bedriftene har mindre enn 20 ansatte og står for 34 pst. av alle arbeidsplasser i næringslivet. 85 pst. av bedriftene, de med mindre enn fem ansatte, står for 10 pst. av sysselsettingen. Det betyr at små og mellomstore bedrifter skaper store verdier og mange jobber og representerer gode vekstmuligheter i framtidens næringsliv.

Det er også viktig å merke seg at de store næringsorganisasjonene, NHO, Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon og Bedriftsforbundet, sterkt anbefaler et forslag om en egen strategi for små og mellomstore bedrifter. Det antyder at disse bedriftene har spesielle utfordringer som det er viktig at vi fanger opp i næringspolitikken. Dette er utfordringer som kanskje ikke kommer klart nok fram i den næringspolitiske debatten, som i stor grad handler om de aller største bedriftene i næringslivet.

La meg f.eks. peke på SkatteFUNN-ordningen, som denne regjeringen har strammet inn i årets budsjett. Det er kutt som rammer små og mellomstore bedrifters muligheter til å satse på forskning. Dette er en del av hvileskjæret når det gjelder forskning, som spesielt rammer små og mellomstore bedrifter. Økningen av formuesskatten rammer dessuten små og mellomstore bedrifter spesielt, fordi de ikke har et alternativt kapitalmarked å hente sin finansiering fra.

Da vi fikk eierskapsmeldingen i forrige uke, kunne vi se at det knapt stod ett ord om hvordan en styrker kapitalgrunnlaget og eierskapet i private små og mellomstore bedrifter. I samme retning trekker også fjorårets reversering av forslaget om å øke avskrivingsraten for maskiner, som kunne ha vært et nyttig virkemiddel for mange små og mellomstore bedrifter.

Jeg vil også nevne den nye konkurransepolitikken og innkjøpsregelverket for offentlig sektor. Når det kjøpes inn for nesten 240 milliarder kr av offentlig sektor og mange av disse innkjøpene kommer fra små og mellomstore bedrifter, er det alvorlig når Regjeringen varsler at de vil heve grensen for anbudsplikt opp mot EU-nivå, som altså ligger på 1,8 mill. kr, mens dagens grense er på 500 000 kr. Det vil utelukke mange små og mellomstore bedrifter og deres mulighet for å konkurrere om offentlige innkjøp. Det samme gjelder at Regjeringen droppet obligatorisk kunngjøringsplikt for innkjøp for under 0,5 mill. kr. Det skaper et større problem for små og mellomstore be-

drifter i forhold til å kunne konkurrere om denne typen innkjøp.

Det er også spesielt viktig med et fleksibelt arbeidsmarked for små og mellomstore bedrifter fordi små og mellomstore bedrifter er spesielt sårbare i forhold til mangel på ansatte. Hvis man mangler en eller to ansatte i en liten bedrift, kan det få store konsekvenser for den bedriften. Det er mer alvorlig enn det er for de store bedriftene.

Forslagene i Dokument nr. 8:7 burde ha vært en god anledning til å vise at man er offensiv i næringspolitikken. Dessverre viser behandlingen at Regjeringen i liten grad evner å være offensiv i forhold til små og mellomstore bedrifter.

Høyre mener at vi må ha et spesielt fokus på denne delen av næringslivet, både fordi disse bedriftene er viktige, og fordi de har spesielle utfordringer og behov.

Sigvald Oppbøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 16.

(Votering, sjå side 1651)

S a k n r . 1 7

Innstilling fra finanskomiteen om ny saldering av statsbudsjettet 2006 (Innst. S. nr. 85 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 31 (2006-2007), St.prp. nr. 16 (2006-2007) kap. 5545, 5571 og 5651, og St.prp. nr. 26 (2006-2007) kap. 571, 572, 3571 og vedtak II)

Reidar Sandal (A) [14:30:29] (leiar i komiteen og ordførar for saka): I nysalderinga av statsbudsjettet for 2006 har Regjeringa ein grundig gjennomgang av endringar i skattar og avgifter som har skjedd i inneverande år. I stor grad er det snakk om auka statlege inntekter i budsjettåret. I St.prp. nr. 31 for 2006-2007 blir det dessutan gjort greie for endringar i inntekter og utgifter på ei rekkje kapittel under Finansdepartementet. I dokumentet blir det dessutan foreslått diverse endringar under Kommunal- og regionaldepartementet. Det gjeld rammetilskot til kommunar, tilbakeføring av tilskot og rammetilskot til fylkeskommunar. Under Landbruks- og matdepartementet blir det fremma forslag på tre område: miljøavgifter i landbruket, totalisatoravgift og aksjar i selskap under Landbruks- og matdepartementet. Når det gjeld Statens pensjonsfond – Utland, fremmar Regjeringa forslag om endringar i overføring til fondet og frå fondet.

Det strukturelle, oljekorrigerte underskotet for 2006 har vore anslått til 65,9 milliardar kr. Det går fram av nasjonalbudsjettet 2006, tilleggsproposisjonen for 2006, som blei fremma etter regjeringsskiftet, og revidert nasjonalbudsjett 2006. Bruken av petroleumsinntekter utover forventa realavkastning av Statens pensjonsfond – Utland blei i det sistnemnde dokumentet anslått til 10 milliardar kr, mot 12 milliardar kr i nasjonalbudsjettet 2006 og tilleggsproposisjonen for 2006. Endringa må sjåast i samanheng med veksten i fondskapitalen på slutten av fjoråret.

Regjeringa informerte Stortinget tidlegare i haust om endringar i skatteinngangen. Dei samla skattane og avgiftene blir justerte opp med 2,5 milliardar kr både i 2006 og 2007. Den delen av inntektsveksten som kan førast tilbake til konjunkturutviklinga, er halden utanom. For inneverande år går dei auka skatteinntektene på 2,5 milliardar kr til kommunesektoren. Anslaget for det strukturelle, oljekorrigerte underskotet på statsbudsjettet blir følgjeleg halde på same nivå som i nasjonalbudsjettet 2007.

Det oljekorrigerte underskotet på statsbudsjettet er redusert med 13,4 milliardar kr sidan Stortinget vedtok budsjettet i fjor haust. Reduksjonen kjem i all hovudsak av auka skatteinntekter frå fastlandsøkonomien.

Dersom ein held dagpengar og renter utanom, auka utgiftene med ca. 3,4 milliardar kr frå saldert budsjett til anslaget i nysaldert budsjett. Utgiftene auka med ca. 4,3 milliardar kr som følgje av endringar i løyving i første halvår i år, medan utgiftene er reduserte med ca. 1 milliard kr i forslag fremma for Stortinget i andre halvår.

Netto kontantstraum frå petroleumsverksemda i 2006 blir no stipulert til 357,9 milliardar kr. Det er eit stort beløp. Denne summen blir overført til Statens pensjonsfond – Utland. Etter at det oljekorrigerte underskotet på statsbudsjettet er dekt ved ei overføring frå Statens pensjonsfond – Utland, blir det dermed avsett netto 300,5 milliardar kr i fondet i 2006. Renteinntekter og utbytte reknar ein med blir 49 milliardar kr. Det samla overskotet på statsbudsjettet og Statens pensjonsfond – Utland blir dermed anslått til 349,5 milliardar kr.

Nysaldert budsjett 2006 viser eit oljekorrigert underskot på 57,4 milliardar kr. Det er 13,4 milliardar kr lågare enn i saldert budsjett 2006.

Når ein tek omsyn til forslag i proposisjonen som vi no behandlar, vil inntektene samla auke med 22,2 milliardar kr sidan budsjettet blei vedteke i fjor haust. Då har ein ikkje teke med petroleumsverksemd og lånetransaksjonar.

For same periode har utgiftene auka med 8,8 milliardar kr, også her er utgiftene til petroleumsverksemd og lånetransaksjonar haldne utanfor.

Regjeringa peikar, naturleg nok, på at nysaldert budsjett vil kunne avvike frå den endelege rekneskapan. Det har samanheng med at ein ikkje kan seie eksakt kor stort det endelege forbruket vil vere på regelstyrte utgiftsordningar og på skatte- og avgiftsinntekter, og kor stort nivået blir på overførte løyvingar frå 2006 til 2007.

Innstillinga frå finanskomiteen til nysalderinga av statsbudsjettet for 2006 viser brei tilslutning til alle løyvingforslaga frå Regjeringa. Framstegspartiet står også i denne saka for ein heilt annan kurs enn resten av det politiske miljøet. Partiet har avvikande forslag på ei rekkje punkt.

I innstillinga går Framstegspartiet inn for å halvere meirverdiavgifta på elektrisk kraft og å fjerne forbruksavgifta på elektrisk kraft i perioden 1. november–31. desember i år. Partiet legg dessutan opp til at den gjelda som bompengeselskap har i vegsektoren, skal slettast. Dette forslaget åleine har ein kostnad på 11,6 milliardar kr. Utover dette vil Framstegspartiet redusere gjelda som dei regionale helseføretaka har til staten med 1 milliard kr.

Framstegspartiet foreslår berre i den innstillinga som vi no behandlar, å bruke ca. 15 milliardar kr meir enn det dei andre partia i Stortinget går inn for. Om Framstegspartiet sitt opplegg hadde blitt vedteke, ville det utan tvil hatt store negative konsekvensar for økonomien i landet vårt.

I innstillinga peikar Framstegspartiet på at skatte- og avgiftsanslaga er auka med vel 12 milliardar kr. Partiet viser til kor mykje ulike skatte- og avgiftssatsar kunne ha vore reduserte dersom inntektsauken hadde vore brukt til reduksjonar i skattar og avgifter. På dette grunnlaget påstår Framstegspartiet at ei rekkje skattar og avgifter som partiet har foreslått redusert, kunne ha vore sette ned utan inntektstap for staten.

Som eg har peika på tidlegare i innlegget mitt, kjem oppjusteringa av skatteanslaga i stor grad av veksten i norsk økonomi. Den økonomiske aktiviteten svingar over tid, som vi veit. Inntektene til statsbudsjettet frå skattar og avgifter kan etter kvart bli lågare, slik vi f.eks. opplevde i 2002, i 2003 og i 2004. Regjeringspartia legg stor vekt på at budsjettpolitikken skal vere med på å skape ei stabil utvikling i norsk økonomi, i samsvar med handlingsregelen. Dersom meirinntekter på grunn av betra konjunkturar skulle slå ut i auka utgifter eller lågare skatte- og avgiftssatsar, ville budsjettpolitikken gi ein ekstra stimulans til økonomien i gode tider. Tilsvarande ville budsjettpolitikken vere med på ytterlegare å bremse økonomien i dårlege tider. Lågare skatteinntekter på grunn av dårlegare konjunkturar ville slå ut i høgare skatte- og avgiftssatsar eller i lågare utgifter. Framstegspartiet sin politikk vil altså verke destabiliserande på den økonomiske utviklinga. Konjunktursvingingane blir dermed forsterka. Ei slik linje bryt grunnleggjande med den politiske kursen som regjeringspartia står for.

Det største opposisjonspartiet i Stortinget vil ha endringar i skatte- og avgiftssatsane i samsvar med svingingane i konjunkturane. Det vil føre til at skattesystemet blir uføreseieleg. I sin tur vil det vere skadeleg også for dei som skal investere, og som skal drive næringsverksemd i landet vårt. Dei krev nemleg at vi skal ha eit stabilt skatteopplegg. Framstegspartiet si linje, derimot, er eit aktivt bidrag til det motsette.

I innstillinga frå finanskomiteen heiter det i ein merknad frå Framstegspartiet at

«EU-kommisjonen anbefaler Norge å fase ut engangsvavgiften på nye biler ut fra hensynet til fungerende konkurranse».

Denne utsegna er direkte ukorrekt. EU-kommisjonen har aldri tilrådd norske styresmakter å fjerne eingongsvavgifta. Eg minner om at skatte- og avgiftspolitikken ikkje er ein del av EØS-avtala. Av den grunn kan kommisjonen ikkje gi pålegg eller tilrådingar til Noreg på dette området.

Innstillinga som vi no drøftar, har brei tilslutning i finanskomiteen. Det er faktisk berre Framstegspartiet som har avvikande forslag. Ut frå innstillinga kan vi slå fast at det er vesentleg forskjell i økonomisk tenking og pengebruk mellom fleirtalet og mindretallet i finanskomiteen.

Ulf Leirstein (FrP) [14:41:28]: Hver desember gjør Stortinget noe merkverdig ved at statsbudsjettet justeres i

tråd med hva statens kostnader og inntekter ser ut til å bli. Ingen bedrifter ville ha gjort noe slikt, men i det offentlige kan man ikke bruke penger som ikke er bevilget. Nysalderingen levnes liten oppmerksomhet, og det er synd, for her finnes en del interessante opplysninger om hva som har endret seg siden slaget om statsbudsjettet for 2006 stod for ett år siden. Hva ville konsekvensene ha vært om vi hadde brukt 8,8 milliarder kr mer på statsbudsjettet? Ville staten fått mindre å rutte med om den forhatte dokumentavgiften ble redusert med 10 pst., eller om engangsvavgiftene på nye biler ble redusert med 10 pst.?

De oppdaterte tallene for 2006 viser at det oljekorrigerte underskuddet anslås til 57,4 milliarder kr, som utgjør en reduksjon av den såkalte oljepengebruken på hele 13,4 milliarder kr siden statsbudsjettet for 2006 ble vedtatt. Statsbudsjettets utgifter har samtidig økt med 8,8 milliarder kr til 665,2 milliarder kr, hvis man holder petroleumsvirksomheten utenfor. Renten har økt noe, men økonomien har altså ikke gått nedennom og hjem selv om utgiftene har økt.

For statens inntekter har anslagene også store avvik. Økte skatteinntekter fra fastlandsøkonomien er på 12,2 milliarder kr. Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er økt med om lag 30 milliarder kr utover anslag i statsbudsjettet for 2006. Dette burde gi handlingsrom og føre til visjoner.

Fremskrittspartiet mener det er rom for tre store grep: Bomselskapenes gjeld bør betales ned, ettersom bilistene gjennom avgifter allerede har betalt for veiene flere ganger. Deler av helseforetakenes gjeld bør nedbetales, og vi bør lette på avgiftene på strøm. Nedbetaling av bompengeselskapenes gjeld vil ikke være å betrakte som en kostnad i regnskapsmessig forstand, men som en omplassering av formue, fra omløpsmidler til anleggsmidler, altså en investering i varige verdier, ikke en reduksjon av nasjonalformuen.

Tallene i nysalderingen understreker også at det verken er mulig eller nødvendig å forsøke å finsikte økonomien, slik Stortinget i fullt alvor gjør når det gjelder budsjettbehandlingen. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet framhever alle partiene, bortsett fra Fremskrittspartiet, nødvendigheten av ikke å bruke mer oljepenger enn det som opprinnelig er foreslått av Regjeringen, fordi det angivelig er viktig av hensyn til rente og kronkurs. Når man så ett år senere foretar en nysaldering av budsjettet, har det gang på gang vist seg at det ikke er like viktig å forholde seg til den samme stramheten som i det opprinnelige budsjettet. Det beviser bl.a. de økte utgiftene på 8,8 milliarder kr.

Handlingsregelen er tydeligvis ikke til hinder for en faktisk bruk av oljepenger som er større enn det som så fromt foreslås i ordinært statsbudsjett. Man har for 2006 noe beleilig havnet på en netto lavere bruk av oljepenger enn forutsatt i budsjettet, selv om utgiftene har økt med 8,8 milliarder kr.

Dette viser at det i realiteten ikke er så stor forskjell mellom utgiftene i Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag for 2006 og Regjeringens endelige utgifter som de øvrige partier ynder å framstille det som. Det er

også verdt å framheve at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett vrir utgiftene over på investeringer, i motsetning til Regjeringen, som i større grad har utgifter til offentlig forbruk.

Tallene for skatteinntekter som framkommer i nysalderingen for 2006, indikerer dessuten at Finansdepartementet har operert med et for høyt inntektstap i beregningene de har gjort for skattelettelse. Fremskrittspartiet foreslo å redusere dokumentavgiften med 10 pst. Tallene i nysalderingen viser at dette kunne vært gjort uten inntektstap for staten i 2006.

Samlede skatte- og avgiftsinntekter øker anslagsvis med ca. 33 milliarder kr, hvorav 12,2 milliarder kr knytter seg til Fastlands-Norge. Statens inntektstap som følge av Fremskrittspartiets forslag til reduksjoner i skatter og avgifter for 2006 ville vært langt lavere enn det som er lagt til grunn i de beregningene Finansdepartementet presenterte i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2006, og følgelig er den beregnede, såkalte merbruken av oljepenger i Fremskrittspartiets alternative budsjett satt for høyt.

En rekke skatter og avgifter som Fremskrittspartiet foreslo redusert, kunne i realiteten vært redusert uten provenytap for staten.

Engangsavgiften ved kjøp av nye biler kunne vært redusert med 10 pst., slik Fremskrittspartiet foreslo, og likevel ville staten fått høyere inntekter av avgiften enn det som ble lagt til grunn i budsjettbehandlingen.

Man hadde ikke trengt å øke merverdiavgiften for mat, og man kunne i tillegg redusert den generelle merverdiavgiftssatsen uten at staten hadde fått mindre inntekter. Arveavgiften kunne vært redusert uten inntektstap, og toppskatten kunne vært redusert. Isteden trekker staten inn milliardbeløp ekstra på disse postene for 2006.

Det interessante med disse tallene er at de viser at skatte- og avgiftslettelsene Fremskrittspartiet foreslår, er innen rekkevidde, og at når man ser på de endelige tallene, er det ikke mange oljemilliarder som skiller Fremskrittspartiet og Stortingets øvrige politiske partier.

Så en korrigering: I innstillingen fra finanskomiteen er det rett og slett en skrivefeil i vårt forslag nr. 1, som står på side 17. Det gjelder kap. 1323, post 70. Der skal datoen man viser til, være 31. desember 2005, ikke 31. desember 2006. Jeg ber om at dette blir rettet opp. Det framgår av teksten på siden foran i innstillingen hva vi la til grunn da vi framsatte forslaget.

Jeg tar dermed opp de forslag som Fremskrittspartiet har framsatt i innstillingen fra finanskomiteen.

Presidenten: Representanten Leirstein har teke opp dei forslaga han refererte til.

Jan Tore Sanner (H) [14:47:48]: I den siste debatten før jul er det fristende å forsøke å fremstå som julenisse, men jeg skal la det være. Jeg slutter meg til noen av de betraktningene som komiteens leder kom med, nemlig at nysalderingen ikke er en ny budsjettbehandling, men at det er et dokument som gir interessante opplysninger om utviklingen gjennom året.

Jeg merker meg for øvrig at representanten Leirstein nærmest ser det som et problem at man bruker mindre penger enn det som ligger til grunn for den såkalte handlingsregelen. Jeg mener at det burde glede et samlet storting. Det skaper større trygghet for pensjon for fremtidige pensjonister. Det er fortsatt et stort gap mellom de pensjonsforpliktelsene som staten har, og Pensjonsfondet. Så det at man i år har brukt noe mindre enn det som var lagt til grunn, mener jeg burde glede et samlet storting og ikke bli fremstilt som et problem.

Jeg merker meg ellers at det i nysalderingen fremkommer at skatteinntektene fra fastlandet har økt med over 12 milliarder kr siste år – utover det som var lagt til grunn – og at komiteens leder tilskriver det veksten i norsk økonomi. Det er jeg enig i. Spørsmålet er imidlertid: Hva er det som skaper den økonomiske veksten? Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har i innstillingen pekt på at den veksten vi nå ser, også kan tilskrives den økonomiske politikken som er ført. Det er ikke slik at den økonomiske veksten kommer fra oven eller skyller innover oss. Selvsagt spiller de økonomiske konjunktorene en viktig rolle, men en ansvarlig økonomisk politikk, og også vekststimulerende skattelettelse, har bidratt til etablering av flere bedrifter, flere og trygge arbeidsplasser og vekst i skatteinntektene. Dermed mener jeg at dette dokumentet fremstår som en god bekreftelse på at den nåværende regjering tok feil da man i valgkampen i fjor hevdet at valget stod mellom skattelettelse og fellesskap. Snarere tvert imot – vi har nå sett at lavere skatt har bidratt til mer penger til fellesskapet, og dermed har vi fått større mulighet til å bidra til å trygge velferden.

Etter at vi hadde debatten om statsbudsjettet for neste år, har det kommet en rekke rapporter som viser at varsel-lampene i norsk økonomi blinker. Jeg vil derfor avslutningsvis peke på at vi nå står overfor et år hvor faren for overoppheting i norsk økonomi er betydelig, med de konsekvenser det vil kunne få for bl.a. rentenivået, og også for veksten i norsk økonomi på litt sikt.

Fra Høyres side vil jeg varsle at det er på tide å stramme noe inn når det gjelder finanspolitikken, at det er behov for å stimulere til mer sparing, og at det er behov for flere tiltak for å øke tilbudet av arbeidskraft. Vi mener at det er galt å overlate for mye av konjunkturstyringen til pengepolitikken. Vi mener at også finanspolitikken skal spille en viktig rolle i den sammenheng, og at vi kan legge til rette for å fjerne en del av de flaskehalsene vi har i norsk økonomi.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:51:55]: Bare noen korte bemerkninger fra Kristelig Folkepartis ståsted.

I andre sammenhenger er vi blitt fortalt at denne regjeringen på to år har hatt rundt 12 milliarder kr mer å rutte med enn den avgåtte regjeringen ville ha hatt om den hadde fortsatt. Det er jo et interessant tall, særlig når man ser på denne salderingsinnstillingen. Der står det faktisk at vi for 2006 vil få 12,2 milliarder kr mer i skatteinntekter. Og så står det at det i stor grad skyldes konjunktursituasjonen. Med andre ord: Man beviser selv i sin egen innstilling at hva som fører til økt skatteinntekter, ikke bare har å gjøre

med å legge på skatter, men at det kanskje også har vel så mye å gjøre med hvilken økonomisk politikk man samlet sett fører, og hva som gjennom et godt fungerende næringsliv kan danne grunnlag for å skaffe inntekter til felles beste. Det er det ene jeg har lyst til å si.

Så er det én utgiftspost som jeg skal dvele ved, og det er barnevernet. Gjennom de to siste årene har man, tror jeg, både i revidert og i salderingen måttet komme med ekstra midler til det statlige barnevernet. Det kan tyde på to forhold: enten at man ikke har tilstrekkelig økonomisk kontroll med det statlige barnevernet – det skal jo evalueres, som nevnt i proposisjonen – eller så er det kanskje den mer dramatiske situasjonen at stadig flere må få hjelp fra barnevernet. Det kan for så vidt også være et gode, hvis det er slik at flere forhold avdekkes enn tidligere. Samtidig har vi nå sett over noen år at behovet for barnevernet er så sterkt økende at man virkelig kan sette noen store spørsmålstegn ved hvilken utvikling det egentlig har avdekket i alle våre kommuner. Det gjelder ikke minst i denne byen, som jeg selv representerer, hvor behovene ser ut til å være økende år for år. Jeg vil bare si fra Kristelig Folkepartis side at akkurat den evalueringen som Regjeringen nå er i gang med, vil vi følge svært nøye, fordi den kanskje sier oss noe om at selv om flertallet i dette land har det veldig bra, så er det også grupper som kanskje bør få ytterligere økt oppmerksomhet, og som må få mer enn det de får i dag.

Lars Sponheim (V) [14:55:10]: Jeg skal avgrense meg til å kommentere to forhold i denne nysalderingen. Det ene er den eksepsjonelt gode skatteinngangen, og det andre er de ytterligere faresignaler som vi nå ser for overoppheting i norsk økonomi.

Nå har jeg tidligere hevdet at Venstres skattepolitikk på sikt vil føre til økt skatteinngang og dermed mer til fellesskapet, selv om vi reduserer det totale skattetrykket. Det er innretningen på skattepolitikken som er avgjørende, ikke om summen i det enkelte statsbudsjett viser en samlet skattelette eller skatteskjerpelse. Dette ble i sin tid latterliggjort av Jens Stoltenberg, som kalte en slik politikk for «voodoo-økonomi», og av finansminister Kristin Halvorsen, som i Dagbladet 22. mars i år kalte dette for «humbug».

Nå har vi altså nok en gang i dette dokumentet fått saken. Skatte- og avgiftsinntektene fra Fastlands-Norge anslås å bli om lag 12,2 milliarder kr, som nettopp nevnt av representanten Syversen, og det er i saldert budsjett for 2006. Tallene viser at skatteinngangen har økt hvert år de fire siste årene, på tross av en betydelig, men målrettet skattelette fram til og med 2005. Det er altså resultatene fra denne skattepolitikken som Regjeringen nå nyter godt av, og det er verken voodoo eller humbug, men en målrettet og god politikk.

Regjeringen argumenterer med at dette skyldes konjunktursituasjonen. Det er jeg heller ikke uenig i, men konjunktursituasjonen har sammenheng med den politikken som føres, og ikke minst den politikken som er ført. Det fikk vi smertelig erfare da vi overtok regjeringsmakten i 2001, med stigende rente og stigende arbeidsledig-

het. Og vi husker at sentralbanksjefen i sin tale i februar 2002, startet med å si at norsk økonomi var i ulage. Det var konjunktursituasjonen som innledet forrige periode. Så har vi sett at en bedre skattepolitikk for næringslivet fører til flere bedriftsetableringer, flere arbeidsplasser, og dermed økt skatteinngang og en bedre konjunktursituasjon. Det er de siste årene et bevis for.

Det er Regjeringen som er ansvarlig for å fastsette rammen for en ansvarlig finanspolitikk. Jeg har i den siste tiden blitt usikker på hvor mye av dette ansvaret Regjeringen faktisk tar inn over seg. Mye tyder på at Regjeringen overlater for mye av konjunkturstyringen til pengepolitikken. Det er bare å vise til at Norges Bank har oppjustert rentebanen/-prognosen to ganger etter valget 2005, og at renten nå er høyere enn det som ble lagt til grunn i renteprognosen som ble presentert i nasjonalbudsjettet for 2006. Regjeringens politikk med en ekspansiv finanspolitikk i kombinasjon med dårlige incentiver til privat sparing, skatteskjerpelser og utilstrekkelige tiltak for å imøtekomme etterspørselen etter arbeidskraft, vil måtte resultere i raskere og større økning i renten enn det som er strengt tatt nødvendig. Høyere rente i Norge enn hos våre handelspartnere slår normalt ut i en sterk krone, noe som svekker konkurransekraften til norske arbeidsplasser og bedrifter, og så er vi over i en uheldig rundgang, som vi har smakt på før.

Derfor har Venstre stått for en annen kurs både i budsjettet for 2006 og i budsjettet for 2007. Jeg er ikke nødvendigvis direkte uenig med finansministeren i at isolert sett betyr kanskje ikke en halv milliard eller én milliard nødvendigvis veldig mye for renten eller presset i økonomien, men signaleffekten og viljen til å justere kursen også framover, gjør det, spesielt om de som faktisk er ansvarlige for utøvelsen av pengepolitikken, sender slike signaler. Det er bare å se på effekten av sentralbanksjef Gjedrems uttalelser i forbindelse med et nettmøte hos Dagens Næringsliv torsdag i forrige uke, der markedsrentene steg kraftig etter at uttalelsene til Gjedrem ble tolket slik at renten kom til å bli økt kraftigere og sterkere. Det er derfor grunn til å utfordre finansministeren til både å vise vilje til ansvar og dermed nødvendig kursendring i den situasjonen vi nå er oppe i, og til å varsle at det blir helt nødvendig med moderate lønnsoppgjør i årene som kommer, om en skal klare å lande konjunkturtoppen på en myk måte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:59:55]: Vi behandler nå en nysaldering med store endringer, store inntektsøkninger, store utgiftsøkninger – men totalt sett en kraftig bedring av statsfinansene.

Som flere av de foregående talerne har vært inne på, er det to poenger jeg også vil gå inn på, og det er skatt og den ekspansive finanspolitikken. Vi er inne i høye internasjonale konjunkturer, og når vi kombinerer det med historisk høye investeringer i olje- og gasssektoren, må det nødvendigvis gi en enestående høy aktivitet i norsk økonomi. Det er da helt naturlig at det gir økte skatteinntekter, noe som sjølsagt ikke er et resultat av Bondevik II-regjeringas skattelette. Det blir for lett når Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre sier i en merknad:

«Dermed har lavere skatt bidratt til mer penger til fellesskapet, og økte muligheter til å bygge ut velferden både i kommunene og nasjonalt.»

Historiske tall viser at sammenhengen er ikke slik. Det er konjunktorene som er mest avgjørende, og fortsatt står det enkle faktum fast at lavere skattesatser sjølsagt også gir lavere skatteinntekter.

Opposisjonen kritiserer Regjeringa for en for ekspansiv finanspolitikk. Regjeringa prioriterer kommunal velferd og samferdselsinvesteringer. Opposisjonen har tydelig og klart sagt at en prioriterer skattelette for den enkelte, slik at privat forbruk og private investeringer kan øke, og en prioriterer også en privatisering på en rekke områder, noe som en mener vil gi en bedre velferdsutvikling for befolkninga totalt.

Opposisjonens forslag i forhold til ekspansiviteten i budsjettet er etter min og Senterpartiets vurdering uten betydning når det gjelder ekspansivitet, og jeg vil understreke: uten betydning. Dersom den har betydning, er det i forhold til 2008, for dersom vi ser på konsekvensen av opposisjonens budsjettforslag nå, som har virkning først i 2008, er deres budsjettforslag langt mer ekspansivt enn Regjeringas budsjettforslag. Dette er også erkjent fra fagøkonomisk hold.

Det som må føres inn i historiebøkene fra statsbudsjettdebatten høsten 2006, er at det i budsjettet for 2007 er ubetydelige forskjeller mellom den tidligere regjeringsalliansen og den nåværende regjering, mens for 2008 er opposisjonens budsjettforslag mer ekspansivt enn Regjeringas forslag.

Alf E. Jakobsen (A) [15:03:23]: Som finnmarking med planer om å dra hjem i morgen og gå på ski har jeg sansen for at denne debatten ikke blir altfor lang. Jeg har forståelse for det. Jeg skal heller ikke lage noen lang debatt med mitt innlegg, men jeg vil likevel fokusere på noen forhold.

Fremskrittspartiet gjør et stort poeng av at det verken er mulig eller nødvendig å finsikte økonomien, slik som det gjøres i Stortinget ved budsjettbehandlingen. Etter min mening må alle forvaltningsnivåer, enten det gjelder kommune, fylkeskommune eller stat, budsjettere ut fra den informasjonen en har på det tidspunktet budsjettforslagene behandles. Det samme må jo gjelde endringer som senere må gjøres ved revideringer, og endringer som kommer i løpet av året.

Jeg kommer selv fra en liten kommune der vi har vært nødt til å leve med usikkerhet og gjøre endringer når vi har faktisk informasjon som sier at dette er nødvendig. Dette gjelder ikke minst der en opererer med anslagsposter og usikkerhet rundt rente- og prisutvikling. På samme måte som staten justerer kommuner og fylkeskommuner kursen underveis for at budsjettet skal bli et effektivt styringsverktøy.

Jeg tror det ville være et dårlig signal dersom staten ikke skulle anse det som nødvendig å finsikte økonomien, slik jeg oppfatter Fremskrittspartiets merknader. Så skjønner jeg – og jeg skjønner det veldig godt – at det er stor forskjell på et statsbudsjett og et lite kommunebud-

sjett. I allfall vet jeg at det er atskillig færre nuller i et kommunebudsjett enn i et statsbudsjett.

Hovedinnvendingen mot Fremskrittspartiets skatte- og avgiftspolitik er at de vil ha endringer i skatte- og avgiftssatsene i samsvar med konjunktursvingningene. Det er vanskelig å forstå at dette kan være til gunst for dem som skal investere og drive næringsvirksomhet i landet. Bedriftene ønsker et stabilt og forutsigbart system.

Inntektene fra skatter og avgifter varierer. Det så vi i siste treårsperiode, fra 2002. Det kan ikke være slik at når det er gode tider i norsk økonomi, skal man på død og liv øke utgiftene eller sette ned skatte- og avgiftssatsene. Tilsvarende vil jo være at når det er dårlige tider, må man øke skatte- og avgiftssatsene eller få ned utgiftene.

Jeg har lyst til å komme inn på et par forhold som Fremskrittspartiet har tatt opp, og det gjelder bompengegjelden. Samferdselsdepartementet har regnet ut at gjelden ved utgangen av 2005 var på 11,4 milliarder kr. Så er det slik av mye av de midlene som kreves inn i bompenger, går direkte til finansiering av prosjekter som ikke er til betaling av gjeld. En avvikling av alle bompengeprojekter vil ikke bare kreve dekning av gjelden, men staten må også ta på seg bompengeselskapenes framtidige forpliktelser.

Det kunne kanskje være interessant å høre om Fremskrittspartiet er for eller imot bomring rundt Oslo. 29 pst. av alle bompenginntektene i 2005 kom fra bomringen rundt Oslo. Og Fremskrittspartiet i Oslo går inn for at Oslo-pakke 3 skal videreføres. Det er altså tidenes største bompengeprojekt.

Så er det slik at prisslappen på de endringsforslagene som Fremskrittspartiet har i innstillingen, er på 15 milliarder kr, og det må en vel på en forsiktig måte kunne si er mer enn «en pølse i slaktetida».

Høyre og Venstre har en merknad der de bl.a. viser til at rentebanen har økt, og hevder at Regjeringen driver en ekspansiv finanspolitikk i kombinasjon med dårlige incentiver til privat sparing. Det er også gjentatt tidligere i debatten av Sanner.

Når det gjelder statsbudsjettet for 2006, ble det anslått til å være om lag nøytralt i forhold til den økonomiske utviklingen. Det var altså ikke ekspansivt. Økningen i renten skyldes simpelthen at det går godt – det går veldig godt – i Norge, samtidig som renten ligger et stykke under nøytralt nivå.

Vi er enig med Norges Bank i at det er uansvarlig å drive ekspansiv pengepolitikk når det er høykonjunktur, og det gjør vi heller ikke.

Når det gjelder påstanden om utilstrekkelige tiltak for å øke arbeidstilbudene, er det kjent at Regjeringen jobber med dette på flere arenaer og tar knapphet på arbeidskraft på alvor. Det kan nevnes, som sikkert er kjent i denne salen, krav til offentlig sektor om også å ansette folk som ikke har full yteevne. Det arbeides med en strategi for innvandring både fra EØS-land og andre land. Det kan også nevnes at velferdsmeldingen har en rekke tiltak for å få folk fra trygd til arbeid.

Gjennom pensjonsreformen gir Regjeringen incentiver for å få pensjonister til å stå lenger i arbeid. Jeg vil gi Regjeringen honnør for at den tar tak i disse tingene.

Arne Sortevik (FrP) [15:09:10]: Her er det en samferdselspolitiker som melder seg på i salderingsdebatten.

Det har gått dårlig med norsk økonomi i mange år nå! Staten har måttet spinke og spare og snu hver eneste krone – særlig har det gått ut over statens veibygging. Gjennom mange år har det vært så smått med kroner i statskassen at det dessverre ikke har vært nok til å finansiere nødvendig bygging av riksveier.

Det er denne pinaktige, trange økonomien med altfor lite penger som har tvunget et flertall i Stortinget – et større flertall med flere partier enn de til enhver tid sittende regjeringspartier – til å skrive ut tvangslån til bilbrukere i enkelte strøk av landet. Ja, så vanskelig har det vært for regjering og stortingsflertall å finansiere statens veier at det ved utgangen av fjoråret, altså i 2005, var 11,6 milliarder kr, som flere har vært inne på, i samlet bompengегjeld for prosjekter som er ferdigstilt og som er igangsatt, og der tvangslån – ofte omtalt som bompenger – er en del av finansieringsgrunnlaget.

Som alle i denne sal vet, og som folk flest også inderlig godt vet, er dette bare delvis riktig. Dessverre er det riktig at bompengегjelden samlet utgjør 11,6 milliarder kr, altså målt ved fjorårets årsskifte. Mange – svært mange – bilbrukere, både privatpersoner og bedrifter, blir minnet om dette ikke bare daglig, men flere ganger om dagen. Hver gang de passerer bomstasjonen, blir de minnet om at de samtidig betaler renter og avdrag på et lån de som låntaker er blitt påtvunget gjennom statlig tvangslån.

Heldigvis er det ikke riktig at staten har dårlig økonomi og har hatt det i mange år. Tvert imot er det nettopp slik at staten er rikere enn noen gang, at rikdommen har strømmet på og nå faktisk fosser inn i statskassen. I et ferskt regneeksempel har professor Øystein Noreng med et sett rimelig realistiske forutsetninger pekt på at fondet ved utgangen av 2030 kan være på 10 000 milliarder kr. Jeg minner om at anslaget ved utgangen av 2007 er på ca. 2 200 milliarder kr.

Dessverre er det riktig at staten ved ulike regjeringer og stort flertall i Stortinget likevel, til tross for den store og økende rikdommen, har grepet til utskriving av tvangslån. Det har ikke vært nødvendig, og det er ikke nødvendig. Etter Fremskrittspartiets mening er det verken nødvendig eller anstendig. Dette har staten hatt råd til å betale, og dette *har* staten råd til å betale – bedre råd enn noen gang! Derfor vil Fremskrittspartiet slette bompengегjelden pr. 31. desember 2005.

I hovedsak er anleggene bygd og tatt i bruk. Samfunnsøkonomi er ingen eksakt vitenskap. Men i Fremskrittspartiet føler vi oss overbevist om at norsk økonomi ikke på noen måte vil gå av hengslene dersom bommene fjernes. I Fremskrittspartiet føler vi oss overbevist om at de daglige tikronene som mange kan slippe å betale på vei til jobb, til kommunesenteret eller for å levere varer, ikke vil føre til kjøpefest og ikke vil føre til over-

oppheting av økonomien. Det eneste «hete» i denne forbindelse er den opphetede debatt det ofte blir når Fremskrittspartiet går imot bruk av bompenger og går inn for å fjerne dem.

Fjerning av bompenger er en del av Fremskrittspartiets helhetlige samferdselspolitikk. Fremover gjør vi ulike grep for at staten faktisk skal kunne finansiere bygging av statens veier fullt og helt. Vi gjør ulike grep for å sikre finansiering utover de tradisjonelle rammene av den nasjonale transportplanen. Vi vil ha investeringsbudsjett som en del av statsbudsjettet, for veier er investering. Vi vil ha infrastrukturfond med øremerket bruk av avkastningen. Vi vil bruke Offentlig Privat Samarbeid – en kjent metode, med gode resultater av to prøveprosjekter som er ferdigstilt. Det eneste alternativ i forhold til Regjeringens egen metode, prosjektfinansiering, er jo faktisk OPS – Offentlig Privat Samarbeid. Regjeringens egen metode er avlivet og avlyst av finansministeren, eller – mon tro – av embetsverket i Finansdepartementet. For det var jo som stortingsrepresentant, og ikke som finansminister, at representanten Halvorsen omtalte en tidligere finansminister omtrent slik: Finansministeren er som en byoriginal med penger som tyter ut av madrassen mens takrennene henger og slenger. «Det var da det og itte nå.»

Bakover rydder Fremskrittspartiet i den bompengebrauken som er gjennomført, og salderingen av årets budsjett er – nettopp – en anledning til å saldere. Derfor fremmer Fremskrittspartiet også et forslag nr. 2. Vi vil ha en gjennomgang av de samferdselsprosjektene som er vedtatt i 2006, og det er ikke småtterier. Det er 10 milliarder kr – 7 milliarder kr mer i bompenger. Vi vil ikke stoppe prosjektene, men vi vil rette opp finansieringen.

En mulig alternativ metode for å slette gjelden på nylig vedtatte prosjekter er at staten rett og slett går inn i låntakers sted, reforhandler lånene og betaler ned over noen år, om det skulle knipe med pengene eller likviditeten.

Jeg har merket meg at Fremskrittspartiet har fått kritikk for at vi ikke foreslår sletting av bompengегjeld i budsjettssammenheng. Angivelig holder vi ikke det vi lover, og angivelig har vi ikke dekning. I dag er det budsjett-saldering, og vi fremmer forslag – med dekning.

Det som regjeringspartiene og delvis også andre opposisjonspartier i november 2005 fremstilte som eksakt vitenskap og med delvis enerett til å definere linjen mellom ansvarlige og uansvarlige budsjetttrammer, fremstår ikke i desember 2006 som like eksakt og like klart definert. Her er det økonomisk handlingsrom.

Fremskrittspartiet avviser at alle ekstra midler skal spares til fremtidige pensjoner. En balansering mellom realplassering/realinvestering i Norge og en finansplassering/finansinvestering i utlandet tar vare på nasjonalformuen, men man kan ha ulikt syn på balansepunktet uten at man derved fremstår som samfunnsøkonomisk uansvarlig.

Fremskrittspartiets syn er at det også er viktig at dagens befolkning i hverdagen skal kunne oppleve en tydelig positiv effekt av at Norge er blitt en rik nasjon. Mange vil etter Fremskrittspartiets syn oppfatte det positivt når bomstasjonene rives og bompengene fjernes. Det er dette

Fremskrittspartiet foreslår i dag, men som resten av Stortinget nok en gang avviser.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:17:19]: Jeg skal ikke forlenge debatten så veldig mye, men jeg vil knytte noen kommentarer til Fremskrittspartiets forslag om å redusere helseforetakenes gjeld til staten med 1 milliard kr.

Faktum er følgende: Stortinget har vedtatt at helseforetakene skal gå i balanse innen utgangen av 2006. Det har Stortinget vedtatt. Det eneste unntaket pr. dags dato er det regionale foretaket Helse Midt-Norge, som har fått en utsettelse på 350 mill. kr, slik at de kan gå 350 mill. kr i underskudd neste år. Andre helseforetak har fått krav på seg om å gå i økonomisk balanse.

Tall som blir innrapportert, viser at helseforetakene i løpet av 2006 styrer mot et underskudd på mellom 1 milliard kr og 1,5 milliarder kr, dvs. at det er langt fram til balansepunktet når det gjelder de regionale helseforetakene. Dette er det også vist til i forbindelse med helse- og omsorgskomiteens behandling av statsbudsjettet.

Helseforetakene har gått med underskudd i lengre tid. Dette er ikke noe som har oppstått nå, det har gått over år – ja, faktisk helt siden helsereformen ble innført. Dette har medført at det er samlet opp betydelig gjeld i de regionale helseforetakene, og man har tært på foretakenes likviditet. Dette gjør at det blir vanskelig for helseforetakene å møte utfordringene i årene framover med den gjeldsbelastningen de har – til staten – i tillegg til at de har måttet ta opp både kassakredittlån og andre lån for å betjene de daglige utgiftene. Dette er et problem og kommer til å bli et stort problem i framtiden. Kassakredittlån er som kjent kostbare lån også for helseforetakene.

Fremskrittspartiet ønsker at helseforetakene skal komme seg på beina, for igjen å kunne bygge opp likviditeten for å møte framtiden også på investeringssiden. Det er behov for betydelige investeringer i helsesektoren. Så lenge man har tynt den likviditeten man har i helseforetakene, blir dette et problem – det har allerede blitt et problem.

Fremskrittspartiet foreslår derfor å slette 1 milliard kr av den gjelden man har til staten. Man snakker ikke om det oppsamlede akkumulerte underskuddet som helseforetakene har hatt – det dekkes ikke gjennom låntaking fra staten, men vi snakker om de investeringslånene der helseforetakene er forpliktet til kun å låne penger av staten, som beløper seg til ca. 9 milliarder kr foreløpig.

Så forslaget dreier seg rett og slett om å bedre situasjonen for foretakene for å kunne møte framtidige investeringer, fordi likviditetssituasjonen er ekstremt skjør hos de regionale helseforetakene.

Heikki Holmås (SV) [15:20:29]: Jeg føler behov for å kommentere en del av de tingene som opposisjonen har sagt her på tampen, før jul.

Både jeg, Jan Tore Sanner og Lars Sponheim burde kunne være enige om at norsk økonomi har mindre påvirkning på både amerikansk og europeisk økonomi enn omvendt. Det er altså slik at i den perioden vi har sittet og styrt, spesielt det siste året, har oljeinntektene gått opp, investeringene i oljesektoren har gått opp, og det skyldes

altså ikke skattelette i oljesektoren. Etterspørselen internasjonalt har gått opp. Meg bekjent skyldes ikke den etterspørselsøkningen lokale skatteletter gitt verken av Jan Tore Sanner eller av Lars Sponheim.

Det er samtidig slik at senkning i skatt kan gi en bedret skatteinntekt isolert sett innenfor et område, men ikke større inntektsøkning enn skatteletten man samtidig har gitt. Derfor er det smart å gjennomføre effektive endringer i skattesystemet som skaper økte inntekter noen steder, og dumt å gjennomføre skatteendringer som ikke fører til en bedret effektivitet i økonomien. For eksempel har den politikken som har vært før når det gjelder deler av omleggingen av boligbeskatningen, ført til at folk investerer mye i bolig i stedet for å investere i små og mellomstore bedrifter, plassere inntektene sine der.

Det representantene for den forrige regjeringskoalisjonen kan ta ansvaret for, er det Statistisk sentralbyrå nettopp offentliggjorde, nemlig at forskjellene mellom rike og fattige økte i løpet av de fire årene da den forrige regjeringen satt med makten. Jeg vil gjerne at de skal komme opp – ikke akkurat nå, president, men kanskje etter jul – og ta ansvar for det på en skikkelig måte. Vi får mange anledninger senere også.

Når det gjelder Fremskrittspartiets bruk av penger, vil jeg si én ting: Det er helt tydelig at skredderøkonomene i Fremskrittspartiets rådgivningsgruppe har gått amok på Fremskrittspartiets filtoft. Det er altså slik at sletting av gjeld er å bruke av den samme formuen som vi ellers ville ha spart opp av oljeinntektene. Det Fremskrittspartiet gjør, er å komme løpende i salderingen og bevilge alle disse pengene, enten som 90-poster eller 70-poster, eller 50-poster i noen sammenhenger. Det er penger som går ut. Man kan gjerne si at man gjennomfører en investering i veisektoren. Men meg bekjent har det aldri vært mulig å regne stamveien mellom Bergen og Oslo som en eiendel som lett kan omsettes på det vanlige private markedet, dersom man senere skulle trenge pengene.

Vi er helt enige om at det er fornuftig å investere i veisektoren. Vi er helt enige om at det er fornuftig å gjøre forskjellige investeringer i samfunnssektoren. Vi har hatt skam nok til å prioritere dette innenfor våre ordinære budsjetter, istedenfor å gjøre det som gjeldsslette i etterkant. For å si det veldig enkelt: Hvorfor er det rettferdig at det akkurat i forbindelse med de veiprojektene som sist ble finansiert med bompenger, er det bilistene skal få skattelette? Hvorfor er det rettferdig? Hvorfor kunne ikke disse pengene i stedet gått ut til folk på andre måter, eller vært brukt til nye veiprojekt andre steder, hvis man synes veiprojekter er så viktige? Er det slik at Fremskrittspartiet i alle sine budsjettforslag fra nå og videre framover vil fullfinansiere og ikke legge opp til bompengefinansiering i det hele tatt? Hvis det er tilfellet, synes jeg det er kjempeflott, for da vil det komme tydelig fram fra Arne Sortevik og de andre i Fremskrittspartiet. Fra bystyret i Bergen kjenner jeg Arne Sortevik som en anstendig mann som brukte pengene på en ordentlig måte. Men nå kommer han som – i disse juletidene ville det være rimelig å si – julenisse og deler ut penger til bilister på enkelte steder i landet der det i dag tilfeldigvis er en bompengestasjon.

(Holmås)

Det tilsvarende gjelder den gjeldsletten som gis til noen norske sykehus. Er det rettferdig at det er akkurat de sykehusene som har opparbeidet seg gjeld, som skal få den gjeldsletten som det legges opp til her? Ville det ikke være rimelig å gjennomføre det som overføringer til sykehussektoren, istedenfor å foreta gjeldsletting nå?

Jeg er helt sikkert sist inntegnede taler, og da benytter jeg anledningen til å si at dette var en liten oppsummering i forhold til opposisjonens innspill her. Debatten om hva som er voodoo-økonomi og ikke voodoo-økonomi, hva som er voodoo-skattelette eller ikke, vil helt sikkert komme til å fortsette i årene som kommer, selv om det blir spennende å se hvor lenge Jan Tore Sanner og de andre representantene for de borgerlige partiene vil si at økningen i norsk økonomi skyldes akkurat deres skattelettelser og ikke endringer bl.a. i verdensøkonomien. Jeg synes det er fascinerende at vi nettopp i det året vi har satt opp skattene for å prioritere fellesskapet, ser at veksten i skatteinntektene er høyest.

Presidenten: Presidenten er veldig i tvil, men finn å kunne godkjenne bruken av ordet «julenisse» som eit parlamentarisk uttrykk i dag.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Jan Tore Sanner (H) [15:27:14]: På en dag som denne vil jeg kanskje starte med å peke på hva vi kan være enige om. Det er åpenbart at vi er enige om at de internasjonale konjunktorene er viktige for den økonomiske utviklingen i Norge. Vi er åpenbart også enige om – og det synes jeg er interessant – at hvilke skattelettelser man gir, er viktig i forhold til virkningene på økonomien. Det synes jeg var et interessant bidrag fra Heikki Holmås til en debatt som helt sikkert ikke kommer til å bli avsluttet i dag.

La meg dernest si at jeg er litt overrasket over at Sosialistisk Venstreparti tillegger finanspolitikken så liten betydning for den økonomiske utviklingen i Norge. Når man forsøker å argumentere mot sammenhengen mellom skattelettelser og mer penger til fellesskapet, viser man til internasjonale konjunkturer og pengepolitikken, mens man nærmest avskriver finanspolitikken virkning og betydning for den økonomiske utviklingen i Norge. Her er det selvsagt et samspill mellom finanspolitikk, pengepolitikk og lønnspolitikk, hvor de internasjonale konjunktorene spiller inn. Vårt poeng er imidlertid at de skattelettelsene som vår regjering gav, bidrog til å legge til rette for nye arbeidsplasser og nye bedrifter, og det har vært med på å øke veksten i norsk økonomi. Så kan man selvsagt ha en diskusjon om hvor stor betydning det har, men at det er en sammenheng mellom vekstskapende skattelettelser som øker arbeidstilbudet, og som bidrar til flere lønnsomme bedrifter og vekst i økonomien, trodde jeg ikke det var veldig stor uenighet om.

Til slutt: Jeg la merke til at Lundteigen foretok noen kjøkkenbordanalyser av opposisjonspartiernes alternative budsjetter. La meg bare legge til at hvis man skal vurdere

vårt alternative budsjett i forhold til den økonomiske situasjonen i 2007, må man se på hele budsjettet og hvordan det virker. Vi legger opp til å bruke mindre penger fra Pensjonsfondet. Men kanskje enda viktigere er det at vi har et omfattende program for å øke arbeidstilbudet, som er den største flaskehalsen i norsk økonomi i dag, og som vil bli forsterket til neste år. Der har vi svar i forhold til å stimulere folk til å arbeide mer, bl.a. gjennom moderate skattelettelser, stimulere folk til å arbeide lenger og stimulere til arbeidsinnvandring. I tillegg har vi forslag om å stimulere til privat sparing, noe som faktisk vil være med på å dempe veksten i det private forbruket. Det trodde jeg faktisk Senterpartiet var enig i. Det er et av våre forslag for å dempe presset i norsk økonomi, i tillegg til at vi også åpner for større bruk av private leverandører innenfor flere sektorer. Det vil også være med på å dempe presset i økonomien til forskjell fra en politikk hvor man nesten utelukkende skal bruke offentlig sektor.

Lars Sponheim (V) [15:30:35]: Vi trodde alle at det skulle bli en myk landing også i denne debatten, men representanten Holmås klarte å dra opp temperaturen på slutten. Det slo meg da jeg så Heikki Holmås på talerstolen, at her står en mann som gjerne skulle holdt nyttårstalen, og vi fikk et lite utdrag – om ikke av den som holdes på nyttårsaften, så iallfall den som holdes på 1. nyttårsdag. Jeg har behov for å kommentere noen forhold.

Jeg har ikke hørt andre representanter som har sagt noe annet enn at en vesentlig del av de økte skatteinntektene Norge har fått, kommer av konjunkturer, og at det går bra. Veldig mye av de gode tider i Norge er import av gode tider utenifra, men det er også særnorske gode tider oppi dette.

Det så vi f.eks. i den forrige debatten, hvor det ble sagt fra talere fra partier som utgjør den sittende regjeringens parlamentariske grunnlag her i salen, at det har vært rekordstor vekst i de små bedriftene, tradisjonelle bedrifter og utradisjonelle bedrifter, basert på vår innenlandske økonomi når det gjelder sysselsetting. Det er et eksempel på at her er det også nasjonalt skapte gode tider, og det er kjempebra. Men det illustrerer også at en målrettet politikk over mange år for å skape grunnlag for det, de rekordmange bedrifter som etableres, er et resultat av dette.

Summen av alt dette gir selvsagt økte skatteinntekter. Det har altså vært mulig samtidig som skattesatsene har gått ned, ikke minst som en konsekvens av skattereformen, som den sittende regjering, også SV, er med og gjennomfører i 2006, selv om de var imot da skattereformen ble behandlet her i salen, hvor hele prinsippet har vært lavere skattesatser og bredere skattegrunnlag. Summen av dette har gitt – det er dokumentert i dag, og det er det mulig å si – høyere skatteinntekter for Norge. I alle fall har det vært mulig å treffe med lavere skattesatser i kombinasjon med gode konjunkturer på en sann måte at det er mulig å øke skatteinntektene samtidig som skattesatsene er satt ned. Det er så godt dokumentert i den nysalderingen som foreligger, at jeg ikke kan forstå at det kan være mulig å ikke se det. Så får man da tro hvordan vektingen

mellom de ulike årsakene måtte være. Det får vi dessverre aldri helt svar på.

Så reiser representanten Heikki Holmås en helt ny debatt, nemlig om lønnsforskjeller. Til det er å si at i en periode hvor reallønnsveksten er så formidabel som den har vært de siste årene, blir det dessverre slik at strekket i feltet blir større enn det vil være i dårligere tider. Det er slik at de som har det bra og jobber i sektorer med stor lønns- evne, evner å ta ut en stor lønnsøkning i en slik periode, og de som ikke gjør det, eller kanskje ikke har hatt arbeid, evner ikke å være med på dette. Det blir en utfordring for alle. Men jeg tror at det svaret, å gå over i dårligere tider, med økt arbeidsledighet og dårligere tider for bedriftene, er ikke noe godt svar. Det må være å jobbe med hvordan vi kan klare å få til en god inntektsutjamning.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:33:51]: Jeg har bare behov for å gi en kort saksopplysning til representanten Heikki Holmås. At innretningen på vårt forslag når det gjelder de regionale helseforetakene, er slik som det framgår av forslaget, er fordi samtlige regionale foretak har gjeld til staten. Det er de som har akkumulert underskudd, som ville kommet i den situasjonen som Heikki Holmås tok i sitt eksempel. Forslaget er nemlig innrettet slik at alle de regionale foretakene vil nyte godt av dette, slik at også de som har skjøttet sitt bo på en skikkelig måte, ikke kommer i skvis.

Inge Lønning (H) [15:34:40]: Jeg bad om ordet til en kort bemerkning til representanten Nesviks forrige innlegg.

Jeg tror ikke under noen omstendighet at Fremskrittspartiets forslag om en delvis gjeldssletting for helseforetakene er noe adekvat svar på de problemene norsk helseøkonomi sliter med. Så jeg tror ikke at det under noen omstendighet ville ha vært aktuelt å stemme for et slikt forslag.

Men jeg la merke til at representanten Nesvik la inn en premiss som forutsatte at det resultatkravet Stortinget har lagt til grunn for virksomheten ved helseforetakene i inneværende år, ikke kommer til å bli innfridd. Derfor finner jeg det nødvendig å vise til at det pr. i dag – siste møtedag i Stortinget i dette år – ikke er kommet noen beskjed fra den ansvarlige statsråd eller fra Regjeringen om at de forutsetninger Stortinget har lagt til grunn, ikke vil bli innfridd. Derfor ville det etter mitt skjønn være urimelig om Stortinget skulle legge en annen premiss til grunn for hvorledes man forholder seg til helseforetakenes økonomi. Når Regjeringen ikke har meldt at det er nødvendig å fravike eller foreta seg noe annet enn det Stortinget har forutsatt, så regner jeg med at det betyr at Stortingets forutsetninger kommer til å bli innfridd.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 17.

(Votering, sjå side 1651)

Thorbjørn Jagland gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering i sakene nr. 1–17, minus sak nr. 5.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Med virkning fra 1. oktober 2006 fastsettes lønnen for Høyesteretts medlemmer slik:

Høyesterettsjustitiarius	kr 1 115 000 pr. år
Høyesterettsdommere	kr 1 015 000 pr. år

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 19 (2005-2006) – om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2005, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget ber Regjeringen øke ressursene til opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland, og utarbeide en bred strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen i Hviterussland. En slik strategi bør legge stor vekt på møteplasser, informasjonsspredning, beskyttelse og assistanse til ofre, alternativ kultur, og støtte til regional presse.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
305		Lotteri- og stiftelsestilsynet	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 55 463 000 til kr 56 863 000	1 400 000
(NY)	21	Spesielle driftsutgifter, b e v i l g e s med	2 300 000
315		Frivillighetsformål	
	70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, n e d s e t t e s med .... fra kr 173 715 000 til kr 164 215 000	9 500 000
323		Musikkformål	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 125 889 000 til kr 126 209 000	320 000
	78	Ymse faste tiltak, n e d s e t t e s med	320 000
		fra kr 48 088 000 til kr 47 768 000	
324		Teater- og operaformål	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 94 470 000 til kr 101 626 000	7 156 000
325		Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	
	21	Spesielle driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 5 527 000 til kr 28 527 000	23 000 000
326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 325 667 000 til kr 328 131 000	2 464 000
	21	Spesielle driftsutgifter, n e d s e t t e s med	2 688 000
		fra kr 9 235 000 til kr 6 547 000	
334		Film- og medieformål	
	71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 23 190 000 til kr 27 190 000	4 000 000
	78	Ymse faste tiltak, n e d s e t t e s med	4 000 000
		fra kr 30 387 000 til kr 26 387 000	
335		Pressestøtte	
	71	Produksjonstilskudd, f o r h ø y e s med ..... fra kr 251 767 000 til kr 252 780 000	1 013 000
	76	Tilskudd til ymse publikasjoner, n e d s e t t e s med	1 013 000
		fra kr 9 577 000 til kr 8 564 000	
I n n t e k t e r			
3305		Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	
	3	Refusjon, f o r h ø y e s med ..... fra kr 9 940 000 til kr 10 940 000	1 000 000
	4	Avgift, gebyr-stiftelser, f o r h ø y e s med	1 102 000
		fra kr 900 000 til kr 2 002 000	
(NY)	6	Inntekter til arbeid mot spilleavhengighet, b e v i l g e s med	2 300 000
3324		Teater- og operaformål	
	1	Inntekter ved Riksteatret, f o r h ø y e s med ..... fra kr 8 844 000 til kr 16 000 000	7 156 000
3325		Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	
	2	Inntekter ved oppdrag, f o r h ø y e s med ..... fra kr 5 527 000 til kr 28 527 000	23 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
3326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	
	1	Ymse inntekter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 4 674 000 til kr 7 138 000	2 464 000
	2	Inntekter ved oppdrag, n e d s e t t e s med ..... fra kr 9 235 000 til kr 6 547 000	2 688 000

II

Tilføyelse av stikkord

Stortinget samtykker i at stikkordet *kan overføres* tilføyes bevilgningen under kap. 335 Pressestøtte post 72 Kompensasjon for portoutgifter, i statsbudsjettet for 2006.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
310		Tilskudd til trossamfunn m.m. og private kirkebygg	
(NY)	75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i> , b e v i l g e s med	9 400 000
342		Nidaros domkirke m.m.	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 38 995 000 til kr 43 495 000	4 500 000
I n n t e k t e r			
3342		Nidaros domkirke m.m.	
	1	Ymse inntekter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 8 403 000 til kr 12 403 000	4 000 000
	4	Leieinntekter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 2 028 000 til kr 2 528 000	500 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 15. desember 2006:

«Stortinget ber Regjeringen om å innføre et forbud mot visning av reklame i forbindelse med filmer for barn fra 7 år og nedover.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 88 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.45.27)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 15. desember 2006:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Medietilsynet får hjemmel i forskrift til å kunne gripe inn og forby visning av filmer som strider mot film- og videogramlovens § 13a eller straffelovens § 204 og § 382.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 98 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.45.52)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Trine Skei Grande satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om skattefradrag for gaver gitt til utbygging og utbedring av lokale og regionale kulturbygg.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede forslag til ny finansieringsmodell for lokale og regionale kulturbygg, med sikte på å fremme en sak om dette.»

Det vil bli votert alternativt mellom disse forslagene og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:72 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunn Berit Gjerde, Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny finansieringsmodell for kulturbygg i Norge – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 56 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.36)

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2006 vert det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
800		Barne- og likestillingsdepartementet (jf. kap. 3800)	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med ..... frå kr 80 295 000 til kr 87 049 000	6 754 000
	21	Spesielle driftsutgifter, v e r t a u k a med ..... frå kr 5 142 000 til kr 6 191 000	1 049 000
840		Krisetiltak	
	60	Tilskot til krisesenter, <i>overslagsløyving</i> , v e r t a u k a med ..... frå kr 117 431 000 til kr 119 737 000	2 306 000
	61	Tilskot til incestsenter, <i>overslagsløyving</i> , v e r t a u k a med ..... frå kr 29 226 000 til kr 40 314 000	11 088 000
842		Familievern (jf. kap. 3842)	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under post 70</i> , v e r t a u k a med ..... frå kr 155 350 000 til kr 157 050 000	1 700 000
844		Kontantstønad	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 846 post 50</i> , v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 1 243 000 til kr 865 000	378 000
	70	Tilskot, <i>overslagsløyving</i> , v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 2 347 500 000 til kr 2 290 000 000	57 500 000
845		Barnetrygd	
	70	Tilskot, v e r t a u k a med ..... frå kr 14 310 000 000 til kr 14 350 000 000	40 000 000
846		Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid o.a.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttast under post 50</i> , v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 8 707 000 til kr 6 485 000	2 222 000
852		Adopsjonsstønad	
	70	Tilskot til foreldre som adopterer barn frå utlandet, <i>overslagsløyving</i> , v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 26 456 000 til kr 20 256 000	6 200 000
854		Tiltak i barne – og ungdomsvernet (jf. kap. 3854)	
	1	Driftsutgifter – Fylkesnemndene for sosiale saker, v e r t a u k a med ..... frå kr 95 008 000 til kr 101 108 000	6 100 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 830 post 21</i> , v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 34 145 000 til kr 26 845 000	7 300 000
	64	Tilskot ved busetjing av einslege mindreårige asylsøklarar og flyktningar, <i>overslagsløyving</i> , v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 134 745 000 til kr 103 000 000	31 745 000
	65	Refusjon av kommunale utgifter til tiltak i barnevernet knytt til einslege mindreårige asylsøklarar og flyktningar, <i>overslagsløyving</i> , v e r t a u k a med ..... frå kr 120 022 000 til kr 163 644 000	43 622 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	71	Utvikling og opplysningsarbeid o.a., <i>kan nyttast under post 50,</i> vert redusert med	1 294 000
		frå kr 45 060 000 til kr 43 766 000	
855		Statleg forvaltning av barnevernet (jf. kap. 3855)	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under post 22,</i> vert auka med	301 800 000
		frå kr 2 123 094 000 til kr 2 424 894 000	
	22	Kjøp av private barneverntenester, <i>kan nyttast under post 1,</i> vert auka med	65 70 0000
		frå kr 1 349 237 000 til kr 1 414 937 000	
	45	Større kjøp av utstyr og vedlikehald, <i>kan overførast,</i> vert redusert med	32 100 000
		frå kr 58 035 000 til kr 25 935 000	
857		Barne- og ungdomstiltak	
	71	Utviklingsarbeid, <i>kan nyttast under post 50,</i> vert redusert med	250 000
		frå kr 6 120 000 til kr 5 870 000	
	73	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn, <i>kan overførast,</i> vert redusert med	1 000 000
		frå kr 41 364 000 til kr 40 364 000	
	79	Tilskot til internasjonalt ungdomssamarbeid o.a., <i>kan overførast,</i> vert redusert med	800 000
		frå kr 30 612 000 til kr 29 812 000	
858		Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (jf. kap. 3858)	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 855 post 1,</i> vert redusert med	1 700 000
		frå kr 123 407 000 til kr 121 707 000	
865		Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid	
	21	Spesielle driftsutgifter, forskning, utviklings- og opplysningsarbeid, vert redusert med	2 312 000
		frå kr 7 702 000 til kr 5 390 000	
2530		Fødselspengar og adopsjonspengar	
	70	Fødselspengar til yrkesaktive, <i>overslagsløyving,</i> vert auka med	185 000 000
		frå kr 9 490 000 000 til kr 9 675 000 000	
	73	Adopsjonspengar, <i>overslagsløyving,</i> vert redusert med	15 000 000
		frå kr 140 000 000 til kr 125 000 000	
I n n t e k t e r			
3854		Tiltak i barne- og ungdomsvernet (jf. kap. 854)	
	1	Diverse inntekter, vert redusert med	1 200 000
		frå kr 1 200 000 til kr 0	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, vert redusert med	2 500 000
		frå kr 12 800 000 til kr 10 300 000	
3855		Statleg forvaltning av barnevernet (jf. kap. 855)	
	1	Diverse inntekter, vert løyva med	47 000 000
	2	Barnetrygd, vert løyva med	3 700 000
	3	Refusjon for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, vert løyva med ..	51 000 000
	60	Kommunale egenandeler, vert auka med	33 678 000
		frå kr 609 577 000 til kr 643 255 000	

V o t e r i n g :

Votering i sak nr. 12

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
1800		Olje- og energidepartementet (jf. kap. 4800)	
	22	Beredskapslagre for drivstoff, <i>kan overføres,</i> økes med	3 500 000
		fra kr 18 000 000 til kr 21 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
1810		Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, ø k e s med</i> ..... fra kr 67 067 000 til kr 87 567 000	20 500 000
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	
	1	Driftsutgifter, ø k e s med fra kr 268 433 000 til kr 268 733 000.....	300 000
1825		Omlegging av energibruk og energiproduksjon	
	70	Tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger, <i>kan overføres, ø k e s med</i> ..... fra kr 46 000 000 til kr 71 000 000	25 000 000
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)	
	30	Investeringer, ø k e s m e d ..... fra kr 22 300 000 000 til kr 22 400 000 000	100 000 000
I n n t e k t e r			
4800		Olje- og energidepartementet (jf. kap. 1800)	
	2	Forskjellige inntekter, r e d u s e r e s med ..... fra kr 1 080 000 000 til kr 0	1 080 000 000
4810		Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)	
	2	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, ø k e s med ..... fra kr 34 000 000 til kr 54 500 000	20 500 000
4820		Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)	
	1	Gebyr- og avgiftsinntekter, ø k e s med ..... fra kr 29 800 000 til kr 30 100 000	300 000
4860		Statnett SF	
	70	Garantiprovisjon, r e d u s e r e s med ..... fra kr 5 800 000 til kr 5 000 000	800 000
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	
	24	Driftsresultat, ø k e s med ..... fra kr 128 100 000 000 til kr 128 200 000 000	100 000 000
		Spesifikasjon:	
		Driftsinntekter	181 800 000 000
		Driftsutgifter	-30 100 000 000
		Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 600 000 000
		Avskrivninger	-14 900 000 000
		Renter av statens kapital	-7 000 000 000
			128 200 000 000
	50	(Ny) Overføring fra Statens petroleumsforsikringsfond, b e v i l g e s med ..... fra kr 6 700 000 000 til kr 7 000 000 000	1 500 000 000
	80	Renter av statens kapital, ø k e s med ..... fra kr 6 700 000 000 til kr 7 000 000 000	300 000 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
1400		Miljøverndepartementet (jf. kap. 4400)	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 166 470 000 til kr 170 370 000	3 900 000
	21	Spesielle driftsutgifter, r e d u s e r e s med ..... fra kr 43 588 000 til kr 42 127 000	1 461 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1426		Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426)	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 69 922 000 til kr 71 547 000	1 625 000
1427		Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 4427)	
	21	Spesielle driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 65 132 000 til kr 67 860 000	2 728 000
	34	Statlige erverv, nasjonalparker, f o r h ø y e s med ..... fra kr 5 100 000 til kr 14 100 000	9 000 000
1441		Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	
	73	Tilskudd til biloppsamlingssystemet, r e d u s e r e s med ..... fra kr 154 455 000 til kr 139 455 000	15 000 000
1465		Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk	
	21	Betaling for statsoppdraget, f o r h ø y e s med ..... fra kr 350 788 000 til kr 353 788 000	3 000 000
1471		Norsk Polarinstitut (jf. kap. 4471)	
	21	Spesielle driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 50 665 000 til kr 62 665 000	12 000 000
2465		Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, r e d u s e r e s med ..... fra kr 12 000 000 til 9 000 000	3 000 000
I n n t e k t e r			
4400		Miljøverndepartementet (jf. kap. 1400)	
	2	Ymse inntekter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 96 000 til kr 3 996 000	3 900 000
	21	Oppdragsinntekter, r e d u s e r e s med ..... fra kr 761 000 til kr 0	761 000
4427		Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 1427)	
	9	Internasjonale oppdrag, f o r h ø y e s med ..... fra kr 1 953 000 til kr 4 681 000	2 728 000
4441		Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 1441)	
	8	Inntekter fra salg av bilvrak, r e d u s e r e s med ..... fra kr 94 249 000 til kr 79 249 000	15 000 000
4471		Norsk Polarinstitut (jf. kap. 1471)	
(NY)	21	Inntekter, Antarktis, b e v i l g e s med ..... fra kr 12 000 000 til 9 000 000	12 000 000

II

Stortinget samtykker i at rammen for nye tilsagn utover bevilgningen for 2006 blir økt med 700 000 kroner fra 85 300 000 kroner til 86 000 000 kroner under kap. 1400 Miljøverndepartementet post 78 Miljøtiltak til nikkelverkene på Kola.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget gir samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 87/2006 av 7. juli 2006 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle systemet blir benyttet til hvitvasking og finansiering av terrorisme.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten har Gjermund Hagesæter satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I

I Stortingets skattevedtak for 2006, kapittel VIII Merverdiavgift for budsjetterminen 2006, gjøres følgende endringer:

Ny § 3 skal lyde:

Fra 1. november 2006 skal det betales 12,5 pst. avgift etter bestemmelsene i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift for:

c) elektrisk kraft.

Nåværende § 3 blir ny § 4.

Nåværende § 4 blir ny § 5.

II

I Stortingets skattevedtak for 2006 om forbruksavgift på elektrisk kraft gjøres følgende endring:

§ 1 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Fra 1. november 2006 skal det ikke betales avgift til statskassen pr. kWh på elektrisk kraft som leveres her i landet.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:3 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen, Robert Eriksson og Gjermund Hagesæter om å halvere merverdiavgift på strøm og fjern elektrisitetsavgift – blir ikke vedteke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 82 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.49)

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Under debatten har Lars Sponheim satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding, senest innen utgangen av vårsesjonen 2007, med en samlet strategi for å sikre små og mellomstore bedrifter bedre rammebetingelser. Denne strategien

må sikre norske små og mellomstore bedrifter minst like gode rammebetingelser som tilsvarende bedrifter har i land det er naturlig å sammenligne seg med, og bør omfatte bl.a. skatter og avgifter, forenkling, forskning og utvikling (FoU), tilgang på arbeidskraft, prosedyrer for offentlige innkjøp, tiltak for kompetanseheving, øvrig virkemiddelapparat mv.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:7 (2006-2007) – forslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Petter Løvik og Torbjørn Hansen om en samlet strategi med konkrete tiltak for å sikre rammebetingelsene for små og mellomstore bedrifter – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 56 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.49.39)

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Under debatten har Ulf Leirstein satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
1323		Bompengeprosjekter – overslagsbevilgning	
	70 (NY)	Sletting av bompengeselskapenes gjeld på veiprojekter pr. 31. desember 2006, kan overføres, bevilges med	11 600 000 000
3732		Regionale helseforetak (jf. kap. 732)	
	90	Avdrag på investeringslån, forhøyes med	1 000 000 000
5521		Merverdiavgift	
	70	Avgift, økes med	5 765 000 000
5541		Avgift på elektrisk kraft	
	70	Forbruksavgift, reduseres med	1 334 000 000
5800		Statens petroleumsfond (jf. kap. 2800)	
	50	Overføring fra fondet, forhøyes med	664 700 000
5999		Statslånemidler	
	90	Overføring fra fondet, forhøyes med	5 450 000 000»

Det er en korleksjon i forslaget. Datoen i kap. 1323, post 70, skal være 31. desember 2005.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om bompengefinansierte prosjekter vedtatt av Stortinget i 2006, samt ev. ny bompengegjeld opptatt i 2006 for andre bompengefinansierte prosjekter. Prosjektene har ulikt innhold i form av vei- og kollektivtiltak og har

ulik fremdrift. Saken skal gi grunnlag for vedtak om statlig gjeldsovertakelse og gjeldssletting for veiprojektene. Stortinget ber Regjeringen vurdere alternativ løsning der staten trer inn som debitor i bompengeselskapenes gjeld pr. 31. desember 2006, og derved overtar den fastlagte nedbetalingen på vegne av trafikantene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet – med den foretatte rettelse i forslag nr. 1 – ble med 84 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.50.16)

Robert Eriksson (FrP) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da skal det være 23 stemmer for forslagene og 83 stemmer mot.

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
24		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3024)	
	1	Driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 42 480 000 til kr 41 280 000	1 200 000
	21	Spesielle driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 6 544 000 til kr 7 744 000	1 200 000
571		Rammetilskudd til kommuner (jf. kap. 3571)	
	60	Innbyggertilskudd, forhøyes med ..... fra kr 30 925 000 000 til kr 30 990 000 000	65 000 000
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner (jf. kap. 3572)	
	60	Innbyggertilskudd, forhøyes med ..... fra kr 11 131 994 000 til kr 11 156 994 000	25 000 000
1600		Finansdepartementet (jf. kap. 4600)	
	1	Driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 240 065 000 til kr 229 065 000	11 000 000
1610		Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 4610)	
	1	Driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 1 036 500 000 til kr 1 033 450 000	3 050 000
1618		Skatteetaten (jf. kap. 4618)	
	21	Spesielle driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 114 000 000 til kr 104 000 000	10 000 000
1631		Senter for statlig økonomistyring (jf. kap. 4631)	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 214 200 000 til kr 230 700 000	16 500 000
1632		Kompensasjon for merverdiavgift	
	72	Tilskudd til private og ideelle virksomheter, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 915 000 000 til kr 1 115 000 000	200 000 000
1650		Statsgjeld, renter m.m.	
	89	Renter og provisjon m.m. på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 18 099 638 000 til kr 25 936 638 000	7 837 000 000
1651		Statsgjeld, avdrag og innløsning	
	98	Avdrag på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 328 243 000 til kr 103 778 243 000	103 450 000 000
2309		Tilfeldige utgifter	
	1	Driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 6 078 972 000 til kr 49 861 000	6 029 111 000
2315		Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet	
	1	Driftsutgifter, f o r h ø y e s med ..... fra kr -13 790 000 til kr 0	13 790 000
2800		Statens pensjonsfond – Utland (jf. kap. 5800)	
	50	Overføring til fondet, f o r h ø y e s med ..... fra kr 327 939 000 000 til kr 357 919 000 000	29 980 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
I n n t e k t e r			
3571		Tilbakeføring av forskudd (jf. kap. 571)	
(NY)	90	Tilbakeføring av forskudd, bevilges med	85 301 000
4602		Kredittilsynet (jf. kap. 1602)	
	1	Bidrag fra tilsynsenhetene, f o r h ø y e s med	3 500 000
		fra kr 165 200 000 til kr 168 700 000	
4610		Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 1610)	
	1	Ekspedisjonsgebyr, n e d s e t t e s med	1 500 000
		fra kr 8 000 000 til kr 6 500 000	
	3	Refunderte pante- og tinglysingsgebyrer, f o r h ø y e s med	1 100 000
		fra kr 1 000 000 til kr 2 100 000	
	11	Gebyr på kredittdeklarasjoner, f o r h ø y e s med	5 000 000
		fra kr 250 000 000 til kr 255 000 000	
4618		Skatteetaten (jf. kap. 1618)	
	1	Refunderte utleggs- og tinglysingsgebyr, n e d s e t t e s med	6 700 000
		fra kr 36 700 000 til kr 30 000 000	
	5	Gebyr for utleggsforretninger, n e d s e t t e s med	4 000 000
		fra kr 26 000 000 til kr 22 000 000	
4631		Senter for statlig økonomistyring (jf. kap. 1631)	
	1	Økonomitjenester, f o r h ø y e s med	6 900 000
		fra kr 16 400 000 til kr 23 300 000	
	2	Andre inntekter, f o r h ø y e s med	8 000 000
		fra kr 4 000 000 til kr 12 000 000	
4634		Statens innkrevingsentral (jf. kap. 1634)	
	81	Bøter, inndragninger, f o r h ø y e s med	170 000 000
		fra kr 1 120 000 000 til kr 1 290 000 000	
	84	Gebyr ved for sent innsendt regnskap m.m., n e d s e t t e s med	20 000 000
		fra kr 125 000 000 til kr 105 000 000	
	85	Misligholdte lån i Statens lånekasse for utdanning, f o r h ø y e s med	25 000 000
		fra kr 125 000 000 til kr 150 000 000	
4651		Tilbakeføring av kapital	
(NY)	50	Avregning over-/underkurs, b e v i l g e s med	7 511 000 000
(NY)	95	Tilbakeføring av kapital, b e v i l g e s med	96 235 000 000
5309		Tilfeldige inntekter	
	29	Ymse, f o r h ø y e s med	64 681 000
		fra kr 137 727 000 til kr 202 408 000	
5341		Avdrag på utestående fordringer	
	91	Alminnelige fordringer, n e d s e t t e s med	6 071 000
		fra kr 11 322 000 til kr 5 251 000	
(NY)	95	Avdrag på lån til Jugoslavia, b e v i l g e s med	3 200 000
5501		Skatter på formue og inntekt	
	70	Toppskatt mv., f o r h ø y e s med	2 460 000 000
		fra kr 15 940 000 000 til kr 18 400 000 000	
	72	Felleskatt, n e d s e t t e s med	1 309 000 000
		fra kr 117 709 000 000 til kr 116 400 000 000	
5506		Avgift av arv og gaver	
	70	Avgift, f o r h ø y e s med	119 000 000
		fra kr 1 771 000 000 til kr 1 890 000 000	
5507		Skatt og avgift på utvinning av petroleum	
	71	Ordinær skatt på formue og inntekt, f o r h ø y e s med	6 600 000 000
		fra kr 71 500 000 000 til kr 78 100 000 000	
	72	Særskatt på oljeinntekter, f o r h ø y e s med	13 000 000 000
		fra kr 120 500 000 000 til kr 133 500 000 000	
(NY)	73	Produksjonsavgift, b e v i l g e s med	41 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	74	Arealavgift mv., f o r h ø y e s med ..... fra kr 500 000 000 til kr 2 300 000 000	1 800 000 000
5508		Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen	
	70	Avgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 3 600 000 000 til kr 3 400 000 000	200 000 000
5511		Tollinntekter	
	70	Toll, f o r h ø y e s med ..... fra kr 1 716 000 000 til kr 1 735 000 000	19 000 000
	71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 68 000 000 til kr 117 000 000	49 000 000
5521		Merverdiavgift	
	70	Avgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 157 505 000 000 til kr 164 500 000 000	6 995 000 000
5526		Avgift på alkohol	
	70	Produktavgift på alkoholholdige drikkevarer, f o r h ø y e s med ..... fra kr 9 618 000 000 til kr 9 679 000 000	61 000 000
5531		Avgift på tobakkvarer	
	70	Avgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 7 151 000 000 til kr 6 590 000 000	561 000 000
5536		Avgift på motorvogner m.m.	
	71	Engangsgift på motorvogner m.m., f o r h ø y e s med ..... fra kr 17 257 000 000 til kr 19 370 000 000	2 113 000 000
	72	Årsavgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 7 758 000 000 til kr 7 711 000 000	47 000 000
	73	Vektårsavgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 353 000 000 til kr 373 000 000	20 000 000
	75	Omregistreringsavgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 2 045 000 000 til kr 2 015 000 000	30 000 000
	76	Avgift på bensin, n e d s e t t e s med ..... fra kr 9 088 000 000 til kr 8 471 000 000	617 000 000
	77	Avgift på mineralolje til framdrift av motorvogn (autodieselavgift), f o r h ø y e s med ..... fra kr 5 344 000 000 til kr 5 776 000 000	432 000 000
5537		Avgifter på båter mv.	
	71	Avgift på båtmotorer, f o r h ø y e s med ..... fra kr 310 000 000 til kr 326 000 000	16 000 000
5541		Avgift på elektrisk kraft	
	70	Forbruksavgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 6 327 000 000 til kr 6 228 000 000	99 000 000
5542		Avgift på mineralolje mv.	
	70	Avgift på mineralolje, f o r h ø y e s med ..... fra kr 602 000 000 til kr 662 000 000	60 000 000
	71	Avgift på smøreolje, n e d s e t t e s med ..... fra kr 93 000 000 til kr 91 000 000	2 000 000
5543		Miljøavgift på mineralske produkter mv.	
	70	CO ₂ -avgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 4 269 000 000 til kr 4 334 000 000	65 000 000
	71	Svovelavgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 97 000 000 til kr 108 000 000	11 000 000
5545		Miljøavgifter i landbruket	
	71	Miljøavgift, plantevernmidler, nedsettes med ..... fra 75 000 000 til kr 61 000 000	14 000 000
5546		Avgift på sluttbehandling av avfall	
	70	Avgift på sluttbehandling av avfall, f o r h ø y e s med ..... fra kr 467 000 000 til kr 580 000 000	113 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
5547		Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier	
	70	Trikløreten (TRI), f o r h ø y e s med ..... fra kr 2 000 000 til kr 3 000 000	1 000 000
	71	Tetrakløreten (PER), f o r h ø y e s med ..... fra kr 2 000 000 til kr 4 000 000	2 000 000
5548		Miljøavgift på klimagasser	
	70	Hydrofluorkarbon (HFK) og Perfluorkarbon (PFK), f o r h ø y e s med ..... fra kr 147 000 000 til kr 187 000 000	40 000 000
5555		Sjokolade- og sukkervareavgift	
	70	Avgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 1 113 000 000 til kr 1 057 000 000	56 000 000
5556		Avgift på alkoholfrie drikkevarer m.m.	
	70	Avgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 985 000 000 til kr 1 007 000 000	22 000 000
5557		Avgift på sukker	
	70	Avgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 222 000 000 til kr 188 000 000	34 000 000
5559		Avgift på drikkevareemballasje	
	70	Grunnavgift på engangsemballasje, f o r h ø y e s med ..... fra kr 532 000 000 til kr 574 000 000	42 000 000
	71	Miljøavgift på kartong, n e d s e t t e s med ..... fra kr 279 000 000 til kr 240 000 000	39 000 000
	72	Miljøavgift på plast, f o r h ø y e s med ..... fra kr 74 000 000 til kr 86 000 000	12 000 000
	73	Miljøavgift på metall, f o r h ø y e s med ..... fra kr 70 000 000 til kr 108 000 000	38 000 000
	74	Miljøavgift på glass, f o r h ø y e s med ..... fra kr 44 000 000 til kr 45 000 000	1 000 000
5565		Dokumentavgift	
	70	Avgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 4 517 000 000 til kr 4 995 000 000	478 000 000
5571		Totalisatoravgift	
	70	Avgift, forhøyes med ..... fra kr 96 000 000 til kr 100 000 000	4 000 000
5584		Andre avgifter	
(NY)	70	Etterslep, utgåtte avgifter, b e v i l g e s med 5605	550 000
	82	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer Av innenlandske verdipapirer, f o r h ø y e s med ..... fra kr 676 300 000 til kr 690 400 000	14 100 000
	83	Av alminnelige fordringer, f o r h ø y e s med ..... fra kr 50 000 000 til kr 80 000 000	30 000 000
	86	Av statskassens foliokonto i Norges Bank, f o r h ø y e s med ..... fra kr 3 483 400 000 til kr 4 191 800 000	708 400 000
	88	Av utlån under opptrekk, f o r h ø y e s med ..... fra kr 90 000 000 til kr 130 500 000	40 500 000
5651		Aksjer i selskap under Landbruks- og matdepartementet	
	80	Utbytte, forhøyes med ..... fra kr 750 000 til kr 1 402 000	652 000
5700		Folketrygdens inntekter	
	71	Trygdeavgift, n e d s e t t e s med ..... fra kr 69 512 000 000 til kr 69 300 000 000	212 000 000
	72	Arbeidsgiveravgift, f o r h ø y e s med ..... fra kr 97 917 000 000 til kr 100 100 000 000	2 183 000 000
5800		Statens pensjonsfond – Utland (jf. kap. 2800)	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	50	Overføring fra fondet, n e d s e t t e s med ..... fra kr 70 795 000 000 til kr 57 372 000 000	13 423 000 000
5999		Statslånemidler	
	90	Overføring fra fondet, f o r h ø y e s med ..... fra kr 22 446 000 000 til kr 26 916 000 000	4 470 000 000

II

Stortinget samtykker i at folketrygdens finansieringsbehov for 2006 dekkes ved statstilskudd.

Gundersen og Bent Høie om strengere krav til vilkår for familiegjensforening og etablering (Dokument nr. 8:24 (2006-2007))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

III

Tilføyelse av stikkord

Stortinget samtykker i at bevilgningene under kap. 571 Rammetilskudd til kommuner (jf. kap. 3571) post 21 Kunnskapsutvikling og drift av inntektssystemet tilføyes stikkordet «kan overføres».

Presidenten: Før møtet heves, ber presidenten om ordet for å ønske alle god jul og godt nytt år og takke for samarbeidet i år. Presidenten har ett ønske for jula, nemlig at det blir snø. Men jeg tar i betraktning at samfunnet er mangslungent, og at menneskenes tilbøyeligheter er ganske forskjellige og til tider underlige, så det kan være andre ønsker ute og går! Men jeg håper at de er av en slik karakter at vi kan møte friske, opplagte og uthvilte over nyttår og ta opp igjen arbeidet i Stortinget da.

God jul og godt nytt år til alle sammen, og god reise hjem, særlig for dem som skal reise langt!

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 1 8

Referat

- (105) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Lise Holmberg, André Oktay Dahl, Gunnar

Møtet hevet kl. 15.52.